özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

- *BARIŞ İÇİNDE BİRARADA YAŞAMA*
- *MİLLİ MESELE*
- **kıbrıs sorunu ve üsler**
- **DEVRİMDEN BUYANA BULGARİSTAN**

4

özgürlük yolu
aylık siyasi dergi

Eylül 1975
Yıl : 1
Sayı : 4

Sahibi : **Faruk ARAS** ● Yazı İşleri Müdürü : **Orhan TALUN** ● Yönetim ve Haberleşme Adresi : Yenişehir 105-214 Sanlı Han Ankara ● Abone : Yıllık 100 TL. ● Altı aylık 50 TL. ● Dış ülkeler için iki katıdır. ● İstanbul dağıtım **İS-DA** ● Ankara : **ANKARA DAĞITIM** ● İzmir : **EGE DAĞITIM** ● Dizgi - Baskı ÇARK Matbaası.

Barış İçinde Bir Arada Yaşama ve Getirdikleri

M.TEKİNCAN

Dünya kapitalist sistemi, içine düştüğü bunalımlardan, 1. Emperyalist savaş içinde en zayıf halkasından koptu, ilk sosyalist ülke Sovyetler Birliği doğdu. Dünyayı, bakir ülkeleri bölüşmek, pazarları büyütmek yarışı daha da kızışarak ikinci paylaşım savaşını doğurdu ve bu savaş gerçek hedefine yönelmekte gecikmedi. 20 milyon Sovyet yurttaşının ölümüne, hesapsız acılara sebep olan bu savaş, faşizmin yenilgisiyle son buldu. İlk sosyalist ülke faşist saldırganlık karşısında ayakta kaldığı gibi, sosyalizm, bir tek ülkede hayat tarzı olmaktan çıktı, tüm Doğu Avrupa ülkelerini de kucakladı, bir dünya sistemine dönüştü. Daha sonra sosyalist dünya'ya Asya'dan başka ülkelerin katılmasıyla sosyalist sistem daha da güçlendi, pekişti. Artık günümüzde sosyalizmin, sosyalist dünya sisteminin yıkılmazlığı her türlü şüpheden uzaktır.

Besbellidir ki sosyalizm, sosyalist dünya sistemi; kapitalizmin, emperyalist dünya sisteminin bağrından doğan çelişkiler ve bu çelişkilerin derinleşmesinin zorunlu sonucu olarak ortaya çıkmış ve giderek bugün dünya politikasında başlıca tayin edici bir kuvvet olmuştur. Evrensel planda başlıca çelişki dünya sosyalist sistemiyle, dünya emperyalist sistemi arasındaki çelişkidir.

Dünya sosyalist sisteminin; kapitalist-emperyalist sisteme karşı mücadele veren iki kardeş hareketle dostluğu vardır. Bunlar, uluslar arası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketleridir.

Dünya sosyalist sisteminin tayin edici ağırlığı altında uluslararası içşi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketleri bütünü, dünya emperyalist sistemini geriletmekte, zaaflarını açığa çıkarmakta, işçi sınıfı siyasetinin uluslararası plandaki tercihlerinin kabul ettirilmesi savaşını vermektedir. Bu yolda, 2. Dünya Savaşından buyana olan gelişmelere bakalım :

2. Paylaşım savaşından sosyalizm zaferle çıktı, daha büyümüş daha da güçlenmiş olarak. Öbür yandan, kapitalistler arası bunalım, çıkmaz devam etmekteydi. Sırtını sosyalist dünyaya dayamış, savaşın ertesindeki olumlu gelişmelerden güç alan mazlum halklar, uluslar, kurtuluş hareketlerini daha kalıcı sonuçlar alacak şekilde yürüttüler. Adı daha önceleri duyulmayan bir dizi ulus kaderlerini belirlediler. Öyleki emperyalistler, ulusal kurtuluş savaşlarına, «atom bombasından daha tehlikeli» dediler.

Kapitalistler arası güç dengesini yeniden tayin etmek, sistemin bunalımına ortak ve sürekli çareler bulmak için bir araya gelen kapitalist ülkeler; dünya sosyalist sistemi, işçi sınıfı hareketleri ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı ideolojik mücadele dönemini açtılar. Bu «soğuk savaş» döneminde askerî, ekonomik, siyasal bloklar oluşturuldu, silâhlanmaya hız verildi. Stratejik silâhlar geliştirildi. Ulusal kurtuluş hareketlerine «komünist icadı» denildi ve hareketler kanla boğulmağa çalışıldı. Kurtuluşu önlenemiyen ülkelerin, emperyalistlerin oluşturduğu saldırgan, gerici bloklara alınmasına çalışıldı; bloklara alınamıyanlar, askerî, ekonomik, siyasal baskı altında tutuldular. Hangi ülkede demokrasi, bağımsızlık, sosyalizm bayrağı yükseldiyse o ülkelerin iç işlerine, toprak bütünlüklerine karışıldı. («Hür Dünya» adına, örneğin bizim de nice yurttaşımız ta Kore'lerde ölüme gönderildi. Kore savaşına karşı çıktıkları için nice yurtsevere bir yığın acı reva görüldü.) Emperyalizm Vietnam'a yerleşti, İran'da Musaddık'ı alaşağı etti, Yunanistan'da devrimci gelişmeyi susturdu. Bunlar en açık örneklerdir. Silahlanarak, NATO'lar, CENTO'lar, SEATO'lar oluşturan, ülkelerin içişlerine, ülke bütünlüklerine göz koyan ve böylece ömrünü uzatmaya çalışan dünya emperyalist-kapitalist sistemi, hem bütün olarak bunalımlardan, hem de kapitalistler arası çelişkilerden kurtulamadı.

J. Stalin'in kapitalist ülkeler arasındaki savaşların artık kaçınılmaz bir şey olmadığını iddia edenlere karşı, 1950'lerde verdiği cevap, günümüzü de aydınlatmaktadır :

«Bunlara göre, sosyalist cepheyle kapitalist cephe arasındaki çelişkiler kapitalist memleketlerin kendi aralarındaki çelişkilerden daha güçlüdür; ABD, öteki kapitalist ülkeleri, birbirleriyle savaşıp karşılıklı olarak zayıflamalarını önleyecek derecede, bu ülkeleri emirleri altına almıştır; kapitalizmin ileri gelen şahsiyetleri, kapitalist dünyanın tümüne ciddi bir zarar veren iki dünya savaşının tecrübesinden, kapitalist ülkelerin, aralarında yeniden bir savaşın doğmasına doğru sürüklenmelerine izin vermeyecek derecede ders almışlardır; bu yüzden de kapitalist ülkeler arasındaki savaşlar artık kaçınılmaz değildir.; Bu arkadaşlar yanılıyorlar. Bunlar yüzeydeki dış vakaları görüyorlar.» diyen Stalin, kapitalistler arasında görülen sükunetin yanıltıcı olduğunu önemle belirttikten sonra şöyle demektedir : «Savaşların kaçınılmazlığını yoketmek için emperyalizmi yok etmek gerekir.» (Son Yazılar. Sol Yayınevi, Sayfa 112.)

2. Dünya Savaşı sonrasında, sömürücü blokta emperyalistler arası hiyerarşide ABD başa geçti, gücünü, ötekileri üzerinde açık şekilde duyurdu. NATO'da, CENTO'da, SEATO'da, AID, Dünya Bankası ve para fonunda eşitlik, karşılıklı çıkar ilişkileri hiçbir zaman söz konusu olmadı. Herşey ABD emperyalizminin isteklerine göre şekilleniyordu. ABD'nin bu hegemonyası, kaçınılmaz olarak öteki kapitalist ülkeler arasında zamanla hoşnutsuzluklar yarattı. Fransa NATO'nun askerî çatısından çekildi. ABD'ye karşı Avrupa ekonomik birliğine ve giderek siyasal birliğine yölen hareket şekillendi.

ABD'nin güdümündeki Uzak Doğu politikası iflas etti. Vietnam ve Kamboçya'daki yenilgi ABD'ne karşı Avrupa kapitalizminin muhalefetini geliştirdi. Bugün dünya kapitalist-emperyalist sistemi içinde ABD'ne karşı AET ve Japon muhalefeti belirgin iki almaşıktır. Yine günümüzde, ülkemizi önemle ilgilendiren Nato'nun güneydoğu kanadındaki zaaf, ABD'ni güç durumda bırakmaktadır.

Dünya emperyalist kampında bu oluşmalar varken sosyalist dünya'da neler olmuş ve neler olmaktadır; madalyonun bir de öbür yüzüne bakalım :

1917 Ekim Devrimiyle doğan Sovyetleri korumak, varlığını geliştirmek için verilen sürekli ve kararlı mücadele içinde «ba-

ış içinde bir arada yaşama» siyaseti şekillendi. Bu siyaset ülkelerin toprak bütünlüğüne, egemenliğine karşı saygı, karşılıklı saldırmazlık, içişlerine karışmama, eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerine dayanıyordu.

Emperyalist cephe tarafından yürütülen «soğuk savaş»a karşılık sosyalist cephe, «barış içinde bir arada yaşama» siyasetini geliştirdi. Ve bu siyaset işçi sınıfının uluslar arası plandaki siyasetinin temel taşı oldu.

Bilimsel sosyalizmin düşmanları, bunu, sosyalist dünyayla kapitalist-emperyalist dünyanın barıştırılması, sınıf mücadelesinin askıya alınması; mazlum halklar ve uluslar üzerinde yürütülen ulusal baskı siyasetinin, hertürlü zulmün hoş görülmesi anlamında değerlendiriyorlar, yıkıcı çabalarını ulusal ve uluslararası planda sürdürüyorlar.

«Barış içinde bir arada yaşama» kurtla kuzunun bir arada yaşaması mı demektir?

Lenin karşılık veriyor : «Kapitalizm ve sosyalizm yanyana var oldukça barış içinde yaşayamazlar; biri ya da öteki kesin zafer kazanacak, ya Sovyet Cumhuriyeti ya dünya kapitalizmi için cenaze töreni yapılacaktır.» (Barış İçinde Birarada Yaşama, Ser Yayınevi, sayfa 9)

«Barış içinde birarada yaşama» gerek dünya emperyalist sisteminin gerek tek tek kapitalist ülkeler burjuvazisinin varlık sebepleri olan savaşı önlemektir. Emperyalist dünya yaşamak, çelişkilerini, bunalımlarını azaltmak için savaşmak zorundadır. Pazarlarını, hammadde rezervlerini korumak, geliştirmek için kapitalist ülkeler, hem birbirleriyle cebelleşirler, hem de birlikte bir kampta mevzilenip, «arpalık»larını daraltan sosyalist sisteme, işçi sınıfı hareketlerine ve ulusal kurtuluş hareketlerine düşmanlık yürütürler.

Emperyalizm sosyal gelişmenin amansız döşmanıdır. Bu nedenle silâhlanmaktan yanadır. İnsanlık dışı silâhların kullanılmasından yanadır. Pazarların daralması sonucunu veren ulusal kurtuluş ve sosyal devrimlerin kanla boğulmasından yanadır Ülkelerin içişlerine karışmaktan, egemenliğe saygılı olmamaktan, eşitlik ve karşılıklı yarar temelinden yoksun uluslararası ilişkileri sürdürmekten yanadır. Örneğin Nato, Cento ve benzer paktlar, güçlü emperyalist ülkelerin, diğerlerinin egemenlik haklarını rahatça çiğnemelerine yarayan, eşitlik ve karşılıklı

yarar ilkelerinden son derece uzak birliklerdir ve en başta da ABD emperyalizminin patentini taşımaktadırlar.

«Barış içinde bir arada yaşama» siyasetiyle amaçlanan, varlığını savaşla ayakta tutan emperyalist sistemi savaştan alıkoyarak bunalımını derinleştirmek, yani ölümünü yakınlaştırmaktır. Bunun için egemenliğe karşılıklı saygı, ülkelerin toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama, ekonomik, kültürel, bilimsel alanda ilişki, eşitlik, karşılıklı yarar ilkeleri...

Soğuk savaşın, ideolojik saldırı ve silâhlanma döneminin uluslararası bir yumuşama ortamına yönelmesi; dünya sosyalist sisteminin, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin tercihi olan barış içinde bir arada yaşama siyasetinin inkâr kabul etmez bir ürünüdür. Sözkonusu yumuşama, sosyalist dünyanın itibarını yükseltmekte, işçi sınıfı hareketlerini güçlendirmekte, ulusal kurtuluş savaşı veren mazlum halkların, ulusların mücadelelerinin daha tutarlı ve kalıcı olmasına katkıda bulunmaktadır. Yumuşamanın gücü oranında emperyalizm gerilemektedir.

Şüphe yoktur ki, her ülkenin kendi iç dinamikleri başlıca tayin edici kuvvettir. Ne varki dış şartların toplumu geliştirici güçlerden yana bulunması hedefe giden yolu kısaltır, daha nitelikli gelişmeyi ve kazanılan mevzilerin daha kolay korunmasını sağlar.

Uluslararası düzeyde «soğuk savaş» dönemi gerilemiş, işçi sınıfının uluslararası plândaki tercihi olan barış içinde bir arada yaşama siyaseti, baskınlığını ortaya koymuş, neticede dünya çapında bir yumuşama, her alanda uluslararası ilişkiler gelişmiştir ve gelişmektedir. Bu, kapitalistler arası sorunları tartışma alanına getirmektedir. Nato konusu bunlardan başlıcası. Nato'nun güneydoğu kanadındaki Türkiye ve Yunanistan'da egemen sınıflar ve iktidarları genellikle dış politika ve özel olarak ta Nato konusunda bir çıkmaza düşmüşlerdir. Demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm yolundaki güçler, 1967 Nisan ve 1971 Mart faşizmlerinden güçlenerek çıkmışlardır.

Demokrasi, bağımsızlık, sosyalizm yolundaki mücadele, Türkiye'de siyasal plânda örgütlenme, hareketi merkezileştirme, kitlelerle bağ kurma, kitleleri yönetme konusunda henüz çözülmesi gereken önemli sorunlarla karşı karşıyadır. Uluslararası planda doğan, yukarıdan beri sözünü ettiğimiz olumlu dış şartlar, bağımsızlık-demokrasi mücadelesinin işçi sınıfı öncülüğünde

yürütülmesini kolaylaştırıcı olmaktadır. Burjuvazinin kurmaylığındaki egemen sınıfların MC iktidarı, güçsüzlük içinde debelenmektedir. Kıbrıs sorunu mihveri etrafında doğan silâh ambargosu, genel olarak ticari ambargo, egemen sınıf iktidarlarının çıkmazını, dost-düşman herkesin gözü önüne sermektedir.

Günümüze kadar iç politika konusunda, sınırlı yakın demokratik hedeflere varma konusunda, gerçekte olduğundan daha tutarlı sanılan, birçok sosyalist geçinenlerin bile büyük umutlarla baktığına şahit olunan CHP ve onun lideri Ecevit, emperyalizme karşı tavır almaktan uzak kalmaktadır. 5 Ağustos 1975 tarihli Yeni Ortam gazetesinde çıkan ve dış politika konusunda yapmış olduğu basın toplantısında :

«Amerika'nın Türkiye'ye yalnız silâh ambargosu uygulamakla kalmadığı, AET ile bağlantılı olduğumuz gerekçesiyle, ticari ilişkilerde tanıdığı kolaylıkları kaldırdığını, buna karşın Amerika'nın COMECON üyesi Romanya ile ticari ilişki kurduğunu, bunun da Türkiye'ye karşı iyi niyetten uzak bir davranış olduğunun kanıtı sayılabileceğini» söylemektedir. Gene Ecevit, aynı basın toplantısında şunları da söyliyebiliyor : «Bu arada şunu da belirtmek isterim ki; ABD'nin kendisini yalnız bırakması karşısında Türkiye, Batı Avrupa'yı Amerika'ya karşı bir alternatif olarak göremez. Görebileceğini öne sürenler gerçekçi değildirler. ABD ve Batı Avrupa ile olan ilişkilerimiz, birbirlerinden kolay kolay ayırdedilebilecek ve birbirlerinin alternatifi olabilecek nitelikte değildir. Nato üyesi ülkelerle ABD arasındaki ilişkiler de öyledir ki, Batı Avrupa ülkeleri isteseler bile, Türkiye konusunda, Amerika'dan çok değişik bir tutum, hele Amerika'nın kabul edemiyeceği bir tutum izleyemezler. Birleşik Amerika ile ilişkilerinin niteliği ve ölçüsü buna elvermez.»

Evet, bunları sayın Ecevit söylemektedir. Bu teşhis onun. Ve bu teşhisin zorunlu sonucu Nato'dan çıkmak, İkili Andlaşmaları feshetmek değil mi? Kuşkusuz ki evet... Gelgelelim, burjuvazinin «en akıllı» almaşığı olan CHP'nin lideri, Nato içinde kalarak, İkili Andlaşmalara da el sürmeyerek, buna rağmen daha kişilikli, başka ülkelerle de iyi ilişkiler kurmayı kapsayan bir dış politikayı salık veriyor. Böylece, bir kere daha, burjuvazinin, bütün almaşıklarıyla, uluslararası ilişkilerinde bir çıkmaz içinde bulunduğu, ülke varlığını kendi sınıf çıkarlarına kurban ettiği ortaya çıkmaktadır.

Sosyalist dünya sistemi, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin güçlendiği; emperyalizmin, de-

rinleşen çelişkileri içinde gerilediği çağımızda, ülkemiz işçi sınıfı ve emekçi kitleler yararına bir dış siyaseti burjuva iktidarlar yürütemezler. Sosyalist hareketin Türkiye'de bir iktidar almaşığı olmaktan uzak olduğu şu dönemde, uluslar arası plandaki yumuşamanın, ancak ve ancak, o da iç şartlar elverirse, bir CHP iktidarına yolaçacağı, buna yardımcı olacağı açıktır. Ancak hiç kuşkusuz, bu yumuşamanın, işçi sınıfının ve diğer demokratik güçlerin mücadeleleri üzerinde de etkileri olacaktır.

Elbette uluslararası düzeyde «barış içinde bir arada yaşama politikası», herhangi bir ülkede işçi sınıfının burjuvaziye, demokratik güçlerin gericiliğe ve bağımlı ve sömürge halkların emperyalizme, milli baskıya karşı mücadelelerinin «yumuşatılması», ertelenmesi anlamına gelmez. Bu devrimci görevler ertelenemezler. Zaten kapitalizm ve onunla bütünlük içinde olan tüm gericilik, dünyanın hiçbir yerinde işçilere, sömürülen geniş kitlelere, baskı altındaki halklara karşı merhametli değildir, olamaz. Ancak pasifistler, reformistler, bu amansız sınıf mücadelesini, halkların özgürlük ve demokrasi mücadelesini «barış içinde bir arada yaşama» ilkesiyle karıştırır, kitlelerin devrimci mücadelesini törpülemek gevşetmek isterler.

Emperyalist savaşlara; kapitalistlerin, feodal gericilerin çıkarları uğruna emekçilerin birbirlerine kırdırtıldıkları gerici savaşlara hayır. Bu amaçla girişilen ve bedeli yoksul halk kitlelerinin sırtından ödenen silâhlanma yarışına hayır. Ama elbette, emperyalistlerin savaş kışkırtıcılıklarına, dünyanın şurasında burasında savaş ocağı açmalarına karşı çıkmak, bu anlamda barıştan yana olmak; işçi sınıfının da burjuvaziyle barış içinde bir arada yaşamasını istemek değildir. Yine bunun gibi, sömürülen ve bağımlı halklarında ulusal baskıya ve sömürüye karşı, emperyalist ve gerici güçlerle barış içinde bir arada yaşamalarını istemek değildir.

Devrimciler, haklı savaşlarla haksız savaşları elbette birbirinden ayıracaklardır ve barış içinde bir arada yaşama ilkesi, sömürüye ve zulme karşı haklı savaşların sonuna kadar desteklenmesi ilkesiyle birlikte düşünüldüğü zaman gerçek anlamını kazanır.

MİLLİ MESELENİN EVRİMİ ve SÖMÜRGELER SORUNU

C. ALADAĞ

Uluslar kapitalizmle birlikte oluştukları için millî mesele de insan toplumlarının tarihinde kapitalist dönemde ortaya çıktı ve kapitalizmin evrimiyle birlikte millî mesele konusundaki tezlerde de gelişmeler oldu.

Batı Avrupa'da burjuvazi, aristokrasi ve kiliseye karşı, köylü ve işçi kitlelerinin de desteğini sağlayarak mücadele etti. Batı Avrupa'da bir dizi burjuva devrimleri başgösterdi. «Ulus»un ve «vatan»ın birliği sağlandı. Burjuva hukuku, kültürü, sanatı feodal hukukun, kültür ve sanatın yerini aldı ve ekonomi ile birlikte ulusal dil, kültür ve sanat da hızla gelişti. Ancak burjuvazinin ulusal hayattaki bu devrimci atılımı, iktidara geldikten, ya da ona ortak olduktan sonra sönmeye başladı. Bundan böyle burjuvazi sınıf çıkarlarını korumak, genişletmek için bir yandan içerde işçi sınıfı ve köylüler üzerinde baskıları yoğunlaştırırken, diğer yandan yeni sömürü alanları, yeni pazarlar bulmak için başka ülkeleri ilhak etmeğe, sömürgeleştirmeye, başka ulusları köleleştirmeye girişti. Böylece o, bir zamanlar şampiyonluğunu ettiği eşitlik, özgürlük, adalet sloganlarını çiğneyip geçti. Bir yandan da, uluslaşma döneminde ilerici bir nitelik taşıyan «vatan» ve «ulus»la ilgili sloganlar sınıf mücadelesini önlemek, kitleleri burjuvazinin kuyruğuna takmak, ulusal egoizm, baskı ve saldırının araçları haline geldiler.

Doğu Avrupa'da gelişim farklı oldu. Burada gelişen kapitalizm tek uluslu devletler yaratmadı; burada uluslaşma eski imparatorluk devletlerinin içinde oluştu. Bu «çok uluslu devletler»de uluslardan ekonomik ve askerî bakımdan en güçlü olanı, bu nedenle de devlete hakim olanı, «egemen ulus» olarak diğerlerini kendine bağımlı kılıyor, diğerlerinin ayrılıp bağımsız devletler kurmalarını engelliyor; onların ekonomik, kültürel, politik gelişimini frenliyor; özetle söylersek, diğerlerine ulusal baskı yöntemlerini uyguluyordu. Bu devletlere örnek olarak başlıca Avusturya - Macaristan ve Çarlık Rusyası gösterilmektedir. Bunlar eski imparatorluklardı. Osmanlı Devleti'nin de bu tip çok uluslu, çok milliyetli bir devlet olduğu açıktır.

Çok uluslu devletlerde millî mesele, bağımlı ulusların egeman ulusa karşı yürüttükleri bağımsızlık mücadelesi biçiminde ortaya çıkıyordu. 19. Yüzyıl boyunca ve 20. Yüzyıl başlarında süregelen bu mücadeleler millî meselenin başlıca tartışma konuları idiler. Bu ulusal hareketlerin başını, ezilen ulusların burjuvazisi çekiyordu.

Bu dönemde millî mesele konusunda konan proleter tezde temel ilkeler her ulustan işçilerin birliği ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı idi. Lenin, her ulusun ayrılıp kendi bağımsız devletini kurma hakkını kayıtsız şartsız olarak savunmak gerektiğini, ayrılmayı isteyip istememenin, buna karar vermenin ise ezilen ulusun kendisi tarafından tayin edileceğini söylüyordu. Ezilen ulusun işçileri, marksistleri ise bu konuda işçi hareketinin çıkarlarını ön plana almalı, özellikle eğer ayrılmak işçi hareketine zarar veriyor, örneğin ayrılan ulus içteki daha gerici hakim sınıfların yönetimine geçiyorsa ayrılmaya karşı çıkmalıdırlar, diyordu.

Bu dönemde millî mesele henüz dünya ölçüsünde bir sorun değil, daha çok, egemen ulusla ezilen ulus arasında bir «iç mesele »olarak görülüyordu. Oysa Ekim Devrimiyle Sovyetler Birliğin'in doğuşu ve bunu izleyen ulusal kurtuluş savaşları dönemi millî meseleye yeni boyutlar getirdi.

Ekim Devrimi millî meseleye sosyalist toplum içinde gerçek bir çözüm getirdi ve böylece ona Sovyet sınırları içinde son verdi. Açıktır ki millî mesele ulusal baskı ve sömürünün olduğu yerde vardır. Millî meseleyi yaratan millî baskıdır. Bu baskıyı yürüten güçler başlıca hakim ulusların burjuvaları, büyük toprak sahipleridir. Ve ulusal baskının temeli, itici gücü sınıfsal sö-

mürüdür. Burjuvazi, canı öyle istediği için, şan ve şeref uğruna, kendi ulusunu yüceltmek amacıyla baskıya başvurmaz; baskı onun elinde kâr etmenin, sermaye birikiminin, bunun için de başka ülkeleri elde tutmanın, talan etmenin, sömürmenin bir aracıdır. Sömürü olmadan kapitalizm olmaz ve baskı olmadan sömürü yürütülemez. Bunun içindir ki burjuvazi kendi »ulusal» işçi sınıfını ve emekçi halk yığınlarını da elinden geldiğince sömürmekten ve baskı altında tutmaktan geri duramaz. Bu nedenle millî baskının yaratıcısı kapitalist düzendir ve kapitalist düzenin son bulduğu bir ülkede millî baskının varolması düşünülemez. İşçi sınıfının iktidarı aldığı ve sosyalizmi inşa ettiği bir toplumda millî baskı sürdürülemez. Sosyalist bir toplum her türlü baskıya, eşitsizliğe son vermek durumundadır. Nasıl baskı kapitalizmin kaçınılmaz, zorunlu bir sonucu ise, baskılara son vermek de sosyalizmin öylesine kaçınılmaz, zorunlu bir sonucudur. Eğer bir ülkede sosyalizm varsa millî baskı olamaz; eğer millî baskı varsa, o ülkede varolan düzen sosyalizmden başka birşeydir.

Sosyalist Ekim Devrimi, Çarlık Rusyası'nın milliyetler için «bir hapishane »olan statüsüne son verdi. «Büyük Rus» ulusunun diğer irili-ufaklı pek çok ulus üzerindeki imtiyazlarına son verdi, bağımlı ulusları özgür kıldı.

Sosyalist devrim, eskiden Çarlık Rusyasına bağımlı olan uluslarda ve milliyetlerde de egemen oldu. Ekim Devrimi sonrasında tüm bağımlı uluslarda ve milliyetlerde yerel burjuvazi ile işçi sınıfı ve öteki emekçiler arasında kıyasıya bir iktidar savaşı belirdi. Ukrayna, Ermenistan, Gürcistan, Türkistan v.b. ulusların burjuvazisi ve toprak sahipleri, kendi başlarına bir devlet oluşturup içerde iktidarı elde tutmak ve sosyalist devrimi engellemek için çabaladılar. İşçi sınıfı ise şekli kuruluşla yetinmedi, içerde egemenliği burjuva hükümetlere bırakmadı; devrimi ileri götürmek, ulusu gerçek kurtuluşa ulaştırmak için savaştı ve başardı. Böylece tüm bağımlı uluslar ve milliyetler ulusal kurtuluşu sosyalist devrimle tamamladılar, sosyalist uluslar oluşturdular.

Bu sosyalist uluslar 1923'de serbest rızaları ile birleşerek Sovyetler Birliği'ni oluşturdular. Böylece tarih süreci, sosyalizm biliminin belirttiği şekilde gelişiyordu. Sovyetler Birliği'nde millî baskı ortadan kaldırılmış, her ulus kendi bölgesinde ayrı bir cumhuriyet halinde örgütlenmişti. Burjuva ulustan sosyalist ulusa geçilmişti. Uluslar üzerindeki ekonomik sömürü, dil ve

kültür üzerindeki baskı son bulmuş, ulusal dil ve kültür gelişip serpilmiş, birçok halde âdeta yeniden doğmuştu. Ve ulusların serbest rızalarıyla onları güçlü kılan bir birlik oluşturulmuştu. Bu birlik içinde, eskiden başka uluslara baskı yapan, onları sömüren Rus Ulusu, şimdi onlara yardım ediyor, gelişimlerine destek oluyordu.

Ekim Devrimi sonrası Sovyetler Birliği'ndeki pratik, sosyalist bir ülkede millî meselenin çözümünün somut bir örneğidir. Şüphesiz bu olumlu çözümde, soruna, işçi sınıfının dünya görüşüne uygun, doğru bir yaklaşımın büyük payı vardır. Gerek devrim öncesinde millî meselenin ele alınış tarzında ve onun çözümü için önerilen programda, gerek devrim sonrasında programın hayata geçirilmesinde Lenin'in ve Stalin'in yanlışlara, sapmalara karşı verdikleri sürekli ve kararlı mücadelenin bu doğru çözümde büyük payı vardır. Besbelli ki gerek teoride, gerek pratikte proleter tavrının kendiliğinden oluşacağı gibi bir düşünce kaderci bir düşüncedir ve yanlıştır. Sosyalizmin inşası sırasında bir başka ülkede hatalar yapılabilir, yanlış çözümler denenebilir. Bu nedenle diğer önemli sorunlarda olduğu gibi millî meselede de devrimci çözümün geçerli kılınması için ciddi bir mücadele gerekir.

Ekim Devriminin millî mesele konusunda getirdiği, elbette bundan, Sovyetler Birliği'nde millî meselenin en olumlu ve nihai çözümünü başarmaktan, ibaret değildir. Ekim Devrimi millî meseleye dünya ölçüsünde geniş boyutlar getirdi.

Birinci büyük savaş sonrasında Sovyetler Birliği'nin doğuşu ve böylece bir dizi halkın —dünyanın beşte birinin— sömürüden ve millî baskıdan kurtuluşu, sömürge ve bağımlı ülkelerin halkları üzerinde büyük yankılar yaptı, onların kurtuluşa olan özlemlerini arttırdı, savaşma arzularını biledi. Üstelik bu sömürge ve bağımlı ülkeler artık emperyalizme, ulusal baskıya karşı mücadelelerinde yalnız da değildiler. Ekonomik, politik, askerî ve kültürel bakımdan giderek güçlenen Sovyetler Birliği. onları emperyalizme karşı savaşlarında destekliyordu. Emperyalistler yalnız bu ülkeleri sömürmekle, baskı altında tutmakla kalmıyor, Sovyetler Birliğini, kendileri için bir kâbus olan bu ilk sosyalist devleti de ortadan kaldırmak için herşeyi deniyor, ona saldırmak için fırsat arıyorlardı. Bu nedenle Emperyalizm, hem Sovyetlerin, hem sömürge ve bağımlı halkların müşterek düşmanı idi. Sovyetler Birliği'nin kendilerine sağladığı desteğe karşılık ulusal kurtuluş savaşları da emperyalist cephede gedik-

ler açarak, emperyalizmin yaşama alanını daraltarak, güçlerini zayıflatarak Sovyetler Birliği'ne destek oluyordu. Bu nedenle artık emperyalist bir dönemde ve sosyalizmin önce bir, giderek birkaç ülkede muzaffer olduğu bir dönemde millî mesele, yalnızca çok uluslu devletlerin bir iç meselesi olmaktan çıkmış, dünya ölçüsünde bir uluslar ve sömürgeler genel sorunu haline gelmişti. Millî meseleyle ilgili tezlerde de buna uygun gelişmeler oldu: «Bütün dünya işçileri birleşiniz» sloganının yerini, «Bütün dünya işçileri ve ezilen halklar birleşiniz» sloganı aldı.

Lenin, 26 Temmuz 1920'de, Uluslar ve Sömüregler Komisyonu Raporunda şöyle diyordu:

«Birincisi, bizim tezlerimizin temel, esas fikri nedir? Ezilen halklarla ezen halklar arasında ayırımın yapılması. Biz, İkinci Enternasyonalin ve burjuva demokrasisinin tersine, bu ayırımı özellikle belirtiyoruz. Emperyalizm döneminde, uluslar ve sömürgeler meselesinin çözüme bağlanmasında somut iktisadî gerçekleri gözönünde bulundurmak, soyut kavramlardan değil de somut gerçeklerden hareket etmek, proletarya için ve Üçüncü Enternasyonal için özellikle önemlidir.

«Emperyalizmin karakteristik vasfı, bütün dünyanın, gördüğümüz gibi şu anda, büyük sayıda ezilen halklarla muazzam servetleri ve büyük bir askerî gücü elinde bulunduran küçük sayıda ezen halklara bölünmüş olmasıdır.

«Tezlerimize ikinci yön verici fikir, bugünün uluslararası durumunda, Emperyalist Savaştan sonraki durumda, halklar arasındaki karşılıklı ilişkilerin ve bütün dünya siyasi sisteminin, küçük sayıda emperyalist ulusların, başında Sovyet Rusya'nın bulunduğu Sovyet devletlerinin Sovyetik hareketine karşı mücadelesiyle belirlendiğidir. Eğer bunu gözönünde tutamazsak, dünyanın en ücra noktasında olsa bile, hiçbir ulus ya da sömürge meselesini doğru olarak koyamayız. Ancak bu noktadan hareket ederektir ki, uygar ülkelerin olsun, geri kalmış ülkelerin olsun devrimci partileri, siyasi meseleleri doğru olarak koyabilirler ve bunları doğru şekilde çözüme bağlayabilirler.» (1)

Emperyalizmin ve sosyalizmin birer dünya sistemi olarak varoldukları ve kaçınılmaz olarak birbirleriyle kıyasıya mücadele ettikleri çağımızda, besbelli ki her millî mesele dünya ölçüsünde bir sorun oluşturur. O, artık şu veya bu ülkedeki bir egemen ulusla bir ezilen ulusun iç çatışmasından ibaret olan, öteki ulusların, halkların dışardan bir seyirci gibi izleyecekleri bir sorun değildir. Dünyanın neresinde olursa olsun her ulusal sorun, bir zincirin halkaları gibi, öteki ulusların sorunlarına bağlıdır; onları etkiler ve onlardan etkilenir.

Örneğin Vietnam'da, fiilen savaşanlar Vietnamlılar ve Amerikalılar olduğu halde ,aslında bu savaş dünya çapında ulusal kurtuluş güçleri ve sosyalizm ile emperyalizm ve gericilik arasındaydı. Vietnam halkı Fransızlara, Japonlara, Amerikalılara, onların yerli ve yabancı kuklalarına, destek güçlerine karşı savaştı. Diğer tüm sosyalist ülkeler, ezilen dünya halkları, uluslararası devrimci işçi hareketi ve ilerici, demokratik, barışsever güçler ise bu savaşta Vietnam Halkının yanında yer aldılar, ona silâh, araç-gereç, yiyecek, giyecek, ilâç yardımı yaptılar. Uluslararası politik mücadele ile, yer yer silâhlı direnişlerle, mitinglerle, hertürlü araçtan yararlanarak Vietnam halkına destek sağladılar.

Kore'de emperyalist güçler ve uyduları, Kore halkına karşı dünya ölçüsünde bir Haçlı seferi düzenlediler. Ama Kore halkı da buna karşılık tüm sosyalist ülkelerin, ezilen halkların, ilerici ve barışsever güçlerin desteğini sağladı.

Bugün örneğin, Akdeniz'de küçük bir ada olan Kıbrıs, tüm ülkeleri ilgilendiren, dünya ölçüsünde tutucu güçlerle devrimci güçlerin çatıştığı bir yere dönüşmüş bulunuyor.

Bu nedenle de millî meseleyi dünya ölçüsünde ele almak kaçınılmaz oluyor. Kuşkusuz bununla o, aynı zamanda bir iç mesele, yahut, içerde de bir mesele, olmaktan çıkmaz. Örneğin Bengal olayı Pakistan'ın bir iç meselesi olarak başladı, ama kısa zamanda tüm dünyayı ilgilendiren, büyük devletlerin işe karıştığı bir mesele haline dönüştü. Bir sorunun iç veya dış sorun olmasının önemi şuradadır: Bir sorun eğer uluslararası düzeyde bir etkinliğe sahipse, o zaman, devrimci güçler bunu gözönüne alarak, uluslararası devrimci hareketin çıkarları neyi gerektiriyorsa o yönde bir politika güderler. Böyle durumlarda onların bakış açıları ulusal düzeyi aşıp uluslararası bir çerçeveye ulaşmak zorundadır. Lenin bu konuda şöyle diyor:

> «Proleter enternasyonalizmi, 1) bir ülkedeki proleter mücadelenin çıkarlarının dünya ölçüsündeki mücadelenin çıkarlarına tâbi kılınmasını; 2) burjuvaziyi yenmekte olan ulusların, uluslararası sermayenin devrilmesi için ulusal planda en büyük fedakârlıklara katlanmaya hazır olmalarını gerektirir.» (2)

MİLLÎ KURTULUŞ DEVRİMİ VE SOSYALİST DEVRİM

Çağımızda dünya sosyalist sisteminin, kapitalist ülkeler işçi sınıfının ve ezilen sömürge ve bağımlı halkların birliği ve da-

yanışması, devrimci güçlerin tutucu güçler karşısındaki zaferinin başlıca gereğidir.

Kapitalizmin sömürü alanından çıkan ve sürekli gelişen sosyalist ülkelerin devrimci gücü ile sömürge ve bağımlı ülkelerde emperyalizme ve gericiliğe ağır darbeler indiren millî kurtuluş güçleri birbirlerini karşılıklı destekliyor ve birbirlerinin zaferine yardımcı oluyorlar. İşte bu durumdur ki millî kurtuluş güçlerini dünya devrimci sürecinin —kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin— bir unsuru yapmıştır. Ancak elbette millî kurtuluş devrimi ile sosyalist devrim bir ve aynı şey değildir. Nasıl ki bir şeyin unsuru o şeyin kendisi değilse.

Lenin, «Hiç şüphe yok ki her millî hareket, ancak burjuva demokratik bir hareket olabilir, çünkü geri kalmış ülkelerin nüfusunun büyük kitlesi, kapitalist ilişkileri temsil eden köylülerden meydana gelmektedir,» diyordu.

Millî kurtuluş hareketlerine katılan çeşitli sınıf ve tabakaların üzerinde birleştikleri hedef, yani bir bakıma millî kurtuluş cephesinin temel amacı, yabancı boyunduruğunu atmak, ulusal birliği sağlamaktır. Hiç şüphesiz bunun ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda önemli etkileri olacaktır. Ama bu ortak hedef, besbelli ki sosyalizm değildir. Ancak işçi sınıfının millî kurtuluş savaşı sırasında ilerici atılımlara, ideolojik ve örgütsel bakımdan hazırlanmaları ve millî kurtuluş devriminin sosyalist devrimle tamamlanması ,onu izlemesi mümkün olmaktadır. Vietnam ve Çin devrimleri bunun somut örnekleridir.

Elbette halkların gerçek kurtuluşu ancak sosyalizme geçişle mümkündür. Ancak sosyalizm insanın insan üstündeki sömürüsüne, o, **herçeşit baskının temel taşı olan sömürüye** son verir. Sosyalizme geçemiyen bir toplum, iç sömürücü sınıfların baskısından kurtulamıyacağı gibi şu veya bu şekilde dünya kapitalizminin, emperyalizmin baskı ve sömürüsünden bütün bütüne kurtulamaz. Bu böyledir ancak, çağımızda her millî kurtuluş hareketinin sosyalizme yönelmediği de bir başka gerçektir. Çünkü millî kurtuluş devriminin sosyalizme yönelmesi iç ve dış şartların bunun için uygun bulunmasına bağlıdır ki her ülke için tüm şartlar her zaman buna uygun düşmemektedir. Çağımızda dünya sosyalist sisteminin varlığı, ulusal kurtuluş savaşlarını başarıyla vermiş olup hâlâ emperaylizmle çekişmekte olan birçok Asya, Afrika ülkesi, millî kurtuluş savaşları için uygun bir ortam yaratmaktadırlar. Yine hızla gelişen, sorunlarını ko-

laylıkla çözen sosyalist ülkeler örneği ve onların desteği, kurtuluş savaşı veren ülkelerdeki geniş emekçi kitlelere, sosyalizm yönünde güçlü bir örnek ve destek teşkil etmektedir. Ancak bu destek, kurtuluş savaşlarını başarıyla yürüten ülkelerde sosyalizme geçiş için tek başına yetmez. O ülkenin iç yapısı, sınıf güçleri de buna uygun düşmelidir. Oysa geri bıraktırılmış, sanayileşmemiş bu ülkelerde, çoğu kez işçi sınıfı, nitelik ve nicelikçe, devrimin başına geçecek kadar güçlü değildir.

Küçük burjuvazinin, millî burjuvazinin millî kurtuluş savaşlarında ağır bastığı, öncülük görevini yaptığı, son çeyrek yüzyılda pekçok Asya, Afrika ülkesinde görüldü. Bu ülkelerde bağımsızlık kazanıldıktan sonra sınıf mücadelesinin keskinleştiği görülüyor. Bir yandan işçi sınıfı ve onunla bütünleşen yoksul köylü kesimleri ve sosyalist aydınlar sosyalizm için çaba gösterip iktidarı bu yolda ele geçirmeye, en azından etkilemeye çalışırken, diğer yandan feodal ve işbirlikçi burjuva unsurlar, emperyalizmle bütünleşmeye, ülkeyi yeniden emperyalist sistemin ekonomik, politik, askerî yörüngesine sokmaya çalışıyorlar. Ama bu ülkelerde geniş halk kitleleri emperyalizmden, ulusal baskı ve sömürüden çok çekmişlerdir, sömürgecilerin çirkin yüzlerini iyi tanımaktadırlar. Bu nedenle ülkeyi tekrar bu yörüngeye sokmak kolay olmuyor. Diğer yandan sosyalist ülkelerin dostça yardımları bu ülkelerin kalkınmasında, sosyal, kültürel gelişiminde önemli bir etken oluyor. Bu nedenle, «Üçüncü Dünya Ülkeleri» diye nitelenen ve çeşitli alanlardaki dayanışmalarıyla dünya ölçüsünde önemli bir etkinlik kazanan bu ülkeler bugün, anti-emperyalist tavırlarıyla, dünya devrimci sürecine olumlu katkıda bulunmaktadırlar.

Ancak bu ülkelerde sınıf mücadelesi de devam ediyor. Kimi zaman, sosyalist adını taşıyan, aslında proletarya partisinden çok ulusal nitelikte olan partilerin, iktidara geldikleri, toprak reformu yaptıkları ve kamulaştırmalara giriştikleri görülüyor. Bu tür partiler yaptıkları reformlara «sosyalizm» adını da veriyorlar. Son dönemde Cezayir'de, Mısır'da, Irak ve Suriye'de, Gana'da buna benzer yönetimler görüldü, bazıları devam ediyor. Örneğin «Cezayir sosyalizmi», «Nasır sosyalizmi», «Baas sosyalizmi», «Nkrumah sosyalizmi» denen bu girişimler, aslında burjuva reformculuğunu, onun dar çerçevesini aşan girişimler olmakla birlikte, gerçek anlamda sosyalizmin inşası, bilimsel sosyalizmin uygulaması niteliğinde değildir. Onların hakim niteliği **devrimci demokrat** olarak kabul edilmektedir. Şüphesiz, bur-

juva reformculuğunun çerçevesini bir ölçüde aşan bu atılımları sosyalizm olarak adlandırmak yanlıştır. Toplumun sosyalizme geçişini, örgütlü, bilinçli işçi sınıfı ve onunla kader birliği yapan diğer emekçi yığınlar başarabilir. Ve sosyalist adını taşıyan herhangi bir parti değil, işçi sınıfının gerçekten devrimci partisi olmadan, parti bu görevleri başaracak bir örgütlenme düzeyine varmadan, bunun yanısıra iç ve dış objektif şartlar devrim için gereğince olgunlaşmadan bir ülkede sosyalist devrim beklenemez; sosyalizmin ciddi, kararlı inşasına girişilemez.

Millî kurtuluş devrimleri ile sosyalist devrimleri birbirine karıştırmamak son derece önemlidir. Çağımızda yanyana, ve bazı hallerde aynı toplumda peşpeşe görülen bu devrimler, hiç kuşkusuz, dünya devrimci sürecini ve birbirlerini olumlu yönde karşılıklı etkilerler. Ancak bir ve aynı şey değildirler. Millî kurtuluş devrimi, çağdaş koşullar altında, burjuva reformcu çerçeveyi aşsa da özünde bir burjuva demokratik devrimdir. Proletarya öncülüğünde sosyalist devrime yöneltildiği zaman ise zaten yeni bir aşama, yeni bir devrim süreci sözkonusu demektir. Elbette olaylar ve süreçler arasındaki diyalektik bağıntıyı gözden kaçırmamalı. Bu bağıntı vardır ve birinden diğerine geçilen böylesine iki aşamanın sözkonusu olduğu durumlarda, ikisinin arasında kesin çizgiler, duvarlar, başlama ve bitiş sınırları koymak ta güçtür.

Millî kuruluş devrimi ile sosyalist devrimı birbirine karıştırmak —çünkü ayrı ayrı adını söyleseler de birbirine karıştıranlar çokça görülüyor— kişiyi ideolojik karışıklığa, yanlış tezlere ve pratikte hatalı taktikler benimsemeye götürür. Böyle kişiler, bazan millî kurtuluş devrimlerinde sosyalist devrimin niteliklerini aramaya kalkarlar, bulamayınca da onu bir devrim saymaz, küçümser veya gericilikle suçlarlar. Bazan da millî kurtuluş devrimlerinin ilerici atılımlarını sosyalizm sanıp, öyle niteleyip devrimci karışıklığa düşer, sosyalist devrimin objektif şartlarını ve mücadele yöntemlerini kavrayamaz, bu nedenle de kendilerine düşen görevi yapamazlar. Lenin bu konuda şöyle diyor :

> «Geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik kurtuluş akımlarını komünist olarak nitelendirme yolundaki eğilime karşı en kesin şekilde mücadele zorunluluğu; Üçüncü Enternasyonal, sömürgelerdeki ve geri kalmış ülkelerdeki burjuva demokratik millî hareketleri, ancak geleceğin proleter partilerinin unsurlarını, bütün geri kalmış ülkelerde gruplar teşkil etmeleri zihniyetiyle ve ken-

di özel görevleri, kendi uluslarının burjuva demokratik hareketlerine karşı mücadele görevleri zihniyetiyle eğitebilmeleri şartına bağlı olarak desteklemelidir; Üçüncü Enternasyonal, sömürgelerin ve geri kalmış ülkelerin burjuva demokratlarıyla geçici bir ittifak kurmalıdır, ama onlarla kaynaşmamalı, ve en ilkel biçimde de olsa proleter hareketin bağımsızlığını bağnazlıkla korumalıdır.»(3)

Lenin bu eğilimi görmüş ve onunla ciddi şekilde mücadeleyi gerekli bulmuştur. Lenin, sömürgelerdeki ve geri kalmış ülkelerdeki «burjuva demokratik milli hareketleri» desteklemeyi de şartlı olarak önermektedir. Bu şart onların sosyalist olması değildir. Açıktır ki, burjuva demokratik kurtuluş hareketlerinin hedefi sosyalizm değil, ulusal kurtuluştur. Ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizme ve gericiliğe darbeler indirdiği için desteklenmelidir. Ama aynı zamanda kendi içinde «geleceğin proleter partilerinin unsurlarının» oluşmasına da engel koymamalıdır. Yani bu kurtuluş hareketlerinde işçi sınıfının dünya görüşü baskı altına alınmamalı, işçilerin örgütlenmesine saygı gösterilmeli, «proleter hareketinin bağımsızlığı bağnazlıkla korunmalıdır.»

METROPOL - SÖMÜRGE İLİŞKİLERİ

Millî mesele, emperyalist bir dönemde, özellikle de Ekim Devriminden sonra, uluslar ve sömürgeler genel sorunu biçimine dönüştü. Burada şu hususa dikkat etmekte yarar var : Yalnızca sömürgeler sorunu değil, uluslar ve sömürgeler genel sorunu... Bu şu demektir ki, eskiden yalnızca Avrupa'nın çok uluslu devletlerine özgü bir problem sayılan millî meselenin ağırlık noktası sömürgelere kaydı; ama Avrupa'da bu sorun tümüyle silinmedi. Örneğin Birinci Dünya Savaşından sonra Sovyetler Birliğinde ve İkinci Dünya Savaşından sonra Merkezî Avrupa'da bu sorun, ulusların özgürleşmesi sonucu, bir sorun olmaktan çıkmış olsa da, bugün hâlâ Avrupa'da, örneğin İrlanda sorunu, İspanya'da Bask sorunu, Belçika'da Volanlar-Flamanlar sorunu biçiminde henüz çözüme ulaşmamış millî sorunlara rastlanmaktadır.

Sömürge halklarıyla millî baskıya uğrayan diğer halklar arasındaki ayırım nedir? Yaşadığımız dönemde bu soru sık sık akla gelmekte, bunun üzerinde tartışılmaktadır. Bu nedenle sömürge konusunu açmakta yarar vardır.

Daha önce de söylemiştik : Çağımızda sömürünün temel kaynağı kapitalizmdir. Uluslar üzerinde millî baskıyı yaratan

da, sömürgelerdeki sömürü ve baskı mekanizmasını oluşturan da kapitalistlerin kâr hırsıdır. Bu nedenle, ulusal baskıya uğrayan bir halk, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan hakim ulusun burjuvazisi ve toprak sahipleri tarafından sömürüldüğü gibi, herhangi bir sömürge de, yalnız ekonomik bakımdan sömürülmekle kalmaz, ağır millî baskı altında da tutulur. Bu nedenle bağımlı uluslar ve sömürgeler arasındaki fark sanıldığı kadar keskin değildir.

Ancak kapitalist toplumlarda sömürgecilik, diğer adıyla kolonyalizm terimi, Batı Avrupa'nın gelişen uluslarının Asya, Afrika ve Amerika ülkelerine yayılışları sırasında açık şekilde kullanılır oldu ve bu kıtalarda boyunduruğa vurulan ülkeler için kullanıldı. Ama sömürgecilik kapitalizmden önce de varolmuştu. Örneğin köleci Roma imparatorluğunun Asya'da, Afrika'da, Avrupa'da böylesine, insanlarını köleleştirdiği, zorla çalıştırdığı, ürünlerini ve servetlerini talan ettiği birçok kolonisi vardı. Bu koloniler elbette Roma'nın «uygar vatandaşları»na, köle sahipleri sınıfına hizmet ediyorlardı. Kapitalist dönemde ise sömürgecilik çok daha geniş boyutlarda, kapitalist kâr ve sermaye birikimi dürtüsüyle, dünyanın eskiden bilinen ve yeni keşfedilen ülkelerine hızla yayıldı.

20. Yüzyılda sömürgeci ülkeler genellikle emperyalist bir nitelik kazandıklarından, bazı kişiler, sömürgeciliği emperyalist döneme özgü bir olgu sanmaktadırlar. Ve bundan hareketle, ancak emperyalist bir ülkenin sömürgeleri olabileceğini sanmaktadırlar. Oysa kapitalizmin sömürgeciliği daha ilkel sermaye birikimi döneminde başladığı gibi, emperyalist bir dönemde, kendisi emperyalist olmayan bazı nisbeten az gelişmiş kapitalist ülkelerin bile sömürgeci ilişkiler kurup yaşatabildikleri görülmektedir. Örneğin son yıla kadar Portekiz, bir emperyalist ülke olmaktan çok bir sömürgeci ülke olarak nitelenmekte idi.

İlk sömürge imparatorluklarını, «kapitalizmin şafak vaktinde» İspanya ve Portekiz kurdular. Portekizliler sömürgelerini Afrika'da, Güney Arabistan'da, Hindistan'da oluşturdular. İspanyollar ise Orta ve Güney Amerika'ya çıktılar. Her iki ülke de sömürge imparatorluklarını 15. ve 16. yüzyıllarda oluşturdu. 17. ve 18. yüzyıllarda Hollanda, İngiltere, Fransa, daha sonra da Almanya ve Rusya sömürge edinme yarışına katıldılar ve sömürge imparatorlukları kurdular.

Sömürgeciler çoğu kez savaşarak başka ülkelere girdiler ve yerli halka zorla boyun eğdirdiler. Kimi yerde, örneğin Kuzey

Amerika'da yerli halkı kılıçtan geçirerek hemen hemen yokettiler. Önce ticaret ve hile yoluyla, misyoner kılığında girdikleri ve sömürdükleri yerlerde de yerlilerin topraklarını ele geçirmek, onları zorla çalıştırmak, ürünlerini talan etmek ve direnmelerini kırmak için en vahşi şiddet hareketlerine başvurmaktan çekinmediler. Sömürgeciliğin bu birinci aşamasında ona damgasını vuran, sömürgelerin servetlerini talan ve yerli halkı zorla çalıştırma idi. Bu şekilde Batı Avrupa ülkelerinde sermaye birikimi son derece hızlandı ve büyüyen ticari sermaye hızla sanayiye kaydı. 19. Yüzyılda başlayıp 19. Yüzyıl ortalarında olgunlaşan sanayi devrimi, sömürgelerle ilişkilerde nitelik değişimleri yarattı. Bu, Avrupa'da serbest rekabetçi dönemdi. Üretilen fazla sanayi malları için sürüm pazarları gerekti ve sömürgeler bu işte kullanıldılar. Sanayi ürünlerini yüksek fiyatla satıp yerli ürünleri çok ucuza kapatarak yapılan sömürü, biçimi, sömürgelerle olan hakim ekonomik ilişki haline geldi.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da kapitalizm, 1970'lerden itibaren bir aşama daha yaparak tekelci döneme geçti. Bu sıralarda zaten yeryüzünde el konmamış yer kalmamış, Dünya sömürgeci devletler arasında paylaşılmıştı. Tekeller için sömürgeler ucuz hammadde depoları olarak, meta ve özellikle sermaye ihraç pazarı olarak hayati öneme sahiptiler. Daha tekel öncesi dönemde kapitalist ülkeler, sömürgeler üzerinde kıyasıya savaşmışlardı. Tekelci dönemde bu çekişme daha da keskinleşti ve Dünyanın yeniden paylaşılması için 1. ve 2. emperyalist savaşları doğurdu.

Emperyalist dönemde sömürgeler, metropollere ucuz hammaddeler sağlayarak, dengesiz alış-veriş yoluyla, yani meta ihraç alanları olarak sömürülmeye devam ettiler. Ama bu döneme damgasını vuran sermaye ihracıdır. Kapitalistler, hammadde kaynaklarına yakınlık ve ucuz işgücü sağlama bakımından birkısım işletmeleri bizzat sömürgelerde kurdular.

Bu dönemde de sömürgeciler, sömürge halklarının direnişlerini en barbarca yöntemlerle kırdılar, onları yitirmemek için savaştılar.

Sömürgeciler, boyunduruğa vurdukları ülkeleri, çoğu kez kendi komutanları, valileri vasıtasıyla yönettiler. Kimi zaman da kendilerine bağlı, yerli kukla yönetimleri kullandılar. Sömürgelerde, direnişleri kırmaya hazır bir sürekli ordu bulundurdular ve savaş halinde onu yeni ordularla takviye ettiler.

Sömürgeci toplumlar, hemen her yerde, yerli toplumdaki

üst kastlarla uzlaştılar; onlara mevki ve sömürüden pay verdiler ve onların yerli halk üzerindeki sömürüsüne yardımcı oldular. Buna karşılık bu gerici unsurlar da sömürgeciliğin iç dayanağını oluşturdular.

Sömürgeciler yerli halkın sanatını, kültürünü hor gördüler; gelişmesini engellediler; onlara kendi sanat ve kültürlerini empoze ettiler. Özellikle yerli halkın üst sınıflarından gelen çocukları kendi okullarında sömürgeciliğin ideolojisiyle eğittiler. Böylece hemen tüm sömürgelerde Fransızca, İspanyolca, İngilizce konuşan, Avrupalı beyazlar gibi giyinen, herşeyde onları taklit eden, böylece «efendileşme» çabasında olan bir yerliler tabakası oluştu. Bu tabaka kendi halkının dilini, giyimini, sanatını, herbir şeyini hor görüyordu. Ve bu tabaka kendi halkının sömürülüşüne çoğu kez yardımcı oluyor, her bakımdan sömürgeci efendilerine hizmet ediyordu. Aşağılık kompleksiyle yüklü bu tabaka hemen her sömürgede görülmektedir.

Aslında sömürgeciler kendi kültür ve sanatlarının, sosyal yaşantılarının en kokmuş biçimlerini sömürgelere ihraç ediyorlardı. Örneğin Çin'de afyon içilmesini vargüçleriyle teşvik ettiler. Böylece hem Çin'e afyon satışı gibi kârlı bir iş yapıyorlar hem de Çin halkını uyuşturuyorlar, onun direnme gücünü kırıyorlardı. Onlar yerli halklara alkol, fuhuş, kovboyculuk vb. şeyler götürüyorlardı. Yerli halkın gerici, ayakbağı niteliğindeki birkısım törelerini korumaya ise özel bir önem gösteriyorlardı. Birara Ürdün ordusunu güya eğiten İngiliz asıllı Gallop Paşa'nın, Ürdün yerlileri gibi uzun bir entari giydiği, onlar gibi uzun bir tütün çubuğu kullandığı ve onun da yerli halk gibi, bit kaşıntısına karşı bu çubukla sırtını kaşımaktan hoşlandığı (!); böylece yerli halka saygı duyduğu (!) ve onlarla çok iyi kaynaştığı (!) ünlü bir hikâyedir...

Sömürgecilerin yerli halkın dil ve kültürü üzerine yaptıkları baskılar sebepsiz değildir. Böylece onlar, sömürdükleri halkların uluslaşma sürecini engellemek; kitleleri kişiliksiz, umutsuz, dirençsiz hale getirmek isterler.

Fransız emperyalistleri Cezayir'de bu politikayı, bir yandan Cezayir'e Fransızları yerleştirerek, diğer yandan Cezayirlileri Fransızlaştırarak yürütmeye çalıştılar. Bir dönem için bu politikada başarılı da göründüler. Cezayir'e birhayli Fransız yerleşmiş ve bunlar ticaret, sanayi ve tarımda kilit noktalarını ele geçirmişlerdi. Cezayir'de Fransızca okutuluyordu. Arapça yazı dili

olarak kullanılmadığı gibi genellikle şehirli yerli halk tarafından konuşulmuyordu da. Cezayir Fransa'nın bir eyaleti, anavatandan bir parça sayılıyordu. Hattâ bunu ıspat için Cezayirliler güya kendi mebuslarını Fransız parlamentosuna seçiyorlardı. O dönemde, Cezayir'in kurtuluşundan sözedildiğinde, Cezayir'in burjuva liderlerinden Ferhat Abbas'ın söyledikleri ünlüdür : Ferhat Abbas, «Bir Cezayir ulusu yok ki bir Cezayir vatanı olsun. Her yere bakıyorum, mezar taşlarına bile bakıyorum, böyle bir ulus göremiyorum,» diyordu. Fransız frakını pek iyi takınan, Fransızcayı pek iyi konuşan Ferhat Abbas işte böyle düşünüyordu. Ama ne gariptir ki, daha sonraları gelişen olaylar onu bile Cezayir millî kurtuluş hareketinin saflarına itti ve o, yok saydığı ulusu için oldukça yararlı işle yaptı, onun kurtuluşuna tanık oldu;. Cezayir özgürlüğüne kavuştuğu zaman Fransız parlamentosunda, hâlâ Cezayir'i temsil ettiklerini iddia eden 80 kadar mebus vardı!.

Bütün sömürgeciler benzer yöntemleri kullanıyorlar. Portekiz, bu «anayurt» politikasını kendi sömürgelerine uygulamaktan, faşist rejimin devrildiği geçen yıla kadar vazgeçmedi. Mozambik Kurtuluş Cephesi'nin eski lideri Edvardo Mondlane şöyle diyor :

«Aynı şeyleri gören ve aynı şartlarda yaşayan topluluklar arasında bağlantı sınırlı idi. Hertürlü bağlantı sömürge yönetimi aracılığıyla oluyordu. Doğal olarak bu durum, bütün bölgede tek bir bilincin oluşmasını yavaşlatıyordu. Mozambik'i Portekiz'in bir «eyaleti» ve halkını da Portekiz'li kabul eden «Büyük Portekiz» politikası, durumu daha da ağırlaştırıyordu. Radyo, gazete aracılığıyla ve okullarda devamlı olarak «Portekiz»den bahsediliyor, Mozambik sözü pek az geçiyordu. Bu propaganda köylüler arasında «Mozambik» kavramının doğuşuna büyük ölçüde engel olmuştur. Portekiz ise birleştirici faktör olmaktan çok uzaktır. Bu durum, halkın içinde bulunduğu sosyal birimin ötesini görmemesine yol açıyor, kabilecilik duygularını da güçlendiriyordu.» (4)

Portekiz Gine'si devrimci hareketinin lideri A. Cabral da Gine için şunları diyor :

«Portekiz sömürgecileri, dünyayı, hiçbir sömürgeye sahibolmadıklarına ve bizim Afrika ülkelerimizin, «Portekiz'in eyaletleri» olduklarına boşuna inandırmaya çalışıyorlar.» (5)

Sömürgeci devletlerin bu politikalarının temel amacı elbette ekonomik sömürüyü sürdürmektir. Bu nedenle de sömürgeci-

liğin tahribatı en başta da sömürgenin ekonomisinde görülür. Sömürgeciler, sömürge ülkenin hammadde kaynaklarını, ürünlerini talan eder, ya da ucuza kapatırlar. Yerli işgücünü kimi zaman angarya biçiminde, kimin zaman karın tokluğuna, ya da kendi ülkelerine oranla çok düşük bir ücretle kullanır; sömürgenin genç nüfusunu emperyalistler arası savaşta, ya da ezilen başka halkların direnmelerini bastırma yolunda heder ederler. Sömürge pazarını kendi metalarıyla doldurarak yerli sanayinin gelişmesini engelledikleri gibi mevcut el sanatlarının da yıkıntısına yolaçarlar. Böylece sömürge ülkenin ulusal ekonomisinin gelişmesini önler, onu herbakımdan metropole bağımlı, sömürgeci anayurdu besleyen bir biçime sokarlar.

Sömürgeci yöntemler, biçimler son derece çeşitli ve karmaşıktır. Tarih boyunca sömürgecilikte yöntemler değiştiği gibi, sömürü biçimleri, şu veya bu ülkede, şu veya bu zamanda farklı biçimler göstermektedir. Kuşkusuz sömürge ilişkilerini belirleyen birtakım temel unsurlar, ortak yönler vardır; ancak ayrıntılara kadar inerek bir sömürgeyi diğeri ile kıyaslamak, tümünü belli bir kalıba sokmaya kalkışmak yanlıştır. Sömürge ilişkilerinde şu durumlar, kanımızca, tüm sömürge ülkeler için vardır ve sömürge statüsünü belirleyen başlıca özellikler bunlardır :

1. Sömürgeci-sömürülen ülke ilişkisi zora dayanır. Yani sömürgeci ülke, sömürgeyi çoğu kez silâh zoru ile işgal etmiştir, ya da başka yollarla girmiş olsa bile orada zorla durur. Çıkarları tehlikeye düştüğü, herhangi bir direnmeyle karşılaştığı zaman savaşmaya hazırdır ve savaşır,

2. Sömürgeci ülke sömürgeyi kendisine bağlı valiler, askerî şefler, yargıçlar yoluyla yönetir.

3. Sömürgeci ülke, sömürgenin yeraltı, yerüstü zenginliklerini, işgücünü sömürür, yerel ekonomiyi tahribeder, gelişmesini engeller ve onu kendi ekonomisine bağımlı kılar.

4. Yerel dile, sanata, kültüre baskı yapar, kendi ulusal ve sömürgeci kültürünü empoze eder. Bu anlamda yerli halkın ulusal değerlerini, tarihini, dilini sanatını öldürerek onları köleleştirmeye çalışır.

5. Sömürgeciler, sömürdükleri ülkenin en gerici ve sömürücü geleneksel şefleri, feodal unsurları ile (aşiret reisi, ağa, şeyh gibi...) işbirliği yapar ve ayrıca yerli halktan kendi ideolojileriyle eğittikleri, kendilerine bağlı kişiliksiz bir aydın kuşağı

yetiştirirler. Elbette bu tüm sömürge aydınlarının kendi halklarına ihanet ettikleri ve sömürge yönetiminin ideolojisini benimsedikleri anlamına gelmez. Tersine, sömürgeciliğe ve millî baskıya karşı ilk bilinçli direnişlerin aydın kesimlerden geldiği de unutulmamalıdır.

Yarı sömürge denen ülkeler bu bakımdan bazı farklar gösterirler. Örneğin bu ülkelerde yerli halk, görünüşte de olsa ulusal, ya da yerel bir yönetime sahiptir; çoğu kez kendi kralı, hatta bazan meclisi tarafından yönetilir, sömürgecilerin valileri tarafından değil. Yani ülke şekli bir bağımsızlığa sahiptir. Ancak ekonomik, kültürel sömürü vargücüyle devam eder. Ekonomi ve kültür kurumlarıyla birlikte çoğu zaman ordu bile sömürgecilerin denetimindedir ve onların çıkarına her an kullanılmaya hazırdır.

Sömürgecilerin doğrudan yönetiminin yerli halkı daha açık şekilde rahatsız ettiğini gören sömürgeciler, özellikle 20. Yüzyılın başlarından itibaren gittikçe artan direnmeler ve ulusal kurtuluş hareketleri karşısında, daha az göze batıcı, yumuşak ve aldatıcı biçimler buldular. Bu da görünüşte sömürgelere bağımsızlık tanımaktı. Kendi valilerini çekip onların yerine, özünde kendilerine bağlı olmakta devam eden, yerli başkanları, hükümetleri geçirdiler. Özellikle İngilizler bu yöntemde oldukça başarılı oldular ve buna **«sömürgelerin tasfiyesi»** adını verdiler. İngilizlerin yaptığı, sömürgelerdeki direnişler daha ileri boyutlara varmadan bağımsızlık hareketini saptırmak ve yerel yönetimi işbirlikçi unsurlara terkederek daha radikal, devrimci çözümleri önlemekti. **Yeni sömürgecilik** olarak nitelenen bu yöntemi öteki sömürgeci ülkeler de yer yer denediler. Ancak bütün bunlara rağmen Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin kurtuluş hareketleri birçok yerde emperyalist, sömürgeci boyunduruğunu, yeni sömürgecilik oyunlarını aşarak çok daha ileri boyutlara ulaştı. Bazı ülkelerde devrim sosyalizme yönelip tüm sömürü biçimlerine kesinkes son verirken diğer birçok ülkede de gerçekten anti-emperyalist, yurtsever, barışçı yönetimler işbaşına geldi.

Şüphesiz her sömürge meselesi aynı zamanda bir millî mesele demektir. Ancak her millî meselenin de —millî baskının içinde sömürü unsuru varolmasına rağmen— bir sömürge meselesi sayılamıyacağı açıktır. Bu anlamda **salt mllî mesele** daha çok Avrupa'da, asgari kapitalist ilişkiler içine girmiş ama buna

rağmen daha güçlü bir hakim ulus tarafından milli baskıya uğratılan uluslarla ilgili olarak kullanılmaktadır.

Tekel öncesi dönemde, sömürgelerde kapitalist ilişkilerin gelişmemiş olmasına bakılarak bu ülkeler halklarının bir ulus sayılamıyacakları gibisinden tezler ortaya atılmakta ve bu nedenle ulusal mesele, adeta Avrupa ülkelerine özgü bir sorun sayılmakta idi. Lenin, bu iddiaların yanlışlığını sergilemiştir :

«Eskiden sömürgelerle Avrupa halkları —hiç değilse bunların çoğunluğu— arasında ekonomik bir ayırım vardı: sömürgeler **meta** mübadelesi ilişkileri içine sokulmuşlar, fakat kapitalist **üretim** ilişkileri içerisine sokulmamışlardı. Emperyalizm bunu değiştirmiştir. Emperyalizm, başka şeyler arasında, bir de sermaye ihracı demektir.

«Kapitalist üretim, gittikçe artan bir oranda sömürgelere götürülüyor.» (6)

«Tezlerimizde, sömürgelerin özgürlüğe kavuşmalarının milletlerin kendi kaderlerini tayinleri demek olduğunu belirtmiştik. Avrupalılar çok kere sömürge halklarının **da** milletler olduklarını unutuyorlar; gelgelelim, bu unutkanlığa göz yummak, şövenliğe göz yummakla birdir.» (7)

Avrupa'nın bağımlı ulusları ile sömürgeler arasındaki farklardan biri, belki de başlıcası, ekonominin gelişme düzeyi ve onun, hakim ulusun ekonomisiyle ilişkisidir. Millî bakımdan bağımlı Avrupa uluslarında ekonomi önemli bir oranda gelişmiş, yerli sermaye birikimi ve bunun sonucu bir ulusal kapitalistler sınıfı oluşmuştur. Siyasi bakımdan bağımlı ulusun pazarı belli bir ölçüde bağımsız oluşmakta ve hakim ulusun pazarıyla rekabet etmektedir. Bu **bağımsız** ekonomik gelişme, toplumun sosyal ve kültürel yapısını da etkilemektedir. Bu nedenle Avrupa' nın siyasi bakımdan bağımlı ulusları, sömürgelere oranla ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan oldukça ileri bir düzeydedirler. Lenin, o dönemde, dünyadaki duruma bakarak şöyle diyor :

«Hiç şüphe yok ki kapitalizm üretim güçlerini Polonya'da, Finlandiyada, Ukrayna'da, Alsace'da; Hindistan'da, Türkistan'da, Mısır'da ve diğer doğrudan doğruya sömürge ülkelerde olduğundan daha esaslı, daha hızlı ve daha bağımsız olarak geliştirmektedir. Meta üreten bir toplumda sermaye olmaksızın bağımsız gelişme, hattâ hiç bir gelişme söz konusu olamaz. Avrupa'da bağımlı milletlerin hem **kendi** sermayeleri vardır, hem de değişik şartlarda sermaye bulma imkânları vardır. Sömürgelerin **kendi** sermayeleri ya hiç yoktur, yada sözü edilmeye değmeyecek kadar azdır ve finans-kapital koşullarında hiçbir sömürge siyasi bağımlılık şartına uymaksızın sermaye bulamaz.» (8)

O dönemde, bu ekonomik gelişme düzeyi farkına bakılarak, örneğin Çarlık Rusyası'nın Doğu'da ilhak ettiği topraklar (Türkistan, Mogolistan v.s.) açıkça sömürge olarak nitelenirken, Batı'da ilhak ettiği Polonya, Finlandiya, Ukrayna v.s., sömürge olarak değil, salt bağımlı ülke, bağımlı ulus olarak nitelenmekte idiler. Sözkonusu Doğu ülkelerinin ekonomik, sosyal, kültürel bakımdan son derece geri, kapitalizm öncesi bir düzeyde olmalarına karşılık, Rusya'nın Batı'da ilhak ettiği ülkelerin bir kesimi kapitalist aşamaya ulaşmış, hatta bazıları birçok bakımdan (ekonomik, kültürel) Çarlık Rusyası'dan daha ilerde idiler. Bunun gibi, İngiliz sömürgeciliği açısından, deniz aşırı sömürgeler ile İrlanda arasında belli bir fark görülüyordu.

Ancak, Avrupa ülkelerinin gelişme düzeylerinin yarattığı bu farklılıkları ve bundan doğan durumları çok büyütmek ve sömürgelerle salt millî bakımdan bağımlı uluslar arasında aşılmaz duvarlar bulunduğunu sanmak da yanlıştır. Birçok halde bu ikisinin içiçe geçtiği, bağımlı ulusun aynı zamanda sömürge olduğu görülmektedir. Lenin, Çarlık Rusyası'nın bağımlı ulusları için bile böyle bir ayrımın güç, hatta «saçma olduğunu söylemektedir :

> «Batı Avrupa ülkelerinin çoğu için tipik millî baskı biçimi sömürgeler üzerinde baskıdır; ikincisi, Batı Avrupa ülkeleri için «sömürge» teriminin özellikle açık ve seçik, kesin, canlı bir anlamı vardır.
>
> «Peki ya Rusya'nın özelliği, doğrudan doğruya, «bizim» «sömürgelerimiz»le «bizim» baskı altındaki milletlerimiz arasındaki ayırımın açık ve seçik, somut ve canlı olmamasından ileri gelmektedir!
>
> «Rusya bakımından ezilen milletlerle sömürgeler arasında ciddi bir ayırım bulmaya çalışmak saçmalığın dikalasıdır.» (9)

Sömürge ilişkisinin temel özelliklerini yukarda saydık. Sömürge sorunu çağımızın bir sorunudur ve bu konu tartışılırken kaba kıyaslamalar, basit gözlemler sonucu yanlışlar yapıldığı, bundan yanlış sonuçlara, tezlere varıldığı görülmektedir.

Birkısım kişiler, sömürgeyi, hep deniz aşırı bir ülke olarak düşünürler. Avrupalı beyazın kolonyal şapkasıyla dolaştığı, renkli ırkların yaşadığı, hindistan cevizi, kahve, şekerkamışı ve vahşi hayvanlarla dolu deniz aşırı bir ülke... Bu düşünce tarzı filimlere ve romanlara da uygundur. Keşifler, uzak diyarlara, bilinmeyen ülkelere yapılan serüven gezileri (özünde ticaret ve

talan seferleri) Batı Avrupa sömürgeciliğinin başlangıç adımları oldu. Sömürgeciliğin bu tip başlayışı, Batı Avrupa ülkelerinin metropol olmaları ve sömürgelerin de genellikle hudutlar ötesinde, deniz aşırı ülkelerde bulunuşu, bu yargıya kolaylıkla götürür kişiyi. Oysa bu hudutlar ve denizler ötesi olma durumu sömürgeciliğin bir şartı değildir. Bu olsa olsa, Batı Avrupa ülkeleri için sömürgeci ilişkileri «açık-seçik, kesin ve canlı» kılan bir şeydir. Sömürge pekâla metropole bitişik te olabilir. Nitekim Çarlık Rusya'sı hep böylesine sömürgeler edindi. O, hudutlarını genişleterek, hudutlarının ötesindeki ülkeleri (Ukrayna, Kazakistan, Kafkasya, Türkistan, Mogolistan v.s.) ilhak ederek bir sömürge imparatorluğu kurdu. Hatta öyleki bu ilhakların birkısmı daha Rusya kapitalistleşmeden, ilk çarlar zamanında yapılmıştı.

Çarlık Rusya'sı örneği bize şunu da gösteriyor : Çok uluslu yada çok milliyetli devletlerde yalnızca millî bakımdan ezilen · ezen ulus ilişkisi değil, aynı zamanda metropol-sömürge ilişkisi de ortaya çıkabilir; eğer sömürge ilişkilerine dair temel özellikler orada ortaya çıkmışsa... Zaten millî bakımdan bağımlı olma hali ile sömürge statüsü arasında Çin sedleri yoktur. Her millî baskı bir sömürü demektir. Hakim ulusun gelişmiş ekonomisi, kendisine oranla geri kalmış, çoğu kez prekapitalist, feodal ilişkilerin ağır bastığı bağımlı ulusun ekonomisi üzerinde sömürge ilişkileri yaratabilir ve yaratmaktadır.

Sömürgeciliği yalnız emperyalist ülkelere özgü ve onlar tarafından uygulanan bir sömürü biçimi sanmak ta bir başka yanılgıdır. Gerçi İngiltere, Fransa, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, hatta Çarlık Rusya'sı gibi sömürgeci devletler, 1870'lerden itibaren tekelci kapitalizm aşamasına, yani emperyalizme geçtiler; ancak buna karşılık, Portekiz gibi ilk ve en büyük sömürge imparatorluklarından birini kurmuş bir devletin tekelci kapitalizm alanında göze çarpan bir gelişme gösteremediğini, bu devletin, daha çok, emperylist ülkelerin yedeğinde, nisbeten geri kalmış kapitalist bir ülke olarak, sömürgeciliği sürdürdüğünü gördük. Afrikalı devrimciler Portekiz'i hep sömürgeci bir devlet olarak nitelediler. Gine devriminin lideri Cabral, Portekiz'e emperyalist denemiyeceğini, onun geri kalmış ekonomisiyle ancak emperyalizme yataklık ettiğini, emperyalist ülkelerin desteğiyle ayakta duran sömürgeci bir devlet olduğunu söylüyordu.

Emperyalist bir dönemde, elbette, sosyalist ülkeler hariç,

tüm dünya ekonomisine damgasını vuran tekelci kapitalizmdir. Sömürgeci ülkelerin ezici çoğunluğunu emperyalist ülkeler oluşturuyorlar. Yani emperyalizm ve sömürgecilik bu dönemde içiçe girmiştir. Ancak bu genel durum, her sömürgeci ülkenin mutlaka emperyalist olması gerektiği gibi bir yanlışa bizi götürmemelidir. Görüyoruz ki, emperyalist olmadığı halde sömürgeci olan ülkelere de, bu tür örneklere de çağımızda rastlanıyor.

Emperyalizm kapitalizmin en son ve en yüksek aşamasıdır. Bir ülkede sermaye yoğunluğu artarak öyle bir düzeye varır ki, kaçınılmaz olarak tekelciliği doğurur. Tekelci kapitalizmin özelliklerinden biri de sömürgelere sermaye ihracıdır. Bir ülkede kapitalizm bu düzeyde gelişmemiş olabilir; ama buna rağmen o kapitalist ülkenin sömürgeleri olabilir. Görüyoruz ki dünyada bunun örnekleri vardır.

Kaldı ki, gelişim de geri kalmışlık ta nisbidir, mutlak değildir. Bir ülke, bir başka ülkeye göre geri kalmıştır ,bir başkasına göre de ilerdedir. Yine, doğadaki ve toplumdaki herşey gibi, bir toplumun ekonomik yapısı da durağan değildir, onu sürekli bir değişik içinde düşünmek gerekir. Dünyanın ilk sömürge imparatorluklarını bundan 4-5 asır önce kuran İspanya ve Portekiz birer empeyalist devlete dönüşemediler, ama 20. Yüzyılın sanayi devrimini başaran Japonya, dünyanın sayılı emperyalist ülkeleri arasına yükseldi.

Çarlık Rusyası başka ulusları millî baskı altında tutuyordu ve onları sömürgeleştirmişti. Çarlık Rusyası aynı zamanda emperyalistti de. Ve diğer yandan Fransız, İngiliz emperyalistlerinin sermayeleri bu ülkeye akıyordu. Çarlık Rusyası Batılı zengin burjuva ülkelere gırtlağına kadar borçlanmıştı. Bu sermaye ve kredilerin Çarın ülkesini sömürmek için geldiği kuşkusuzdu. Lenin, Rosa Luxemburg'u eleştirirken, «Sadece küçük devletler değil, örneğin Rusya bile, «zengin» burjuva ülkelerin emperyalist mali sermayesinin gücüne iktisadi bakımdan tam bağımlı durumdadır,» diyordu. ([10]).

> «Rusya'ya borç veren Fransa, 1917'ye kadar yürürlükte kalacak bazı imtiyazlar kopardığı 16 Eylül 1905 tarihli ticaret andlaşmasında, bu devleti iyice «sıkıştırmıştı». ([11])

Bütün bunlar gösteriyor ki emperyalist bir dönemde sömürüyü ve ulusal baskıyı çok yönlü ilişkiler içinde düşünmek gere-

kiyor. Sömürüyü en güçlüden, bir bakıma en zengin emperyalistten dünyanın en yoksul halklarına uzanan bir zincirin halkaları gibi düşünmek gerekiyor. Güçlü ABD emperyalizminin sömürü ağları, sosyalist ülkeler dışında, tüm dünyaya uzanır. Hiç kuşku yok ki, Avrupa'daki Amerikan sermayesi de, Amerika'ya, Avrupa işçi sınıfının ürettiği bir miktar artı değeri ve Avrupalı kapitalistlerin iç ve dış sömürüden elde ettiklerinden bir payı ulaştırır. İngiliz empeyalizminin sömürü ağları, örneğin Portekiz sömürgelerine kadar uzanır ve buraları ayrıca Portekiz burjuvazisi ve toprak sahipleri de sömürür. Portekiz sömürgelerinde ise yerli emekçiler, bütün bunların yanısıra yerli ticaret erbabı, geleneksel şefler ve feodal unsurlar tarafından sömürülürler.

Bütün bunlar şunu da gösteriyor : Ülkesi emperyalistler tarafından sömürülen bir ulus ta, bazı hallerde, başka bir ulusu millî baskı altında tutabilir ve onun ülkesini sömürgeleştirebilir. Çarlık Rusyası bunun ilgiç bir örneğiydi. Pakistan-Bangladeş örneği ise çok daha tipik, çağdaş bir örnektir. Kuşkusuz başka örnekler de verilebilir.

Millî mesele tartışmalarında, sözkonusu ülke, sömürge mi, değil mi diye kafa yorarken, kafamızdaki tezlere, taktiklere değil, objektif gerçeğe bakmalıyız. Ulusal baskı altındaki halkın içinde bulunduğu durum bir sömürge statüsü müdür, değil midir? Eğer o halk ve onun ülkesi, herhangi bir sömürgede olduğu gibi baskı görüyor ve zorla elde tutuluyorsa; hammadde kaynakları sömürülüyor ve yerel ekonominin gelişmesi engellenerek, o, hakim ulusun ekonomisine tabi kılınıyorsa; ulusal dil, kültür ve sanat ağır baskı altında tutuluyorsa, hiç kuşkusuz, orası bir sömürgedir. Orada millî baskı ve sömürge ilişkisi birarada vardır.

Objektif gerçek buysa budur. Onu kafamızdaki teze, işimize gelen bir örneğe göre değiştiremeyiz. Kaldı ki millî mesele konusundaki çözüm, sözkonusu ülkenin sömürge olup olmamasına göre değil, her ülkenin objektif iç ve dış şartlarına göre değişir. Millî meselenin çözümü için tutulacak yol, bu objektif şartların doğru tahliline dayandırılmalıdır. Bunun için devrimci ilke tektir, bellidir, dünden bugüne değişmemiştir. Bu, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkıdır. Bağımlı uluslar için de sömürgeler için de ilke budur. Ama millî meselenin çözümü bir ülkeden diğerine çok değişik özellikler gösterebilir ve bu konuda ithal edilecek hazır bir reçete olamaz.

Değişik şartlarda milli meselenin değişik çözümlerine yazımızın ikinci bölümünde değineceğiz. Sömürgenin tanımıyla ve sömürge ilişkileriyle ilgili bu bölümü kaparken şunu söyliyelim ki, sömürgenin doğru tanımının önemi sırf akademik bilgiyle sınırlı değildir. Burjuvazi dünyanın her yerinde, sömürgelerle ilişkisini, sömürüye, baskıya dayanmayan, eşit şartlarda bir ilişki, hatta bir medenileştirme, yerli halka bir sosyal ve kültürel yardım gibi göstermeye çalışır. Sömürgeyi kendi eyaletlerinden biri gibi göstermeye, o hale getirmeye çalışır. Yerli halkı assimile için çaba gösterir. Bu nedenle sömürgeciliğin gerçek yüzünü açığa vurmakta, onu, olduğu gibi tanımada büyük önem vardır. Halk kitlelerinin uyarılmasında, millî baskıya, zulme, sömürüye karşı kitlelerin devrimci mücadelesinin hızlandırılmasında sömürgeciliğin çirkin yüzünün açığa vurulmasının herzaman önemli payı vardır. Devrimciler bunu küçümsiyemezler. Bunu küçüksemek, bu görevi yapmamak, burjuvazinin paraleline düşmek, millî meseleyi onun koyduğu biçimde benimsemek olacaktır. Devrimciler kendilerini burjuva şartlanmalardan arındırmak zorundadırlar.

---

(1) Lenin. Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, Sol Yayınları, s. 159.
(2) Lenin. Aynı eser, s. 156
(3) Lenin. Aynı eser, s. 157
(4) Edvardo Mondlane. Mozambik Kurtuluş Mücadelesi, Yöntem Yayınları
(5) Amilcar Cabral. Gine'de Devrim, Koral Yayınları, s. 13.
(6) Lenin. Doğu'da Ulusal Kurtuluş Hareketleri, ANT Yayınları, s. 235
(7) Lenin, aynı eser, s. 247.
(8) Lenin. Aynı eser, s. 236.
(9) Lenin. Aynı eser, s. 254.
(10) Lenin. Ulusların Kaderini Tayin Hakkı, Sol Yayınları, s. 57
(11) Lenin. Emperyalizm. Sol Yayınları. s. 82.

KIBRIS, SİLAH AMBARGOSU ve ÜSLER

M. YILDIZ

Son gelişmeler kamuoyunun ilgisini son derece canlı tutuyor. Çıkartma, savaş, mültecileri sorunu, Amerikan silâh ambargosu ve güya Amerikan üslerinin faaliyetten men edilmesi dolmuşta, kahvede, evde köyde, en ücra yere kadar kitleler arasında canlı şekilde tartışılıyor. Bugünkü MC hükümeti bu konuda son derece sıkışmıştır; o, ülke çıkarına radikal tedbirler alamıyor ve kitleleri oyalıyor, bu doğru. Ama çözüm nedir? Bu konuda kitlelere açık seçik, doğru hedefler gösterilmiyor. Hakim sınıfların çeşitli kesimlerinden yükselen sesler kitleleri şaşırtıyor, boğuntuya getiriyor.

Öncelikle şu soruyu soralım : Kıbrıs olaylarının, bütün gürültü patırtının, hengamenin, dökülen kanların, düşmanlıkların, muhaceretlerin, katliamların suçlusu kimdir? Eğer bilinçsiz emekçiye, dolmuş şöförüne, bakkala, kasap çırağına, inşaat işçisine, köylü yurttaşa, kahveciye, hamala, boşte gezene sorarsanız, bunların ezici çoğunluğu, suçlunun Kıbrıs Rumlarından başkası olmadığını söyleyeceklerdir. Kitleler, Rumlara karşı öfke ve kinle doludurlar. Rumlar kesilip biçilse, kökleri kazınsa «ohh» diyeceklerdir. Onlara bugüne kadar düşman diye Kıbrıs Rumları gösterilmiştir çünkü. Görünüşte de öyle değil mi? Ordaki Rumlarla savaşmıyorlar mı?. Rumlar «gavur» ve ordaki Türkler Müslüman değiller mi? Radyolar, gazeteler, bitmez tükenmez ağız haberleri Rumların Türkler'e yaptığı zulmü, iskenceyi, katliamı anlatmıyor mu?. O halde düşman önce Kıbrıs

Rumu, sonra da onun arkasındaki Yunan Rumundan başka kim olabilir?.

Evet, görünüş böyle. Böyle anlatıldı ve böyle anlatılıyor.

Oysa ortada bir gerçek var : Bu insanlar, Kıbrıs Rum ve Türkleri, daha 20-25 yıl öncesine kadar Kıbrıs adasında, aynı şehir ve köylerde yanyana, içiçe, kardeş kardeş yaşıyorlardı. Birbirlerine düşman değillerdi. Birbirlerine kin duymuyorlar, birbirleriyle savaşmıyorlardı. Onlar yüzlerce yıl böyle yaşadılar. Evleri yanyanaydı, tarlaları bahçeleri yanyanaydı, birbirlerini insanca merhaba ediyorlardı. Ne oldu öyleyse? Bir kara kedi nerden aralarına girdi de böylesine kanlı bıçaklı oldular? İşin püf noktası buradadır ve bu püf noktasını ilk kez keşfedip anlatan da biz değiliz. Bu daha önce de anlatıldı; ama her keresinde, işin özüne dokunan sözler, burjuva propagandasının yarattığı koca dalgalar, gürültüler arasında güme gitti, kitlelere ulaşamadı, etkili olamadı.

Tarihi hikâye malüm : Doğu Akdeniz'de, Anadolu'nun güney kıyılarına yakın bir yerdeki Kıbrıs Adası, Osmanlılarca fethedilinceye kadar, Rumca konuşan insanların yaşadığı bir ada idi. O tarihten sonra Türkler de adaya yerleştiler, arazi edindiler ve adanın dört bir yanında, dağınık bir şekilde Rumlarla yanyana yaşadılar. 19. Yüzyıl boyunca gerileyen ve giderek borca batan Osmanlı devleti Kıbrıs'ı 1878'de İngilizlere kiraladı... Bu tarihten son İngiliz sömürgecileri hem adanın yeraltı, yerüstü servetlerini sömürdüler, hem de burayı Ortadoğu'daki çok daha geniş çıkarları için ticarî ve askerî bir üs olarak kullandılar. Birinci Dünya Savaşı sonunda Kıbrıs tümüyle İngilizlere geçti, bundan böyle burası, İngiliz sömürge imparatorluğunun bir parçası, İngilizlerin bir adası sayıldı. Dünya güce göre bölüşülmüyor muydu? Bir zamanlar Akdeniz bir Osmanlı gölü sayılıyordu. O zamanlar Osmanlılar güçlü idiler. Osmanlı donanması Kırım'dan Cebelüttarık'a kadar gönlünce gezip tozuyordu. Cezayir, Libya, Tunus, Mısır, Arabistan, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan tüm Osmanlılarındı! Bu arada Kıbrıs adası da. Sonra başkaları güçlenirken Osmanlılar zayıfladılar. Ve böylece eskiden onların olan birçok yer sonradan başkalarının oldu. Bu arada Kıbrıs adası da.

Ancak dünyamızdaki yeni gelişmeler, oluşumlar ve bunların yarattığı 1. ve 2. emperyalist dünya savaşları, ortaya yeni durumlar çıkardı. Çarlık Rusyası yıkılıp giderken onun sömürge imparatorluğu üzerinde yeni bir toplum, yeni bir sistem doğdu. 1. ve

2. emperyalist savaşların arkasından sömürge ve bağımlı halkların kurtuluş hareketleri dünyayı bir uçtan bir uca sardı. İnsanlık, binlerce yıllık kölelik zincirlerini parçalayıp atıyordu.

Kıbrıs'ta İngiliz sömürgecilerine karşı tepkiler daha 2. Dünya savaşı içinde belirmişti. Bu tepkiler savaş sonrasında yoğunlaşarak sömürgeciliğe karşı açık bir mücadeleye dönüştü. Yunanistan'daki faşist krallık yönetimi bundan yararlanarak adayı Yunanistan'a katmak (yani Enosis) için harekete geçti. Faşist Albay Grivas adaya gizlice sokularak İngilizlere karşı Enosisçi direniş hareketi örgütlendi ve eyleme geçirildi. Grivas tayfasının bu enosisçi ve ırkçı amaçlarına rağmen, Kıbrıs'ta geniş halk kitlelerince İngilizlere karşı yürütülen savaş ilerici, anti-emperyalist bir nitelik taşıyordu. Bu savaş Ada nüfusunun beşte dördünü oluşturan Rum halkı tarafından yürütülüyordu. Türk azınlığı ise genel olarak tarafsız bir tavır içindeydi ve bu direnişe katılmıyordu.

Ancak Türk azınlığının bu tarafsız tavrı çok sürmedi. İngilizler çeşitli oyunlarla onları Rumlarla karşı karşıya getirmeyi başardılar.

Türk azınlığı içindeki birkısım uyanık işçiler ve aydınlar ilerici nitelikteki bu savaşı destekliyorlardı. Zaten birkısım işçiler Kıbrıs'taki ilerici sendikalarda Rum işçileriyle birleşmiştiler. Ancak Türk azınlığı genel olarak İngiliz yönetimini tercih ediyor ve Türkler, ada Yunanistan'a geçerse durumlarının bozulacağından endişe ediyorlardı. Bundan yararlanan İngilizler, Türklerden çok kişiyi polis kadrolarına aldılar ve Rum direnme hareketine karşı onları kullandılar. İngilizlerin bu şekilde kullandıkları kişiler içinde en ilginç olanlarından biri de bugünkü Kıbrıs Türk toplumu lideri Rauf Denktaş'tır. İngiltere'de tahsil yapan Denktaş, Kıbrıs'taki İngiliz yönetimine başsavcılık yaptı ve onlar adına, sömürgeciliğe karşı mücadele eden insanları itham etti, cezalandırılmalarını sağladı. Türklerin Rumlara karşı bu şekilde kullanılmaları Rumlar arasında da tepkiler doğurmakta gecikmedi ve iki cemaat arasında düşmanlığın tohumları böyle atıldı.

Ancak İngilizler, Ada Rum ve Türklerini bu şekilde birbirine düşürmekle yetinmediler. Çünkü yalnızca bu, onların adadan kovulmalarını önleyemezdi. İngiltere işe Türkiye'yi karıştırmak, böylece sorunu daha karmaşık hale getirerek adadaki varlığını sürdürmek istiyordu. Bu nedenle İngiliz hükümeti Ankara'yı işe karıştırmak için teşebbüslere girişti. Ancak Türk hükümeti başlangıçta bu işe karışmak istemiyordu. 1950'de Türkiye Dışişleri

Bakanı Necmettin Sadak, Türkiye'nin Kıbrıs'la bir ilişkisi yoktur, ada İngilizlere aittir, diyordu...

Amerikalılar başlangıçta, alttan alta Enosis'i desteklemişlerdi. Onlar da kendi nüfuz alanlarını, İngilizlerin zararına da olsa genişletmek istiyorlardı. Ancak, 1950'lerden sonra onlarla anlaştılar ve Kıbrıs sorununda paralel hareket ettiler. Amerikalıların da yardımıyla İngilizler, Menderes hükümetini Kıbrıs'a bulaştırmayı rahatlıkla becerdiler. Tepeden tırnağa Amerikancı Menderes hükümeti, hem dış yardım sağlamak, hem de içerde Kıbrıs'la ilgilenen kamuoyuna hoş görünmek için Kıbrıs sorununa dört elle sarıldı. Menderes Hükümeti, Kıbrıs'ın statüsü bozulmamalı, yani ada İngilizlerde kalmalı, eğer İngiliz yönetiminden çıkarsa Türkiye'ye verilmelidir, diyordu. Menderes hükümeti iç sorunların yükünden kurtulmak, kitlelerin dikkatini başka yönlere çekmek için, kitleleri bu yönde tahrik etti, mitingler, yürüyüşler düzenlendi, «Kıbrıs Türktür,» «Ya taksim ya ölüm» diye haykırıldı. Yunanistan'ın, Türkiye'nin, Amerikan'ın ve giderek diğer ülkelerin işe karışmasıyla, çatışmalarla gitgide karmaşık bir hale gelen Kıbrıs sorunu, bilinen hikâyesiyle bugüne dek sürüp gelmiştir ve daha da uzun süre sürüp gideceğe benzemektedir.

Açıktır ki, Kıbrıs sorununun sorumluları, onu bu içinden çıkılmaz hale getirenler, halkları birbirine düşman edenler, savaş ocağı yaratanlar en başta İngiliz ve Amerikan emperyalistleridir. Onlar, yalnız küçük Kıbrıs adasını sömürmek için değil —bu anlamda Kıbrıs'ın önemi onlar için fazla değildir— asıl Kıbrıs'ın bir askerî üs, Ortadoğu ülkelerine ve sosyalist ülkelere karşı bir basamak olarak taşıdığı stratejik önemi nedeniyle ona sımsıkı yapışmışlardır ve elden bırakmak istememektedirler.

Emperyalistler, Yunanistan'da ve Türkiye'de, Menderes hükümeti tipinden hükümetleri, Amerikancı çevreleri, ırkçıları, gericileri de bu işe bulaştırmakta, güçlük çekmemişlerdir. En azından Türkiye ve Yunanistandaki hakim sınıflar, Kıbrıs Türk ve Rumlarının çıkarı için, özgürlükleri için değil, sadece kendi çıkarları, gerici planları için Kıbrıs sorununa bulaşmışlar ve onun içinden çıkılmaz hale gelmesine yardımcı olmuşlardır.

Gerek Yunanistan'da daha önce iktidarda olan krallık yönetimi, gerek onu izleyen, faşist Albaylar Cuntası, gerekse Amerikancı Menderes Hükümeti ve onun izinden giden diğerleri, Kıbrıs konusunda çabalarken maksatları, Kıbrıs'taki «soydaşları-

nın» hakkını korumaktan çok iç politikada durumlarını güçlendirmek, halk kitlelerinin dikkatlerini iç sorunlardan başka tarafa çekmek olmuştur. Diyebiliriz ki, her iki ülkedeki gerici iktidarlar, Kıbrıs sorununu, futbol sporunu kullanır gibi kullanmışlardır. Böylece her iki ülkede de Kıbrıs için mitingler, gösteriler, nutuklar, heyecanlar birbirini izlemiş; işsiz yığınları, bilinçsiz emekçi kitleleri, küçük burjuvalar öfkeli, heyecanlı nutuk dalgaları içinde kinle, savaş arzusuyla, düşmanlıkla dolmuşlardır. Şövenizm her iki ülkede de kabarmış, demokrasi mücadelesi, sömürüye karşı mücadele, yani emekçi yığınların asıl derdi davası ikinci plana itilmiştir.

Türkiye ve Yunanistan hakim sınıflarının güttükleri bu politika, onların iktidar hesaplarına yaramıştır, ama Türkiye ve Yunanistan halklarına değil. Kıbrıs'taki Türk ve Rumlara da değil. Kıbrıs'taki insanlar acımasızca birbirlerinin boğazına sarılmışlar, birbirlerini vurmuşlar, muhacir olmuşlar, büyük acılar çekmişlerdir ve daha da çekeceklerdir. Türkiye ve Yunanistan halkları ise bu çekişmenin bedelini kabaran şövenizm dalgasıyla, hayat pahalılığıyla, artan bir silâhlanma yarışıyla ödemektedirler.

İngiliz ve Amerikan emperyalistlerinin Kıbrıs'ta yarattıkları savaş ocağı, bunların ve öteki emperyalistlerin Türkiye ve Yunanistan'a kârlı silah satışları için uygun bir vesile oluyor. Her iki ülke, zayıf ekonomilerine rağmen bütçelerinin taşıyamıyacağı büyük yüklerin altına giriyorlar. Durmadan silâh siparişi veriyorlar. Yunanistan bir filo fantom mu satın alıyor, Türkiye'de hemen harekete geçiyor. Fantom olmazsa mirage, Amerika'dan olmazsa Fransa'dan, İtalya'dan, Almanya'dan veya İngiltere'den... Uçak, denizaltı, çıkarma gemisi, tank siparişi habire sürüyor. Bütçelerden bu iş için büyük bölümler, on milyarlar ayrılıyor.

Emperyalistler yalnız bu ülkelere değil, tüm dünyaya silâh satıyorlar. Ve hiç kuşkusuz en çok silâhı da bizzat kendi halklarına satıyorlar! Tekeller, kendi ülkelerinin ordularını durmadan daha çok, daha modern silâhlarla donatıyorlar. Yeni bir uçak tipi iki yıl geçmeden eskiyor, bir yenisini icadediyorlar; daha hızlısını, daha vurucusunu. Tankların, füzelerin durmadan modası, geçiyor, Paris'li bilmem ne madamın yarattığı moda gibi... Bunun içinde soğuk savaş propagandalarını canlı tutuyorlar : «Varşova Paktı daha çok güçlendi». «Sovyetler yeni bir roket icat ettiler,» «Nato, kendi kuvvetlerini daha modern silahlarla donatmazsa bir saldırıyı önleyemez» gibisinden, birtakım general

hazretlerinin vaazlarını sık sık duyarsınız gazetelerden. Hiç kuşkusuz bu Amerikan, Fransız, İngiliz generallerinin silâh yapımcısı tekellerle iyi ilişkileri vardır... Devlete satılan bu silahların faturasını kim ödüyor? Hiç kuşkusuz, bunun büyük kısmını, türlü yollarla soyulan geri bırakılmış ülkelerin halkları ödüyorsa birkısmını da bizzat kendi ülkelerinin emekçileri ödüyor.

Ama emperyalistlerin, kendi devletlerine, daha doğrusu kendi halklarına sattıkları bu silâhların dışında silâh sattıkları koskoca bir dünya var. Emperyalistlerin yedeğindeki geri bırakılmış ülkeler, ulusal kurtuluş savaşı vermesine rağmen komşularıyla çekişen bir sürü Asya Afrika ülkesi, Latin Amerika.., Hindistan, Pakistan, İran, Arap ülkeleri,. Amerikan emperyalizminin ileri karakolu İsrail'in siyonist, saldırgan politikası, Ortadoğu'da silahlanmanın başlıca kaynağı... Diğer yandaş İran, Suudi Arabistan, Küveyt gibi gerici rejimler,ayakta kalmak için dişlerine kadar silâhlanıyorlar. Ortadoğu'nun dev petrol gelirleri durmadan silâha akıyor. Ve emperyalistler savaş ocaklarını körüklüyor, yaratıyor, habire silâh satışına devam ediyorlar.

Oysa bu ülkeler henüz ekonomilerini geliştirememişler, sanayileşememişler, açlık ve işsizlik sorununu çözememişler, kültürlerini gerilikten kurtaramamışlardır. Bu kadar silâhlanma onların taşıyamıyacakları bir yüktür ve ulusal gelirlerini bu yolda heder etmektedirler. Bir fantom uçağı 85 milyon Türk lirasına malolmaktadır ki, bu bir fabrika demektir. Böylece yılda 30 uçak alan bir ülke —ki bundan çok fazlasını almaktadırlar— her yıl 30 fabrikanın parasını heder ediyor demektir. Buna tanklar, toplar, savaş gemileri ve binbir türlü askerî araç ve malzeme eklendiği zaman ortaya dev rakamlar çıkar.

Şövenizmi kışkırtan egemen sınıflar işin bu yanını elbette kitlelere anlatmazlar. Ama besbelli ki, egemen sınıfların çıkarları ile, emekçi halkların çıkarları bir değildir.

Bir Atinalı işçi ile Bir İstanbul'lu işçi arasında hiçbir düşmanlık yoktur, olamaz. Bir Pire'li köylü ile, bir Van'lı köylü arasında hiç bir düşmanlık olamaz. Kıbrıs'lı Rum ve Türk emekçiler arasında da özünde hiç bir çıkar çatışması yoktur. Ama halkları birbirine düşman edenler kapitalistlerdir, gericilerdir, bunu kendi çıkarları için yaparlar.

Bir Atinalı işçi de sömürülür, işsiz kalır, bir İstanbul'lu işçi de. Onları sömürenler, işsiz bırakanlar bizzat kendi ülkelerinin patronlarıdır. Dünyanın tüm kapitalist ülkelerinde yoksul

köylüler, çalışan yığınlar sömürülürler. Onları sömürenler, bizzat kendi ülkelerinin para babaları, büyük toprak sahipleridir. Ve bunların ötesinde, dünyanın tüm halklarını, işçilerini, geri kalmış ülkelerini sömüren, dünya emperyalizmi, tekeller var. Emekçiler, kapitalist propagandanın etkisiyle bunu görmüyor da başka ülkelerin halklarını, emekçilerini düşman sanıyorlarsa, açıktır ki bu bir şartlanmadır, bir aldanmadır. Onları aldatmışlardır. Emekçilerin çıkarı en başta kendi ülkelerinde sömürüye, baskıya son vermek, demokratik bir toplum için, sosyalist bir toplum için çaba göstermektir. Emekçiler, emperyalistlerin ve onların içerdeki işbirlikçilerinin tüm halkların, tüm insanlığın düşmanı olduğunu bilirler veya bilmeleri gerekir.

Kıbrıs'ta Nasıl Bir Çözüm Olabilir?

Kıbrıs için, çatışan güçlerden her birinin kendi çözümünü geçerli kılmaya çalıştığı açıktır. İngiliz ve Amerikan emperyalistleri Kıbrıs'ı, NATO içinde, kendilerine bağımlı, en azından kendilerine üs teşkil eden bir ada olarak tutmakta devam etmek istiyorlar. Onlar bu statüyü sürdürecek çeşitli çözümleri yerine göre deneyebilir, kabul edebilirler. Adanın iki toplum arasında, bir bakıma Yunanistan ve Türkiye arasında bölünmesi de bu çözüm yollarından biridir. Yunanistan için istenir çözüm, bugün için artık adanın tamamı bakımından gerçekleşmesi mümkün olmayan enosisten çok, Türk toplumuna bırakılacak küçük bir toprak kesimi, örneğin % 20, karşılığında, adanın öteki kesiminin Rumlara bırakılmasıdır. Türkiye'nin isteği bundan çok fazlasıdır elbette.

Enosis olsun, Türkiye ve Yunanistan arasında bölüşümü olsun veya Nato kontrolünde kaldıkça, bir federasyon biçiminde olsun, bu çözümlerden hiçbirinin ne Kıbrıs halkının, Ne Yunanistan ve Türkiye halklarının ve ne de diğer dünya halklarının yararına olmadığı açıktır.

Nasıl Kıbrıs'taki Türk ve Rum toplumlarını birbirine düşman hale getiren etkenler tamamen dış etkenler ise, bu çözüm biçimleri de Kıbrıs halkına öylesine dışardan empoze edilen, emekçi halkın çıkarına olmayan biçimlerdir. Çünkü ada NATO' nun kontrolünde kaldıkça, emperyalist üslere yataklık ettikçe gericiliğe hizmet etmiş olacaktır. Ada'da ilerici, demokratik, sosyalist yöndeki devrimci hareket frenlenecektir. Böylesine çözümler ancak adadaki ırkçı, gerici unsurların işine yarar.

Ortadoğu ülkelerinin emperyalizmin güdümünde olmayan büyük kesimi ve sosyalist ülkeler de Adanın Nato üslerinden arınmasını ve Kıbrıs'ın bağımsız, tarafsız bir ülke olmasını istemektedirler.

Bu nedenle gerek emekçi Kıbrıs halkının çıkarı, gerek dünyadaki tüm barışsever, ilerici güçlerin isteği **Kıbrıs'ın üslerden arınmış, bağımsız, demokratik bir cumhuriyet olmasıdır.** Böylesine demokratik bir cumhuriyette, hiç kuşkusuz, Türk topluluğunun da hakları güvence altında olacaktır. Bunun dışında, emperyalistlere yarayan çözümler kalıcı olamaz, adaya barış getiremez.

Silâh Ambargosu ve Amerikan Üsleri Sorunu

Kıbrıs sorunu, bu adanın boyutlarını aşarak Türkiye ve Yunanistan'da, bu ülkelerin emperyalizmle ilişkilerinde önemli sorunlar yarattı. Bu nedenle sorun artık yalnızca bir Kıbrıs sorunu olmaktan çıkmıştır ve onunla birlikte başka sorunların çözümünü de gündeme getirmiştir.

Bütün gelişmeler emperyalizmin kaçınılmaz buhranını, iç çelişkilerini göz önüne çıkarıyor. Dünya sosyalist sistemine, uluslararası işçi sınıfı hareketine ve ulusal kurtuluş savaşlarına karşı dünya çapında oluşturulan kapitalist emperyalist paktlar, üsler, cepheler sisteminin zaafları ortaya seriliyor. NATO, üye ülkeler arasındaki çıkar çatışmalarını, ulusal çekişmeleri, hatta savaş tehlikesini önleyemiyor.

Hızla gelişen Kıbrıs olayları, Nato içinde biraraya gelmiş Türkiye ve Yunanistan egemen sınıflarının arasındaki yakınlaşmayı bozdu ve bu iki ülkeyle Amerika arasındaki ilişkileri sarstı. Amerika hangi tarafı tutsun? O, her iik tarafı da idare etmeye çalışıyor ve aslında sadece kendi çıkarlarını gözetiyor. Ama iki tarafı idare etmekte kolay değil. Aslında, mesela Demirel, mümkün olsa Amerikayla anlaşmaya, bu can sıkıcı sürtüşmeye bir son vermeye candan hazır. Ama bu da iktidarın elden gitmesi demektir.

Amerika silâh ambargosuna ve ticarî ambargoya, Türkiye'yi taviz vermeye zorlamak için başvurdu. Bu baskıların Türkiye kamuoyunda büyük tepkiler yaratması kaçınılmazdı. Böylece, yıllardır dostluk naralarıyla perdelenen Türkiye-Amerika ilişkilerinin hiç de dostça ve eşit ilişkiler olmadığı açığa çıktı. Ame-

rika ikili andlaşmaları işine gelmediği zaman çiğnemekte tereddüt etmiyordu. Amerikan üsleri, Türkiye'nin savunmasına değil, Amerika'nın çıkarlarına hizmet ediyordu. Atom silâhlarıyla, dinleme cihazlarıyla yüklü bu üslere yer veren Türkiye, kendi güvenliğini korumuş olmuyor, tersine, kendisini, Amerika'nın çıkarları için tehlikeye atıyor, komşularıyla kendisi arasında gergin ilişkiler yaratıyordu. Bütün bunlar artık gizlenemiyecek kadar aşikâr olmuştu.

İşte bu nedenle, Amerikan Kongresini bir türlü merhamete getiremiyen ve «sadakati cezalandırılan» Demirel ve yandaşları bile, kamuoyuna karşı birşeyler yapma gereğini duydular, «Ortak Savunma Tesislerinin» faaliyetinin durdurulmasına karar verdiklerini açıkladılar. Bu faaliyeti durdurma işinin ne menem bir şey olduğunu bugün Türkiye kamuoyunda ve dünyada tartışmalıdır. En ücra yerdeki yurttaşa bile sorsanız, Demirel ve ortaklarının böyle bir şeyi yaptığına, yapabileceğine inanmamaktadır; bu işte bir bit yeniği olduğunu düşünmektedir. Dış basında ise üslerin faaliyetine devam ettiği yazılıp durmakta. Ecevit de bunun böyle olduğuna dair bir demeç verdi ve hükümet mensupları bunun aksini söylemediler, Ecevit'e cevap vermediler.

Şimdilik üsler sorunu gerginliğini yitirmişe benzemektedir. Yani birara pek sıkışan Demirel ve yandaşları, ne olduğu belirsiz bir-iki çalımla bu işi yatıştırmışa benzemektedirler.

Malûm olduğu üzere Demirel ve ortaklarının üslerle bir alıp verecekleri yoktur. Onlara kalsa, Amerikan üslerinin kılına bile dokunmak akıllarının kenarından geçmemektedir. Amerika'ya laf söyliyenlere, üslerden sözedenlere bugüne kadar komünist deyip onları vatan hainliği ile suçlayanlar, bu ünlü Demirel, Feyzioğlu, Erbakan ve Türkeş değil mi?. Besbelli ki onlar değişmediler ve dünden bugüne aynı kişilerdir. Ama kamuoyunu teskin etmek lazım. Ve onların da yaptığı budur. MC iktidarı bugün, üsler konusunda tam bir oyalama içindedir. Zaman kazanmaya çalışmaktadırlar. Belki yarın öbürgün Amerikan Kongresi kapıları aralar da bu tatsız iş de kapanır gider, üsler eskisi gibi, belki de şu anda olduğu gibi, rahat rahat çalışmaya devam eder..

Oysa sorun bu mudur? Sorun yalnızca Amerika'nın silâh ambargosunu kaldırması mıdır?

Besbelli ki sorun, halkımızın çıkarları açısından hiç de bu değildir. Halkımızın çıkarları, emperyalizmle olan tüm ilişkile-

rin koparılıp atılmasındadır. NATO'dan, CENTO'dan çıkılmasında, tüm İkili Antlaşmaların feshedilmesinde, tüm yabancı üslerin ve personelin Türkiye'den çıkarılmasındadır. Ama Amerika'nın dostları hiç bu adımı atabilirler mi..

Bugün, pekçok kişi tarafından, bu işleri başaracak güç olarak, daha «kişilikli bir dış politikanın» yürütücülüğüne alternatif olarak CHP ve onun lideri Ecevit gösterilmektedir. Şüphesiz CHP'nin bugün iktidarda olan partilerden ve Ecevit'in Demirel'den önemli farkları vardır. Ama nedir bu farklar? Besbelli Demirel, daha az «milliyetçi» olduğu için değil, hakim sınıfların, büyük burjuvazinin çıkarlarını korumak zorunda olduğu için böyle bir politika gütmektedir. Hakim sınıfların çıkarı ile emekçi halkımızın çıkarları ise temelden farklıdır. Para babaları Amerika'dan hoşnutturlar. Çünkü oradan kredi gelmektedir. Çünkü onunla işbirliği etmektedirler. Ortak yatırımlardan bizimkiler de hisselerini alıyorlar. Bizim para babaları da, aynen Amerikalı ağabeyleri gibi, demokrasiye, insan haklarına, sosyalizme düşmandırlar. Daha ne olsun!.. Bütün bu sebeplerle de onlar Amerikasız yapamazlar. Onsuz, kendilerini pek yalnız hissedeceklerdir!

CHP'ye gelince ,o, emekçi halkımızın çıkarlarını ne oranda temsil etmektedir?

CHP, emperyalizme karşı açık tavır mı almıştır? NATO'ya, CENTO'ya açıkça karşı mı çıkmıştır? Hayır, böyle birşey yok. Yalnızca iç politika çekişmesinde, «Kıbrıs konusunda ben yiğitçe hareket ettim», «Sen üslerin faaliyetini durdurdum dediğin halde durdurmadın» gibisinden bir rekabete girişmiştir. CHP, emperyalizmin özüne dokunmuyor. Tersine, CHP'nin lideri, halkımızın emperyalizmle bu kadar karşı karşıya geldiği, Amerika'ya karşı nefretin bu kadar yoğunlaştığı bir dönemde, Amerika ile ilişkilerin bozulmasından duyduğu «endişeleri» açığa vuruyor, Almanya ile ilişkilerin geliştirilmesini istiyor. Nasıl ki Kıbrıs çıkartması sırasında, hem de kitlelerin Amerika'ya karşı nefretinin doruğa vardığı bir sırada, «NATO'da Yunanistan'ın bıraktığı boşluğu Türkiye doldurmaya hazırdır» gibisinden sözler ettiyse..

Bugün emperyalist ilişkilere karşı tavrı bu olan CHP'nin yarın iktidara geldikten sonra değişmesi için bir sebep yoktur. Kaldı ki bugün CHP'nin kitlelerin desteğine büyük ihtiyacı vardır ve o, kitlelerin Amerika'ya karşı olan nefretini bile bile böy-

le konuşmaktadır. Bu da sebepsiz değildir. Çünkü CHP, birtakım reform önerileriyle ve sınırlı demokratik tavrıyla MC'nin karşısında bir iktidar alternatifi olarak kitlelerin desteğini kazansa da o, özünde bir burjuva partisidir. O, iktidar olmak için burjuvaziyi ürkütmemek zorundadır. Ve o, sonuçta, küçük burjuvazinin ya da emekçi kitlelerin politikasını değil, burjuvazinin politikasını güdecektir.

Biz, Türkiye'de hakim sınıflar arasındaki ve dolayısiyle onların politik, örgütleri arasıdaki çelişkileri elbette göz önünde tutarız. Ama CHP'yi âdeta emekçilerin bir örgütü, bütün bu devrimci amaçları gerçekleştirecek bir örgüt olarak görüp kendimizi aldatmayız da. Ve en önemlisi kitleleri aldatmamak zorundayız. Faşizme karşı CHP ile güçbirliği yapmak; sosyalistlerin seçime giremediği bir dönemde faşizan ve gerici partilere karşı CHP'ye oy desteği sağlamak başka şeydir, CHP'yi emekçi kitlelerin, en başta da işçi sınıfının isteklerine cevap verecek bir örgüt sanmak başka şeydir. Devrimciler, uzun vadeli mücadeleyi göz önünde tutarak, emekçi kitlelere doğru hedef göstermek ve doğru bilinç vermek zorundadırlar.

Türkiye'nin bugün geçirmekte olduğu politik çıkmaz ve toplumun genel bunalımı, Türkiye, hakim sınıflarının politikasının yarattığı birşeydir. Ve bu çıkmaza ancak emekçi halkın çıkarlarını temsil eden bir iktidar, işçi sınıfına, yoksul köylülüğe ve diğer demokratik güçlere dayanan bir demokratik halk iktidarı son verebilir. Mücadelemizi bu perspektif üzerine oturtmalıyız. Kısa vadeli taktikler ne olursa olsun, uzun vadede varacağımız hedef budur ve bu hedefi kitlelere şimdiden açık-seçik şekilde anlatmalıyız.

Toprak ve Tarım Reformu ve URFA'daki Uygulama

2. Bölüm

N. HAVİN

25.6.1973 tarihinde kabul edilen 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Yasasının yürürlüğe girmesiyle birlikte Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı da kuruldu.

13 Temmuz 1973'de, Talû hükümetinin son zamanlarında Urfa ili, toprak ve tarım reformu bölgesi ilân edildi. Buranın pilot bölge seçilmesinde, reform gereğinin yanısıra, değişik siyasi düşüncelerin de payı olmuştur.

Yazımızın daha önceki bölümünde de bahsettiğimiz gibi Milli Selamet Partisi, CHP ile yaptığı koalisyon protokolünde, sanayi burjuvazisinin çıkarlarını koruyan eski yasada değişiklik yapılmasına dair CHP isteğine karşı çıkmış ve protokolü kendi isteği yönünde düzenlemeyi başarmıştı. Bu koalisyon zamanında, Mayıs 1974'te Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Urfa Bölgesi Başkanlığı kuruldu, ama canlı bir faaliyet gösteremedi. Ancak Saim Kendir'in müsteşarlığa tayin edilmesinden sonra, Ağustos 1974 tarihinden itibaren bölgede çalışmalar başladı.

Kurumlar, reform planı uygulaması ile ilgili çalışmalarını sürdürürken Toprak ve Tarım Reformu Urfa Bölge Başkanlığı da kamulaştırılacak toprakları tespit etmeye başladı. Bu tespit özetle şöyle yapılıyordu:

Öncelikle kamulaştırılacak arazinin sahipleri ve bunların bütün mal varlığı, tapu kadastro kayıtları, haritalar ve krokilerle birlikte celbedilerek dosyalar halinde düzenleniyordu. Dosyalar üzerinde yapılan inceleme sonucunda arazinin sahipleri kesinlikle belli olursa, bu safhada yapılacak başka işlem kalmıyordu. Ancak ihtilaflı araziler için iki durum söz konusu oluyordu:

1. Çekişmeli arazi çalıştırılıyorsa, bu arazinin bir miktarı çalıştırana bırakılarak kalan kısmı kamulaştırma yoluyla Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı'nın emrine geçiriliyordu.

2. Çekişmeli arazi çalıştırılmıyorsa ,arazinin tamamı kamulaştırılarak bedeli bankaya bloke ediliyordu.

Bütün bunlar, köylere gidilerek, arazinin işletilip işletilmediği, kiraya verilip verilmediği, işletme sahibinin aynı zamanda mal sahibi olup olmadığı, toprağın işletmeye elverişli olan ve olmayan miktarı, bilirkişiler ve fen memurları tarafından tespit ediliyordu.

Köyde arazi sahiplerinin, yasa gereğince kendilerine bırakılması zorunlu olan miktarla ilgili olarak nereleri tercih ettiği kendilerine soruluyor ve bu yer harita üzerinde işaret edilerek imzası alınıyordu. Bu arada toprağını tamamen kamulaştırmak isteyenler olursa toprağın tamamı kamulaştırılıyordu.

Bu şekilde hazırlık işlemleri tamamlanarak Arlık 1974'den itibaren kamulaştırma işlemleri doğrudan arazi üzerinde başlatıldı. İlk olarak Urfa İli, Akçakale İlçesi Yukarı Cinpolat köyü kamulaştırıldı. (Bu bir ağa köyüdür).

Kamulaştırılan topraklar, sahiplerinden hemen alınmıyor, toprak sahiplerinin çeşitli çalışmaları göz önüne alınarak, onların herhangi bir zararını önlemek için, yasa hükümleri uyarınca o yer, hasat mevsiminin sonuna kadar sahiplerine bırakılıyordu.

Bu şekilde, MC iktidarınca işe el konuluncaya kadar Urfa İli Akçakale ilçesinde 196.000 dönüm toprak kamulaştırıldı ve 50.000 dönüm arazinin ise kamulaştırılması için bütün hazırlıklar tamamlandı.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı kamulaştırılacak toprakları üç grupta toplamıştı:

1. Yalnız toprak sahiplerinin olan araziler,
2. Kısmen hazinenin, kısmen köylülerin olan araziler,
3. Toprağın tamamının köylülere ait olduğu köyler.

Saim Kendir zamanında yapılan bu sıralamaya göre öncelikle birinci grup, sonra ikinci grup, en son olarak da üçüncü grup araziler kamulaştırmaya tâbi idi. (Elbette, özellikle son grup bakımından, kamulaştırma sınırına giren toprak fazlası varsa..) Şu ana kadar kamulaştırmalar birinci ve ikinci grup arazilerde yapılmıştır.

Toprak ve Tarım Reformu yasasına göre kamulaştırılan toprak bedelinin % 15'i sahibine peşin olarak, kalan kısmı ise 19 taksitte ödenecektir. Ancak ilk taksit 60.000, diğer taksitler 30.000 liradan az olmayacaktır. Ama toprağının tamamının kamulaştırılmasını isteyen toprak sahibine en az 250.000 lira peşin ödeme yapılması gerekmektedir. Eğer arazinin toplam değeri buna yakınsa, bu miktarı aşsa bile, Müsteşarlık paranın tamamını ödeme yetkisine sahiptir. Bu tür ödemeler yapılmıştır.

Toprak bedelleri Ziraat Bankasına, malik adına yatırılmaktadır. Bu şekilde Ziraat Bankası'nın da, kendisine borçlu olan toprak sahiplerinden alacağını kolaylıkla tahsil etmesi sağlanmaktadır.

Toprak ve tarım reformu yasası gereğince gerek kamulaştırmaya ve gerekse istimlâk bedeline karşı dava açılabilmektedir. Bu davaları kısa zamanda çözmek ve sonuçlandırmak için, yasa gereğince, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ile paralel çalışacak bağımsız tapulama mahkemelerinin her ilçede ve il merkezinde kurulması zorunludur. Ama tapulama mafkemesi şimdiye kadar yalnızca Urfa il merkezinde kurulmuş, ilçelerde ise bu konuda henüz herhangi bir işlem yapılmamıştır. Kamulaştırmaya karşı Urfa Tapulama Mahkemesinde şimdiye kadar açılan davaların tümü de reddedilmiştir. (Haziran 1975'e kadar 8 dava reddedilmiş, diğerlerinin incelenmesine devam edilmektedir.)

Toprak ve Tarım Reformu Yasasına göre Urfa ilindeki kamulaştırma işlemlerinin 1973'de başlatılıp 1 Kasım 1976'da bitirilmesi gerekmektedir. Ancak bugüne kadar yapılan kamulaştırmalar son derece azdır ve ilgili kurumların çalışmaları küçük bir alanı kapsamaktadır. Bu nedenle de bu işlemlerin 1976 yılında bitirilmesine imkân yoktur. Hele MC. iktidarının işbaşına gelmesinden ve reformcu niteliğe sahip Saim Kendir'in ve reform çalışmalarında görevli diğer bir kısım elemanın alınmasından sonra, MC iktidarının görevlendirdiği kendi çizgisindeki elemanlarla ve MC'nin malûm politikasıyla işlerin ciddi şekilde yürütülmesine olanak kalmamıştır.

Toprak dağıtımı ile ilgili olarak 17 Mart - 16 Nisan arası, toprak isteminde bulunacak köylülerin müracaat süresi olarak kabul edildi. Toprak isteminde bulunan köylüler, buna dair müsteşarlıkça matbu olarak hazırlanmış bildirimlerini Urfa'da Urfa bölge başkanlığına, ilçelerde ise ziraat teknisyenliğine verdiler. Yasaya göre bu süre içinde istemde bulunmayanlar toprak dağıtımından kesin olarak yararlanamazlar. Urfa il ve ilçelerinde toprak isteminde bulunan topraksız ve az topraklı ailelerin ilçelere göre sayıları şöyledir:

	Müracaat eden aile Sayısı	Köyde yaşayan nüfus Miktarı
Urfa (Merkez)	15.240	61.124
Viranşehir	13.751	46.451
Siverek	12.246	55.881
Akçakale	9.840	31.012
Suruç	5.637	38.125
Bozova	5.213	33.160
Hilvan	5.160	20.362
Birecik	2.796	22.014
Halfati	2.712	24.476
P.T.T. Kanalı ile	950	
	73.545	332.607

Mayınlı toprakların durumu : Halen Urfa ilinin Suriye Hududunda ziraate elverişli yaklaşık olarak 100.000 dönüm mayınlı toprak vardır. Bu topraklar işletilememektedir. Bu hususta çeşitli görüşler ileri sürülmekte :

1 — Millî Güvenlik Kurulu, uzun zamandan beri, hudut boyunca 5 km. içeriye kadar bütün toprakların Devlet Üretme Çiftlikleri haline getirilmesine dair bir tasarı hazırlamıştır. Bu tasarı henüz görüşülmektedir. Bu suretle kaçakçılık ve ayrıca kamu oyuna açıklanmayan diğer faydaların elde edileceği düşünceleri ileri sürülmektedir. Nitekim bizim gezip gördüğümüz kadarı ile kamulaştırılan ve üzerinde kurumların çalıştığı toprakların tamamı Ceylanpınar - Akçakale hudut boyudur. Yapılan bütün hizmetler ve alt-yapı tesisleri bu projeye uygun olarak hazırlanmıştır. Çalışmaların tamamen hudut boyunda devam etmesi gerçekten insanı düşündürmektedir.

2 — CHP ise, parti olarak mayınların sökülmesini ve bu 100.000 dönümlük arazinin köylüye dağıtılması görüşünü be-

nimsemiştir. Dağıtılacak arazi miktarının Akçakale'deki köylülere reformun öngördüğü miktardan fazla olması nedeniyle müsteşar Saim Kendir halen Urfa-Diyarbakır-Bingöl-Elâzığ dolaylarında göçebe hayatı yaşayan Beritan aşiretini yerleştirmeyi tasarlamıştır ve bundan dolayıdır ki hudut boyuna yerleştirilecek olan bu aşiretin Kürt olması nedeniyle kendisine bölücülük ve Kürtçülük isnad edilmiştir. (Bu konuyu Ağaların direnişi bölümünde tekrar anlatacağız).

3 — Yeni müsteşar, Millyetçi Hareket Partisi sempatizanlarından Orhan Türközü'nun ise, Toprak ve Tarım Reformunun göçebeleri fazla arazilere yerleştirme hükmünden faydalanarak başka yerlerden getirilecek köylüleri bu bölgelere yerleştirme düşüncesinde olduğu halk arasında yaygın bir dedikodu olarak tartışılmaktadır.

Ağaların Direnişi : Bilhassa bildirimlerin verildiği 17 Mart - 16 Nisan tarihlerinden sonra toprak sahipleri ve toprak ağaları büyük endişe ve telaş içerisine girmişlerdir. Bu kimseler topraklarından çok siyasî nüfuzlarını kaybetmek suretiyle geçmiş günlerinde köylüye yaptıkları zulüm ve haksızlıkların bir gün karşılarına bir kuvvet olarak çıkacağından korkmaktadırlar. Aynı zamanda eskiden toplu oy sahibi oldukları için kendilerine siyasiler tarafından mümtaz insan muamelesi yapılırken, toprak reformu ile müstakil şahsiyet kazanacak olan köylünün kendilerinden kopması ile, onlar da bu vasfı kaybederek normal vatandaş gibi işlem göreceklerini bilmektedirler. Bu suretle maddî ve manevi büyük çöküntü içerisine girmişlerdir.

İlk anda halk arasında, bir yandan dedikodular çıkarmak suretiyle topraksız köylülerin müracaatını engellemek istediler. Örneğin Ağalar tehditle, şeyhler manevi baskılarla, toprak sahipleri ise, bugün topraklarımızı kamulaştırıyorlar, yarın karılarımızı reform edecekler şeklinde dedikodular çıkarmak suretiyle halkın müracaatını engellemek istediler. Bu hususta büyük çabalar sarf etmelerine rağmen uzun yıllar toprak özlemini çekmiş; ağaların, şeyhlerin ve Şehir bürokrasisi ile bütünleşen toprak burjuvazisinin zulüm ve haksızlığı altında inleyen köylüleri müracaattan vazgeçiremediler. Bunun üzerine kendi aralarında birlik kurma ve reformu engellemek için bir takım çabalara başvurmaya başladılar. Bu arada 22 büyük toprak sahibi Urfa'da toplanmak suretiyle toprak reformunu engelleme adını verebileceğimiz gayri resmî bir örgüt kurdular. Gazetelerdeki ve halk arasındaki dedikodulara bakılırsa bu örgüt başarıya ulaşmak için kendi arasında

1.250.000 TL.sı para topladılar. Öncelikle bu parayı bazı kilit noktalarında olan kimselere vermek suretiyle başarıya ulaşacaklarını tasarlamışlardır, fakat Saim Kendir'in güçlü bir şahsiyet sahibi olması ve Toprak ve Tarım Reformu Urfa Bölge Başkanlığında çalışan Uzman ve Yönetici kadroların sağlam bir yapıya sahip olmaları gibi özellikler karşısında bu düşüncelerin gerçekleşemiyeceği kanaatına vardılar.

Biraz evvel bahsettiğimiz gibi Cumhuriyet Halk Partisinin görüşü olan ve mayın tarlalarını kaldırmak suretiyle oraya topraksız göçebe ailelerini yerleştirmek istiyen Saim Kendir'e düşman oldular.

1950 yılından beri topraksız oldukları ve göçebe hayatı yaşadıkları için kendilerine bir yurtluk temin etme çabasını gösteren Beritan aşiretine mensup Ali Yazar ismindeki köylü vatandaş bu durumlardan faydalanmak istemiştir. Kendisi aşireti adına Saim Kendir'e müracaat etmek suretiyle hiç olmazsa Akçakale'nin Tektek dağlarında sadece hayvan otlatmaya müsait arazilerin kendilerine verilmesini ve bu hayattan kurtarılmalarını istemiştir. Kendir tarafından makûl karşılanan bu konu üzerinde durulurken ağalar bunu fırsat bilerek Saim Kendir'i, gazetelere de intikal ettiği gibi, bölücülük ve kürtçülükle suçlamışlardır. Kendi aralarında toplanan bu 22 kişi bir telgraf metni hazırlamak suretiyle Kendir'i Başbakana, Cumhurbaşkanına, Genel Kurmay Başkanına ve Kuvvet Komutanlarına şikâyet etmişlerdir! Hazırlanan ve gönderilen teller için kendi aralarında tartışma çıkmış ve bu teli üç kişi imzalamamıştır. Diğer 19 kişinin imzaladığı bu tel mealen şunu bildirmiştir: «Saim Kendir dışardan kürt halkını getirip topraklarımıza yerleştirmek istemektedir. Ayrıca hudut boylarında kürt ve Arap halkı yaşamaktadır. Reformun gerçekleştirilmesi ve Beritan aşiretinin hudut boylarına yerleştirilmesi ile bu toprakları Kürtlere ve Araplara teslim etmiş olacağız. Yarın bir kısmı Barzani ile bir kısmı da Araplarla birleşmek suretiyle Türk topraklarını bölmek ve parçalamak isteyeceklerdir. Bu hareketin destekleyicisi ve organizatörü durumda olan Saim Kendir hakkında gereken işlemin yapılarak kendisinin bu görevden alınmasının, toprak ve tarım reformunun yeniden gözden geçirilmesinin zorunlu olduğu» belirtilmektedir.

Aslında toprak reformunun Sanayi Burjuvazisi ile toprak ağalarının bir çekişmesinden ileri geldiğini ve bu nedenle yapılmasının sanayi burjuvazisi için zorunlu olduğu ve Türkiye'de gelişmekte olan sanayinin kendisine geniş pazar temin etmeye ça-

lıştığı görüşünü bilmeyen ve bunu düşünemeyen toprak sahipleri tarihî akışın karşısında durmak suretiyle reformu engelliyebileceklerini hâlâ düşünmektedirler. Hele Milli Cephe Hükümetinin iktidara gelmesi ile reformun artık durdurulabileceğine inandılar. Bu nedenledir ki hükümetin kurulmasının ilk günlerinde toprak sahipleri Ankara'ya taşınmaya başladılar. İçinde CHP mensuplarının da bulunduğu toprak sahipleri nitekim Necati Aksoy'u istifaya götürecek kadar başarılı girişimlerde bulundular. Bu arada Urfa Milletvekili Mustafa Kılıç da kendi partisinden istifa ederek hükümetin güven oyu almasında yardımcı oldu.

Bütün bunlara rağmen Kanunun çıkmış olması, Türkiye'deki aydınların ve basının bu konuyu hergün mesele yapması, diğer taraftan toprağa sahip olma umudu kendisinde beliren topraksız köylülerin direnişi, reformu engelliyemeyecek, ancak bu arada geciktirme olabilecek. Aynı zamanda toprak sahiplerinin elinden toprak alınsa da reform, bu bozuk kanuna dahi uydurulamayacak, dejenere edilecek, kanaatindeyim.

Köylünün Mücadelesi : Yazımızın ön taraflarında belirttiğimiz ve Urfa'da toprağın muayyen ellerde toplanmasının nedenleri başlığı altında izah ettiğimiz gibi bilhassa 1950-1960 arasında arazilere sahip olmak isteyen açıkgöz şehir burjuvazisi, tapuda kayıtsız bulunan toprakları kendi adına tescil ettirmişlerdir. Ve bu nedenle köylü ile toprak sahibi arasında çekişmelerin tarihi 1950 ve sonraki yıllarda belirgin bir şekilde artmıştır. Yüzyıllar boyu topraklarında yaşayan köylüleri tapu kaydına istinaden çıkarmak isteyen toprak sahiplerine karşı köylüler de büyük çapta direniş göstermiştir.

Daha önce örnek olarak verdiğimiz Karacadağ'ın 13 köyünü kapsayan ve 5.000 nüfusu içeren toprak maliki Bahattin Fetahlı'ya karşı köylüler gerek mahkemelerde vegerekse idarî mercilerde mücadelelerini vermeye devam etmişlerdir. Bu arada Başbakanlığa, İçişleri Bakanlığına yazılmış, çeşitli dilekçeler mevcuttur. Bunlardan Demirci Köyü Halkının 1973 yılında Başbakanlığa gönderdiği, bir dilekçe örneğinin bazı bölümlerini aşağıya alıyorum:

Demirci köyü halkından Mehmet İlgin, Sinan Özbilgin, İsmail Şimşek, Abdullah Karalı ve Sinan Yıldırım dilekçelerinde şöyle demektedirler:

«Siverek ilçesinin halkından Bahattin Fettahlı adlı şahsın

işbu yer ve çeşme ile bir ilgisi olmadığı halde zengin ve köy ağası olması ve Siverek ilçesinde dairelerde bulunan mevki sahibi memurların tesiri ile resmî dairelerde bizi tazyik etmekte ve suyumuzu elimizden alıp çeltik ekmek istemekte ve biz köy halkını ve hayvanlarını Susuz bağ ve bahçelerimizi kurutmak istemektedir. Bu anayasa ve diğer kanunlarla bizlere tanınan yaşama halkkımızı ortadan kaldırmakta ve perişan etmektedir.»

«Bir şahsın, nüfuzlu memur akrabalarının tesiri ile ve menfaatı için kırk haneli eski bir köyün kadın, erkek ve çocuklarının ve hayvanlarının hayatı ile oynanmasına hiçbir kanun ve vicdan müsaade edemez. Eğer bir ağa için biz köylülerin hukuku ve hayat hakkı olan suyu alınacaksa bizlere yaşama hakkı tanınmayacaksa ve mahallî memurların tesiri ile bizler hayat hakkımızdan yoksun bırakılacaksak, bizlere bir yaşama yeri temin edilmesini istirham ediyoruz.»

Bu gibi çekişmelerle bugüne kadar uzaya gelen toprak davaları nedeniyle, toprağın reform ile köylüye dağıtılacağı hususundaki kanun ve diğer faaliyetler köylüye büyük umutlar vermiştir. CHP Hükümeti ve Saim Kendir zamanında reformun yapılacağına tam olarak inanan köylüler ellerindeki müracaat belgelerini ağalara göstermek suretiyle yılların verdiği nefret duygularını dile getirmişlerdir. Ancak Milliyetçi Cephe Hükümetinin kurulması ve Saim Kendir'in görevinden alınması, topraksız köylüler arasında büyük çapta hayal kırıklığına sebep olmuş ve bu nedenledir ki Akçakale'de toprağı kamulaştırılan toprak sahipleri kamulaştırılan arazilerini tekrar sürmeye ve ekmeye hazır bir duruma getirme çalışmalarına başlamışlardır. Toprak ve Tarım Reformu Urfa Bölge Başkanlığı tarafından tesbit edilen bu duruma karşı Hükümet dahi bunun engellenmesini ve toprak sahiplerinin bu tür girişimlerden kaçınmasını birkaç kere radyoda yayınlama zorunluluğunu duymuştur. Halen topraksız köylüler reformun yapılacağı inancını kısmen kaybetmiş bulunmaktadırlar.

Saim Kendir zamanında kooperatiflerin ıslahı : Kooperatifler bölümünde izah ettiğimiz bir dönümlük kooperatife tahsis edilen yer, bilahare mevcut ihtiyaçları gidermek için 4.5 dönüme çıkarılmıştır. Ayrıca kooperatif birlikleri için ise ,ilerde doğabilecek ihtiyaçları giderebilecek kapasitede yerlerin ayrılabileceği, belirtilmiştir. Örneğin Akçakale Kooperatifleri Birliği için 20.000 dönümlük bir ihtiyaç gerektiriyorsa, bu kadar dönüm arazi Akçakale kooperatifler Birliği emrine tahsis edilecek-

tir. Yine nüfusun gelişmesi karşısında daha önce belirttiğimiz bir takım mahzurları gidermek için de dağıtılan arazinin yarısı kadar bir gelişme payı bırakılacaktır. Örneğin Akçakale'de köylüye 200.000 dönüm arazi dağıtılacaksa, 100.000 dönüm arazi de gelişme payı olarak bırakılacaktır.

Kurumların Çalışması : Biraz evvel belirtmiş olduğumuz gibi kamulaştırma işleminden önce kurumlarla anlaşma yapılarak kendilerini tahsis edilen para ödenmek suretiyle çalışmaları temin edilmiştir. Bugüne kadar kurumların yaptığı çalışmalar şunlardır:

D.S.İ. : Sondaj kuyuları açmaya devam etmektedir. Kuyular 30-40 cm. çapında ve ortalama olarak 250 ile 300 metre derinliğindedir. Bir kuyunun maliyeti her metresi için 1200,— TL. sıdır. Açılan kuyulardan saniyede 40 ilâ 120 litre su çıkarılmaktadır. Halen Akçakale - Ceylanpınar yolu üzerinde 37 kuyu açılmış ve faaliyete hazır bir vaziyette beklemektedir. 4 kuyunun daha açılma çalışmaları devam etmektedir. Kuyuların önüne havuzlar yapılmış, kanallar bu havuza bağlanmıştır. Genel olarak her havuzdan üç kanal çıkmaktadır. Bugüne kadar 150 Km. lik kanal inşa edilmiştir.

Karayolları teşkilâtı, eski yolları iptal ederek ilçeleri birbirine bağlayan yeni yollar yapmaktadır. Şimdiye kadar Akçakale - Ceylanpınar yolunu yapmıştır.

Y.S.E. : Elektrik Direkleri çekilmiş fakat elektrik hatları bağlanmamıştır. Bu direkler hudut yollarında sıralanmıştır. Kuyular ilerde elektrikle çalışacağından, her kuyunun başında ayrıca büyük voltaj yüklenebilen tesisler yapılmıştır. Y.S.E. aynı zamanda bazı köy yolları çalışmalarına devam etmektedir.

Kanun gereğince kurulması düşünülen kent-köy (veya köy-kent) köylerin yeri, İmar İskân Bakanlığınca tesbit edilecektir. İlgili bakanlık bu husustaki çalışmalarını tamamlamaktadır. Bu köylerin yerleri henüz belli değildir. Y.S.E.'nin halihazırda mevcut köylere yaptığı yollar asıl kent-köylere yapılacak yollardan ayrı olduğu muhakkaktır. Zira Y.S.E. henüz kurulmamış köylere yollar yapmaktadır. İlerde ya kent-köyler kurulamayacak yahut yapılan bu köy yolları iptal edilecektir.

Urfa Y.S.E. Müdürlüğü Mayıs 1975'e kadar Diyarbakır Bölge Başkanlığına bağlı iken belirtilen tarihte müstakil bölge olarak kabul edilmiştir. Bu şöyle bir özellik arzetmektedir. Y.S.E. Bölge Başkanlığı herhangi bir işe tahsis edilen paranın % 60'ını

dilediği yerlere harcama yetkisine sahiptir. Urfa Müdürlük olunca, Diyarbakır Bölgesi vasıtasiyle Reform için tahsis edilen paranın % 100'ü Urfa ili için harcama zorunluğu vardır.

T.Z.D.K. : Bu kurum şimdiye kadar 80 adet ekipman (Traktör-Pulluk-Dizkaro-Koble-Kültivatör-Remork, Mibzer v.s.) hazır bir vaziyette bekletmektedir. Şu anda bu ekipmanlar Urfa Ziraî Donatım Kurumunda belkemektedir. Traktörlerin hepsi Ford markasını taşımakta ve hepsi mavi renklidir. Akçakale Bölgesi için tahsis edilen 160 ekipmanın parasının tamamı yatırılmış, kalan 80 ekipmanın da yakında gelmesi beklenmektedir.

TOPRAK VE TARIM REFORMUNUN BUGÜNKÜ DURUMU

Reform, Hükümetlerin siyasi politikasını içerir, bu bakımdan CHP'si ile bugünkü M.C. hükümetinin politikaları arasında büyük farklar mevcuttur. Gerçekten CHP iktidarda kalsaydı ve Saim Kendir de gitmemiş olsaydı, bugün Akçakale ilçesinde kamulaştırma tamamen bitmiş, Urfa il merkezi de bitmek üzere olabilirdi. Fakat yetkililerin ısrarla, «çalışmalar bütün hızıyla devam etmektedir» Şeklindeki beyanlarına rağmen bugün kamulaştırma ve reform çalışmaları yavaşlamıştır. Bilhassa kamulaştırılmayan toprakların sahipleri bu gecikmeden büyük yararlar beklemektedirler, zira 1972 yılında verilen emlak vergi beyannameleri ile tesbit edilen ve kendilerinin bilindiği düşük arazi bedellerine karşı istimlâk kanunu gereğince itiraz edememektedirler. bu beyannamelerin ise geçerlilik müddeti Mart 1977'dir. O zamana kadar topraklar kamulaştırılmadığı takdirde yeniden kanun gereğince beyanname tanzim edilerek yeni fiatlar konulacaktır. Bu hususta Akçakalede topragı kamulaştırılan bir toprak sahibinin, Cumhuriyet gazetesinin 24 Ocak 1975 tarihli sayısında çıkan beyanı gayet ilginçtir. Bu toprak Sahibinin Saim Kendir'e yaptığı açıklama şöyledir :

«Bey, Reformun burda uygulanması bizi zarara uğratmıştır. Çünkü sıra diğer bölgelere gelinceye kadar oradaki çiftçiler kendi bölgelerinde muazalı yollarla arazilerini ellerinde tutarlar, yada kamulaştırılan arazilerinin bedelini yükseltirler. Biz tedbirsiz yakalandık. Emlak vergisi beyannamelerini iki yıl verip fiatını düşük gösterdik. Bunun için kusura kalma, elimizden gelini ardımıza koymayacağız.»

SOSYALİST DEVRİMDEN BU YANA BULGARİSTAN

Devrim Yılları

Dokuz Eylül günü Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin ulusal bayramıdır. Silâhlı anti-faşist halk ayaklanması, 1944 yılında, bu tarihte zafer kazandı.

İkinci Dünya Saavşı sırasında Faşist Alman birlikleri, faşist bulgar hükümetiyle anlaşarak Bulgaristan'a girmişlerdi. Savaş boyunca bulgaristan, asker malzeme, yiyecek bakımından faşist Almanya'yı sürekli besledi. Ancak Bulgar halkının tavrı genellikle Almanlara karşı oldu. Daha savaşın başlarında partizan birlikleri oluştu ve bunlar, faşist hükümet kuvvetlerine ve Alman birliklerine sürekli saldırılarda bulundular, onlara büyük kayıplar verdirdiler.

Bulgaristan'da partizan savaşının kaynağı çok daha eskilere, 1923 anti-faşist halk ayaklanmasına, hatta Osmanlı dönemine kadar gider Bulgaristan'da Osmanlı idaresine karşı 1876 tarihinde bir ayaklanma başlatılmış, ancak bu ayaklanma kanlı şekilde bastırılmıştı. Ancak ondan sonra da bazı gruplar uzun süre Osmanlılara karşı çete savaşını südürmüşlerdi.

Bulgaristan 1878'de, Osmanlı Rus savaşının ertesinde, Osmanlıların yenilgiye uğramasıyla bağımsızlığına kavuştu. Bu nedenle Bulgar halkında, Ruslara karşı büyük bir sevgi ve dostluk bağı vardır. Bağımsızlıktan sonra ülkenin çeşitli yerlerinde bu sevgiyi belirten 400 kadar anıt dikilmiştir. Beş yüz yıllık Osmanlı boyunduruğundan sonra özgürlüğüne kavuşan bir ulusun, bu konuda kendisine en büyük desteği sağlamış bir başka ulusa böylesine duygular beslemesini olağan karşılamak gerekir. Bulgarlar şöyle diyorlar :

«İkinci Dünya Savaşı sırasında bile, toprağımızda Nazi askerî birliklerinin varlığına rağmen, bu anıtların önünde herzaman taze çiçekler vardı. Anıyı sürdürmek için, yüzlerce sokak, yer, okul, Rus generallerinin, devlet ve siyaset adamlarının adlarını taşır. Bulgar orta dereceli okulla-

rında Rus dili öğretimi zorunlu idi ve kimse bunu kaldırmağa cesaret edemedi. Rus ve Sovyet halkına karşı duygular öyle güçlü idi ki, faşist hükümet, Hitler tarafından yapılan baskılara rağmen, Sovyet ordusuna karşı bir tek bulgar askerî göndermeye karar vermedi.»

Bulgaristan'da kapitalistleşme 1880'lerden itibaren hızlandı. 1878 bağımsızlık hareketi aynı zamanda bir toprak devrimini mümkün kılmıştı. Bu tarihe kadar daha çok Osmanlı Bey ve Paşalarına ait olan ve yerli halkın feodal usullerle, angarya ile işlediği topraklar köylülere dağıtıldı; bu da kapitalist ilişkilerin gelişmesini hızlandırdı. 20. Yüzyılın başlarında kapitalist gelìşme hızlandı ve Bulgaristan'a yabancı sermaye girerek ekonomideki önemli kilit noktalarını ele geçirdi. Bira fabrikaları karteli, tütün fabrikaları karteli biçiminde finans kapital unsurları belirdi.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte işçi sınıfı da sayıca arttı, meslek birliklerinde örgütlendi ve işçi sınıfının dünya görüşü, emekçiler ve aydınlar arasında yayılmaya başladı. Bulgar işçi sınıfı hareketinin ilk ideolajik ve örgütsel önderi Dimitri Blagoef'tir. Bulgar Sosyal -Demokrat Partisinin(Bu sosyal demokrat adı o dönemde hemen tüm işçi sınıfı partilerinin taşıdığı ortak bir ad idi ki, bugünkü «Sosyal Demokrat» partileriyle başkaca bir benzerlikleri yoktur. Açıktır ki, çağımızdaki sosyal demokrat partiler, bu eski devrimci partilerin adlarını miras alsalar da, ya zamanla burjuvalaşmış, ya da daha baştan burjuva olarak doğmuş partilerdir.) temeli 1891 yılında atıldı. Kapitalist sömürü ve baskı ile birlikte işçi sınıfının çeşitli biçimdeki direnişleri de giderek arttı. Bulgaristan Sosyal Demokrat Partisi (BİSDP) İkinci Dünya savaşından sonra Bulgaristan Komünist Partisi (BKP) adını aldı.

BİSDP, genç Balkan burjuva devletlerinin Osmanlı devletine ve daha sonra birbirlerine karşı çıkardıkları Balkan Savaşına karşı çıktı.

Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı sırasında Bulgar sosyalistleri, ilhakçı ve emperyalist savaşa karşı çıktılar ve kendi ülkelerinin ırkçı, militarist burjuvazisine karşı amansız mücadele verdiler. Savaşlar boyunca kitlelerin devrimci hareketi hızlandı ve iç savaşa dönüştü. Ancak Bulgar monarşisi, emperyalist devletlerin yardımıyla bu isyanı bastırmayı başardı. Buna rağmen 1919 yılında yapılan genel seçimlerde burjuva partileri hezimete uğradılar. Özellikle köy küçük burjuvazisini temsil eden Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği birinci derecede, Bulgaristan Komünist Partisi ikinci derecede oy aldılar. Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği iktdara geldi.

Burjuvazi bundan son derece rahatsız olmuştu, bir darbe için fırsat aradı. Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği ise giderek komünist partisi üzerinde baskıları yoğunlaştırdı ve bu emekçiler arasındaki dayanışmayı zayıflattı, her iki partiyi karşı karşıya getirdi. Faşistler 1923 Haziranında bir darbeyle iktidarı ele geçirdiler. Buna karşı kitleler ayaklandılar. İsyana 100 binden fazla köylü ve işçi katıldı. Ancak faşistler İsyanı kanlı şekilde bastırdılar ve BHÇB'nin başkanı Aleksandır Stamboliyski de yakalanarak kurşuna dizildi. BKP, Çiftçi Halk Birliği Partisiyle arasındaki çekişmelerden dolayı darbeye karşı gerektiği gibi aktif bir tavır takınmadı ve halkın darbeye karşı isyanında kendine düşen görevi gereğiyle yerine getirmedi. BKP bu hatasını sonradan kabul etmiştir.

BKP, bu olaya burjuvazi ve küçük burjuvazi arasında bir çatışma olarak bakmış ve tarafsız bir taktik benimsemişti. Daha sonra hatasını kabul eden BKP, faşist yönetime karşı Eylül 1923 ayaklanmasını düzenledi. Ancak ayaklanma, ülkenin geniş bir kesimine yayılmasına rağmen, başarıya ulaşamadı. Bunun ertesinde burjuvazi katliamlara girişti, kitleler üzerinde ağır baskı yöntemleri uyguladı. Ayaklanmanın yenilgiyle sonuçlanmasına rağmen, dağlara çekilen bazı partizan gurupları uzun süre direnmeyi bırakmadılar.

1942 yılında, Bulgar Komünist Partisi'nin lideri Georgi Dimitrof'un girişimi ile anti-faşist güçleri ve partileri bir araya getiren Vatan Cephesi kuruldu. Georgi Dimitrof'un kendisinin hazırladığı Vatan Cephesi programı, ülkenin içinde bulunduğu derin bunalımın doğru çözümünü gösteriyordu. Program halkça çabucak benimsendi ve milyonlarca bulgar yurttaşını davasına ortak etti.

BKP'nin yönetiminde, Vatan Cephesi'nin silâhlı gücü olan partizan hareketi de meydana getirildi. Ülke ayaklanma ile ilgili 12 harekât bölgesine ayrılmıştı. Aşağı yukarı 20.000 savaşçı olarak hesaplanan, 11 müfreze ve 37 partizan birliği, 1944 yazında bu bölgelerde bir tümen meydana getiriyorlardı.

1944 Eylül ayı başlarında Sovyet askerî birlikleri bulgar sınırına ulaştığında, ülke saatten saate olgunlaşan devrimci bir durum içinde bulunuyordu. Sofya'da taşıma işçilerinin, Pernik'te maden işçilerinin yığın grevleri, Plovdif'te, Gabrovo'da öteki şehirlerde genel grevler, ülkenin tümüne yayılarak çabucak genel bir siyasi grev haline dönüştü. Partizan birlikleri birçok şehir ve köyü ele geçirmiş, buralarda kışlalarını kuruyorlardı. Bazı şehirlerde —Plevne, Varna, Sliven, Silistre ve diğerleri— halk yığınları hapishaneleri bastılar ve siyasi mahkûmları serbest bıraktılar. Bütün ülkede had derecede bir gerilim hüküm sürüyordu. 8 Eylül günü Sovyet ordusunun Bulgaristan'a girmesi ayaklanmanın başlatılmasına işaret işi gördü.

9 Eylül gecesi başkente gizlice sızmış olan partizan müfrezeleri, Sofya mücadele kümeleri ile grevdeki işçilerce ve ayaklanan bazı askerî müfrezelerce desteklenerek faşist iktidarı devirdiler ve bakanları, banka yöneticilerini ve bellibaşlı yüksek görevlileri tutukladılar. Savaş ve içişleri bakanlıkları, polis komiserlikleri, posta idaresi ,radyo ve çok sayıda başka önemli kurumlar işgal edildi. Dört anti-faşist partiden ve partisizlerden bakanlar bulunduran Vatan Cephesi hükümeti kuruldu.

9 Eylül günü ayaklanma bütün ülkede zafere ulaştı. 15 Eylül günü Sovyet ordusu başkente yetiştiğinde hemen hemen ülkenin bütün bölgerinde yeni iktidar kurulmuştu.

Sovyet ordusunun Bulgaristan içinden geçişi bir zafer yürüyüşü haline geldi. Her yerde kurtarıcı olarak çiçekler ve kucaklamalarla karşılanan Sovyet askerlerine karşı bir tek kurşun atılmadı. Sovyet ordusu hiçbir zaman ülkenin içişlerine karışmadı, ama onun varlığı bulgar burjuvazisinin güçlerini felce uğratarak ,ayaklanmanın zaferine gerçekten kesin bir katkıda bulundu.

Kalkınma Dönemi

Yeni iktidar çetin ve ivedi görevler karşısında bulunuyordu. O zaman

az gelişmiş bir tarım ülkesi olan Bulgaristan nazi Almanyası tarafından tamamiyle yağma edilmişti; başkent Sofya İngiliz ve Amerikan bombardıman uçaklarının akınları yüzünden yarıyarıya harap olmuştu; öteki büyük şehirler de zarar görmüştü.

Bu olgudan başka, Bulgar halkı, Almanya'ya karşı savaşa katıldı. Çabucak yeniden düzenlenen gönüllü ve partizan müfrezeleri ile de güçlendirilen Bulgar ordusu, Sovyet ordusu ile yanyana, savaşta yer aldı. Aşağı yukarı 550.000 asker gücündeki bulgar halk ordusu, Yogoslavya'da, Macaristan'da, Avusturya'da nazilere karşı bir dizi önemli zafer kazandı. 30.000 den fazla asker ve subay savaş alanında öldü.

İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra ekonomik görevler gündeme girdi. İktidarın enerjik çalışmaları sayesinde savaş süresince tahrip edilen ekonominin hızla kalkınması gerçekleştirildi. Daha çatışmalar bile bitmeden önce Bulgaristan Sovyetler Birliğinden ekonomik yardım almağa başladı.

Bütün bu dönem, Bulgaristanın seçmek zorunda olduğu yolu-kapitalizm ya da sosyalizm- belirleme sorunu üzerinde keskin siyasi mücadelelerle damgalandı. 1946 yılında yapılan referandumda seçmenlerin % 93'e yakını monarşinin kaldırılması ve bir halk cumhuriyetinin kurulması için oy kullandılar. 1945 ve 1946 seçimlerinde burjuva partileri ağır bir yenilgiye uğradılar. 1946 da yapılan kesin Büyük Millet Meclisi seçimlerinde Vatan Cephesini oluşturan beş parti, muhalefetteki dört burjuva partisinin % 29 oyuna karşı % 71 oy topladılar (Komünist partisi tek başına % 53 oy elde etmişti).

Sosyalist dönüşümler akışına devam etti. Devlet, sanayii ve bankaları millileştirdi, şehirlerdeki taşınmaz mülkiyetini ve büyük toprak mülkiyetini kaldırdı. Ülkenin kalkınması planlandı; tarımın sosyalist örgütlenmesine başlandı.

Bulgaristan, çok dengeli kalkınması ile dünyada ilk sıralardan birinde yer alır. O, geri bir tarım ülkesi durumundan, çabucak gelişmiş bir sanayi ve tarım ülkesi haline geldi. Savaştan önce sanayi üretimi ile tarım üretimi arasındaki oran, tarım yararına 24,8: 75,2 idi. Şimdi bu oran sanayiin yararına olmak üzere yaklaşık olarak 80: 20 oldu.

Ulusal gelirin artış hızı kararlı ve yüksektir. 1972 yılında ulusal gelir 11 milyar levayı aştı, yani 1939 yılına oranla 7 kat yükseldi. Ulusal gelir geçen yıl (1973) % 8,7 daha arttı. Ulusal gelirin dörtte üçüne yakını doğrudan ya da toplumsal fonlar aracılığı ile tüketim için ayrılır, kalanı sermaye birikimine yatırılır.

Sanayi, ulusal gelirin oluşumunun başlıca kaynağıdır. Kapitalizm döneminde rüşeym halinde bulunan ağır sanayi, bugün toplam sanayi üretiminin % 56 sını oluşturuyor ve gittikçe artan bir hızla gelişmeğe devam ediyor. Son 30 yıl boyunca toplam sanayi üretimi 43 kattan fazla artmıştır.

Enerji üretimi de yüksek hızlarla gelişmiştir. Elektrik enerjisi üretimi (1939 da) 266 milyon KW/s den, 23 milyar KW/s'in üstüne, kömür çıkarımı (istihrac) 2,2 milyon tondan, 33 milyon tona yükselmiştir. Demirle ilgili olan ve olmayan maden sanayii, makina yapımı, elektroteknik sanayii, ağır kimya sanayii, elektronik aynı şekilde sosyalist dev-

rimden sonra kurulan kesimlerdir. Şimdi demir-çelik üretimi yılda iki milyon tonun üstünde bir düzeydedir. Nüfus başına demirle ilgili olmayan maden üretimi bakımından dünyada ilk sıralardan birinde bulunan Bulgaristan, ayrıca elektrikli palanga ve yük arabası konusunda büyük üreticilerden biridir. İçten yanmalı motorlar, kamyonlar troktörler, motosikletler, inşaat makinaları, gemiler, vagonlar, torna tezgahları ve geniş bir dizi kimyasal, kozmetik, ve eczacılığa yarar ürünler imal eder. İnşaat malzemeleri üretimi iyice arttı: 1939 dan başlıyarak çimento üretimi 225.000 tondan 4 milyon tonun üstüne yükseldi. Geleneksel sanayi dalları üretimi yani gıda ve dokuma sanayii de artış gösterdi. Bugün dokuma sanayii 340 milyon metreye yakın pamuklu bez sağlar, bu rakam 1939 dakinden 10 kat fazladır.

Tahminlere göre sanayi, bilimsel ve teknik devrimin en yeni kazanımlarına uygun olarak yeniden kuruluşuna ve çağdaşlaşmasına özel bir özen gösterirken, yüksek gelişme ahengini koruyacaktır. Gelecekte de, enerji üretimi, elektronik, makina yapımı, elektroteknik, metalürji ve ağır kimya sanayii gibi uç kesimlere öncelik tanınacaktır. Kuzey-batı Bulgaristanda, tuna şehri Kozlodoui yakınlarında projeler üzerine ve sovyetlerin teknik yardımı ile 1760 megavat gücündeki iki atomik elektrik santralı kuruluş halindedir. Elektrik santralinin ilk bölümü 9 Eylül 1975 arifesinde işletmeğe açılacaktır.

Sanayileşme ülke hayatının tümü üzerinde derin izler bıraktı: İnşaat işleri sanayileşmiş, taşıma çağdaşlaşmış, iç ticaret gelişmiştir.

Ülkenin sanayileşmesinin, dış ticaretin yapısı üzerinde de olumlu etkileri görüldü. Geçmişte Bulgar ihracat kalemleri yalnız işlenmemiş tarımsal ürünlerden ibaretti. Bugün ihracatın % 42'si çeşitli tipte makinalardan oluşmaktadır; yük arabaları, elektrikli palangalar, elektrik motorları, yük gemileri, traktörler, torna tezgahları, kimyasal ürünler. Bulgaristan, tütün meyve ve sebze de ihraç eder. 1966 da sigara ihracatında A.B.D.'ni geçti, bu bakımdan dünyada ilk sırada bulunuyor.

Bulgaristan, dış ticaretinin hemen hemen 4/5 ini sosyalist ülkelerle yapar. Bu durum ona fiyat ve pazar istikrarı sağlar.

Tarım, önem sırasına göre, Bulgar ulusal ekonomisinin ikinci kesimidir. Ulusal gelirin yaklaşık olarak % 22 sini sağlar. Bulgar tarımı toparlanmış ve çok makineleşmiştir. Makina parkı 55.000 traktör, 18.000 biçerdöğer ev binlerce başka tarım makinalarını içerir.

Bulgaristan'da tarım tamamiyle sosyalist temellere dayanır. İlkel tarımdan günümüzün toparlanmış sosyalist tarımına kadar aşılan yol uzun ve karmaşık oldu. 9 Eylül 1944 den önce 12 milyon ufak parçaya ayrılan 4,8 milyon hektarlık ekilebilir topraklar, 500.000 karasaban yardımıyla işlenirdi gene o vakit genelleşen işsizlik (yaklaşık olarak 1.200.000 işsiz vardı) kır nüfusunu öldüresiye etkiliyordu.

Sosyalizmin kuruluş dönemi boyunca tarımda biribirini takip eden üç yoğunlaşma evresi gerçekleştirildi.

1.103.000 çiftçinin 3290 kooperatif çiftlik içinde gönüllü birleşmesiyle gerçekleşen ilk evre 1958 yılında tamamlandı. Bulgaristan köylüleri Sovyetler Birliği köylülerinden sonra, sosyalist yolu seçmekte dünyada ikinci oldular. Bu karmaşık süreç, ilkin Sovyet kolhozları örneği, ikinci

olarak Bulgaristan'daki eski kooperatif gelenekleri nedeniyle kolaylaştı. Gerçekten, faşist egemenliğinden sonra bile, onlarca köyün köylüleri, toprağı birlikte işlemek için kooperatif çiftlikler kurmuşlardı. Faşist teröre rağmen bu işletmelerden 28'inin sosyalist devrimin zaferine kadar varolmağa devam etmeleri öteki köylüler için canlı bir örnekti. Üçüncü olarak temel bir rol, Georges Dimitrov'ca hazırlanan ve bulgar koşullarına uyarlanan kooperatif plana düştü. Bu plana göre, ülkenin somut koşulları dikkate alınarak, köylülerin kişisel ve toplumsal çıkarlarını daha iiy bağdaştırmak için toprakta özel mülkiyet korunmuştu.

İkinci yoğunlaşma evresi 1958 ve 1959 da gerçekleştirildi. Ekonomik gerekler ,genişletilmiş 817 kooperatif çiftlikle ilgili Anayasaya yansıyan yeni bir toparlanmayı zorunlu kılmıştı. Bu yoğunlaşma tarımsal üretimin gelişmesine yeni bir sıçrama getirdi.

Üçüncü yoğunlaşma evresi son iki üç yıl içinde tamamlandı. Kooperatif çiftliklerin, Devlet çiftliklerinin ve tarımsal ürünleri işleyen sınai işletmelerin toparlanması ile herbiri 20.000—45.000 hektar ekilebilir toprağı biraraya getiren 170 «tarımsal-sınai kompleks» meydana getirildi. Bu toparlama, kooperatif çiftlikleri hukuki özerkliklerini koruma durumundan çıkararak, tarımın bütün ülke çapında yoğunlaşması, ve sanayileşmesine imkân verdi.

Toparlama, yoğunlaşma, uzmanlaşma, tarımsal işlerin makinalaşması gübreleme-ilâçlama (chimisation), ekilebilir toprakların % 20 den fazlasının sulanması olağanüstü sonuçlar verdi. Son 30 yılda tarımsal ürün iki buçuk kattan fazla arttı. Bu artış, iki-buçuk kez daha az tarımsal işgücü ile gerçekleştirildiğinden daha da belirlidir. Ortalama verimler hızla arttı. Buğday-hektar başına 310 kg.dan 3710 kg. a; mısır -1350 kg.dan 3970 kg. a; ayçiçeği-960 kg.dan 1700 kg.a; şeker pancarı - 17660 kg.dan 35730 kg.a yükseldi.

Bu koşullar altında ülkenin ekonomik potansiyelinin artışı hemen halkın hayat düzeyinin yükselmesi sonucunu doğurdu. 1960 ve 1972 yılları arasında işçilerin ve memurların ortalama yıllık ücreti 939 levadan 1556 levaya yükseldi- bu aynı dönemde sadece % 9,7 oranında artış gösteren fiyatların istikrarı dikkate alındığından ücret artışı bütün değerini gösterir-.

1968 yılından beri, 5 günlük iş haftası, hiç ücret indirimi yapılmaksızın gittikçe artan ölçüde uygulanmıştır. Sanayi emekçileri ile ekonominin öteki dallarında bu süreç 1974 yılına kadar tamamlanacak; bütün öteki emekçiler bugünden itibaren 1975 yılına kadar 5 günlük haftaya geçeceklerdir.

Toplumsal tüketim fonları Bulgaristan'da önemli bir rol oynarlar. Öyle ki, 1974 yılında Devlet tüm halk için parasız olan tıbbi yardıma bütçeden 411 milyon leva ayırdı. Bu, gerçekte iş ücretine ek bir ödeme meydana getirir.

Bulgaristan'daki emeklilik sistemi, dünyanın en gelişmiş sistemlerinden biridir. Yaş sınırı kadınlarda 55, erkeklerde 60'dır; bazı işçi ve memur kümeleri bu sınırdan önce emekli olabilir. Bulgaristan çiftçilere emekli aylığı ödenmesini kabul eden dünyada ilk ülkedir.

Son yıllarda, anne ve çocuk yararına toplumsal yardımlar açıkça

iyileşmiştir. Örneğin bugün anne, doğumdan önce ve sonra 4-6 ay ücretli izin hakkından yararlanır. Annenin ayrıca, hizmet kıdemine göre hesaplanan, çocuklarını yetiştirmek için uzatılan ücretsiz bir izine, her doğan çocuğa yapılan önemli bir yardıma ve aylık aile ödeneklerine hakkı vardır.

Konut yapımına önemli paralar ayrılmıştır. Sosyalist iktidar yılları boyunca yapılan yeni konutların değeri tüm konut varlığının % 60'ını oluşturur. Bununla birlikte konut sorunu gündemde bulunmakta devam eder. Ülkenin hızlı sanayileşmesi ve şehirleşmesi kır ve şehir nüfusu arasındaki oranı değiştirdi. Vaktiyle yaklaşık olarak 21:79 olan bu oran, şimdi 55,7:44,3 oldu. Yani köylerdeki konut varlığı bol bol yettiği ve köylüler yeni geniş sağlık koşullarına uygun evlere sahip olduğu halde, şehirlerde 1.354 bin aile için yaklaşık olarak1,1 milyon konut vardır.

Halkın hayat düzeyine ilişkin tüm sorunlar, Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesinin Aralık 1972 toplantısında ayrıntılarıyla incelendi. Merkez Komitesi birinci sekreteri Todor Jivkov'ca sunulan raporu esas alan kurul «Halkın hayat düzeyinin yükseltilmesi ile ilgili karmaşık ulusal Program»ı kabul etti. Program, halkın gerçek gelirlerinin artması, azık, gereç ve hizmetlerin iyileşmesi, iş saatlerinin azalması, iş koşullarının iyileşmesi, iş yasalarının mükemmelleşmesi konularını içerir. Bu toplumsal sorunlar çerçevesinde, Parti, kısa vadede konut sorununu çözmeği amaçlıyan tedbirler de öngördü. 1980 yılına kadar, şehirlerde her aile, ailenin her üyesi 12 metrekarelik konut alanı hakkına sahip olmak üzere, çağdaş bir konuta sahip olacaktır.

Kültür alanında yapılan işin büyüklüğünü değerlendirmek için ülkenin önüne konulan iki görevi karşılaştıralım : Biri devrimin zaferinden hemen sonraki görev-yani halkın içindeki okuma-yazma bilmezliği kısa vadede ortadan kaldırma, öteki bugün ele alınan görev: herkes için orta öğretim (genel ya da mesleki) öğretim alanında eşit olanaklar sağlandı. Bu, okulların sayısının artması, öğretimin çağdaşlaşması ve bilimselleşmesi (scientisation) bütün harçların kaldırılması ve çok sayıda burs verilmesi sayesinde gerçekleştirilebildi. Bugün üniversite öğrencilerinin % 30'u ve teknik okullara devam eden öğrencilerin % 12 si burs almaktadır.

27 Yüksek öğrenim kurumunda, 103.000 den fazla üniversite öğrencisi (devrim öncesinin 9.000 öğrencisine karşılık) öğrenimlerini sürdürürler. Bulgaristan üniversite öğrencisi oranı bakımından, nüfusuna göre dünyada üçüncü sırayı işgal eder. Avrupalı, Asyalı, Afrikalı ve Latin Amerikalı 3500 genç bulgar yüksek okullarında öğrenim görmektedirler.

Bulgaristan iki bilim akademisi vardır : Bulgar Bilimler Akedemisi ve Georges Dimitrov Tarımsal Bilimler Akademisi. Bilimsel araştırma, yüksek öğretim kurumları, çeşitli bakanlıklarda kurulan araştırma enstitüleri, ekonomik birlikler ve bazı müzelerde de geliştirilmiştir. 200 den fazla bilimsel araştırma enstitüsü hesap edilir. Bilimsel araştırma çalışmalarının üretimle kaynaşmasına özel bir özen gösterilir.

Kültür ve sanat atılımı birkaç rakamla belirtilebilir. 8,6 milyonluk bir nüfusta, kitap yayınları, yılda hemen hemen 52.000.000 sayısına ulaşır. Bu, nüfus başına 6 kitap demektir. Ülkenin 51 profesyonel tiyatrosunun oyunlarını, 6 milyondan fazla seyirci izler. Şimdiden harcı alem ha-

ki, ekonomisinin hızlı gelişmesi sonucu Bulgaristan, burjuva iktidardan miras kalan işsizliği tamamen yokettikten sonra belli bir işgücü eksikliği duymağa başlamaktadır.

Bütün hayat alanlarında halklaştırmanın sürekli artması süreci karşısındayız. Vaktiyle Devlete özgü ayrıcalıklardan sayılan görevler gittikçe artan ölçüde yurttaşlara ve onların örgütlerine bırakılmıştır: Vatan Cephesi Sendikalar, Komsomol, edebiyat ve sanat, gazeteci, bilim birlikleri vb. Kültürün halka mal edilmesinin en çarpıcı örneği belki de buradadır.

Bulgaristanın, önünde duran büyük amaçları gerçekleştirmek için uygun dış koşullara ve herşeyden önce barışa ihtiyacı vardır. Bundan dolayı, başta Avrupa'da ve Balkanlarda olmak üzere, dünyada barışın sağlamlaşması maksadiyle harcanan sistemli gayretler Bulgaristan Halk Cumhuriyetince uygulanan dış politikanın başlıca ayırıcı çizgisini oluşturur. Bu dış politika, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve bu kuruluşun uzmanlaşmış örgütleri içindeki çalışmalarına olduğu gibi ikili ilişkilerine de yansır. Özel bir kanun gereğince Bulgaristan'da savaş propagandası yasaktır. Böyle bir propaganda yapan kim olursa olsun hapis cezasına çarptırılır. Bulgar hükümeti farklı toplumsal rejimlere sahip ülkelerin barış içinde birlikte yaşamasının, uluslararası ilişkilerin üzerinde kurulması gereken temel ilke olduğu anlayışından hareket eder.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti genel ve tam silâhsızlanmada yanadır; bu doğrultuda yapılan her somut girişimi destekler. Bulgaristan Orta Avrupa'da silâhlı kuvvetlerin ve silâhlanmanın azaltılması konusunda Viyana görüşmelerine katılmıştır.

Bulgar halkı, Amerikan saldırısına karşı Vietnam halkının mücadelesine, bütün Vietnam savası boyunca, maddi manevi ve siyasî bir destek veriyordu.

Bulgaristan, israil'li saldırganlardan işgal altındaki topraklarını kurtarmak için savaşan Arap halkları yanındadır ve Kasım 1967 ve Ekim 1973 tarihli Güvenlik Konseyi kararlarının tastamam uygulanmasında israr eder.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, bağımlı ve sömürge durumundaki halkların ulusal kurtuluşları için mücadelesini, aynı şekilde iktisadi ve siyasi bağımsızlıklarını pekiştirmek maksadiyle kurtulan halkların harcadığı gayretleri destekler.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti komşuları ile iyi ilişkiler sürdürür, Balkanlarda ve komşu bölgelerde sürekli bir barış kurulmasını özler, Bulgarlar, öteki halkların toplumsal rejimine, kanunlarına ve adetlerine saygı gösterirler, bundan dolayı kendileri hakkında da aynı tavrı beklemek hakkına sahiptirler. Uluslararası ilişkilerde yumuşamanın devamlılığına ve ilerlemesine katkıda bulunmağa çalışırlar.

Bulgaristan, Avrupa güvenliği ve barışı Konferansının toplantıya çağrılmasının öncülerinden biri oldu. Bu konferans yalnız Avrupa ülkeleri arasındaki ilişkilerde kuvvet kullanma tehditleri ve kuvvete başvurmanın reddini ilan etmekle kalmıyacak, geniş işbirliği olanaklarını da sağlıyacaktı. Bulgaristan, Polonya ile birlikte, işbirliği, haberleşme ve kültürel ilişkilerin bellibaşlı eğilimleri ile ilgili bir önerge verdi.

le gelen televizyonun (yaklaşık olarak 1,4 milyon kayıtlı televizyon vardır) hızlı yayılmasına rağmen sinemalara gidiş çok fazladır. Ülkenin 3586 sineması, 1973 yılında 114 milyon seyirci topladı. Ülke, 156 müze, onlarca resim galerisi ve çok sayıda kültür kuruluşlarına sahiptir. Bu atılım, bulgar yurttaşının genel, mesleki ve dille ilgili kültürünün açıkça yükselmesi ve bulgar ulusunun kültür planında dünyada en gelişmiş uluslar arasında yer almasından da bellidir. Sosyalist rejimin en büyük gerçekleşme olgularından biri buradadır.

Kültürün bu ilerleyişi ilkin onun geniş ölçüde halka maledilmesi ile açıklanır : Gerçekten, sosyalist rejim her yurttaşa yeteneklerini ve eğilimlerini özgürce geliştirme olanağını sunar. Devlet ve toplumsal örgütler edebiyatı, sanatları ve kültürü özendirmek için yeterli paraları ayırmakla görevlidirler.

Öte yandan kültür cephesini yöneten toplumsal ilkeye önemli bir rol düşer. Devlet, kültür ve sanat alanındaki görevli kurulların aracılığı ile kültür cephesini fiilen yöneten bu kesimin temsilcilerine geniş yetkiler verdi. Bu yönetim yalnız kırsal bucaklar, şehirler, iller düzeyinde yapılmaz: Yönetici merkez kuruluşunun-Kültür ve Sanat Komitesi-kendisi de kültür adamları Kongresi tarafından seçilir.

İleri sosyalist toplumun kurulması-bugün Bulgar halkının üstlendiği yakın tarihî görev budur. Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri Todor Jivkov'un belirttiği gibi ileri sosyalist toplumun sorunları halen Bulgaristan'da marksist teori ve pratiğin anahtar sorunlarını temsil ederler.

«İleri sosyalist toplum» terimini 1918 yılında V. İ. Lenin getirdi. Bu tarihten itibaren, zafer kazanan sosyalist rejimin, bir ileri sosyalist toplum biçimi altında, olanaklarını büsbütün geliştirmek için uzun bir döneme ihtiyacı olacağı, onun için apaçıktı.

B.K.P.'nin X. Kongresinde Todor Jivkov şunları söyledi : «Azçok uzun bir dönem gerekecek, bu dönem süresince sosyalizm, en yüksek aşamasına ulaşmak için kendini geliştirecek, bunu Lenin —ileri sosyalist toplum» diye adlandırdı. Bu dönemde sosyalizm, üretici güçlerin, üretim ilişkilerinin, kültürün gelişmesi konusunda bütün olanaklarını keşfedecek ve kullanacak, insan kişiliğinin ve yığınların hayat düzeyinin sürekli gelişimini sağlıyacak. Bu, sosyalizmin, toplumsal hayatın temel alanlarında kapitalizm üzerinde sözgötürmez üstünlüğünü parlak bir şekilde ispat edeceği aşamadır».

1971 nisan ayında yapılan bu kongrenin çalışmaları arasında merkezi bir yer işgal eden ileri sosyalist toplumun kurulması sorunları, aynı kongre tarafından kabul edilen, partinin Programı içinde işlendi. Bulgar halkının günlük çalışmalarının tümü bu sorun çevresinde yönetilir.

İlkin ,öncelik sanayiin gelişmesine tanınmış olduğundan, hızlı bir akışla, sosyalizmin üretici temeli tamamlanmağa çalışılır. Tarımsal-sınai birliklerin ve komleksler in kurulması ile tarımsal üretim, orta vadede sanayi üretiminin değişkenlerinden biri olmak için, sanayi üretiminin yanında yer almağa yönelir.

Ekonominin tümü bir yoğunlaşma sürecine bağlanmıştır. Makinalaşma ve bilgisayar kullanımı hızlı akış içine sokulmuştur. Bu öyle bir gerekliktir.

Bulgaristan, Devletler ve halklar arasında en geniş ilişkiler ve kültür değişimlerinin gelişmesini özlemle istediğini, birkaç kez, altını çizerek belirtti. O, uluslararası turizmi en hızlı geliştiren ülkeler arasındadır. Şimdi Bulgaristanı her yıl üç milyondan fazla yabancı turist ziyaret eder. Turistler için vizesiz bir rejim konulmuştur. Yabancı ülkelere seyahat eden Bulgarların sayısı da durmadan artıyor. Ülkenin yayınevleri okuyucularına bütün dünya hakkında kitaplar sunar. Sahnelerde ve perdede, çeşitli uluslardan yapımcıların filmleri ve oyunları görülebilir. Bulgaristan kendi kültürel değerlerinden diğer halkları yararlandırmağa her zaman hazırdır. Son yıllarda yabancı ülkelerde Bulgar yazarlarına ait 100 den fazla kitap yayımlanmıştır. Bulgar opera şarkıcıları dünyanın en büyük lirik tiyatro sahnelerinde kendilerini gösterirler. Bulgar canlandırma filmleri onlarca ülkede ünlenmiştir.

Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin dış politikasının temel ilkesi, başta Sovyetler Birliği ile olmak üzere sosyalist ülkelerle sıkı işbirliği ve birliktir. Bulgaristan iki yanlı dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardım andlaşmaları ile S.S.C.B., Demokratik Alman Cumhuriyeti, Polonya Halk Cumhuriyeti, Romanya Sosyalist Cumhuriyeti, Macaristan Halk Cumhuriyeti ve Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlıdır.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (Comecon) üyesidir. 25 yıllık varlığı boyunca bu uluslararası ekonomik ortaklık, uluslararası sosyalist işbölümünün ve sosyalist ülkelerin hep daha ileri götürülen bütünleşmesinin sonsuz potansiyelini gösterdi. Bir tek örnek yeter. Sosyalist ülkeler, 1949 yılında, Ekonomik Yardımlaşma Konseyini kurduklarında, dünya sanayi üretiminin % 18 ini temin ediyorlardı. Günümüzde bu oran şimdiden % 33 de bulunmaktadır. 1971 yılında kabul edilen çok değerli işbirliği programının yürürlüğe konulması ile kısa vadede bu sonuçlar daha da iyi olacaktır. Programın bitiminde ekonomik bütünleşme süreçleri, Comecon üyesi ülkeler arasında iki yanlı ve çok yönlü işbirliğinin başlıca tercihi haline gelecektir.

Buyazının, 3. sayfası 2. paragrafından itibaren tamamı ile, ilk sayfasında tırnak içindeki kısım, Sofia Presss'ce hazırlanan, «Bulgaristan'da Sosyalist Devrimin Zaferinin 30. Yıldönümü» adlı Fransızca broşürden çevrilmiştir.

ŞİLİ'DE FAŞİST DARBENİN YILDÖNÜMÜ

Şili'de Cumhurbaşkanı Salvador Allende'nin başında bulunduğu Halk hükümeti, iki yıl önce, 11 Eylül 1973 günü, Amerikancı faşist güçler tarafından devrildi ve ülke kana boyandı Pinochet ve çetesinin kanlı yönetimi ülkede devam ediyor. Faşistler, halk hükümetinin emekçilere, yoksul halk tabakalarına, köylülere sağladığı kazanımları giderek yok ettiler, demokratik hak ve özgürlükleri rafa kaldırdılar. Ülke şimdi ağır bir ekonomik bunalımın, hayat pahalılığının pençesinde kıvranıyor.

Allende'nin halk hükümeti 1970 seçimlerinden sonra kuruldu. Devrimci partilerin (Halk Birliği) müşterek adayı olan Allende, 1970 Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazandıktan sonra, Amerikan emperyalistleri ve Şili'nin yerli oligarşisi (tekelci burjuva kesimleri ve büyük toprak sahipleri) büyük paniğe kapıldılar. Şili'ye sosyalizm yolu açılıyordu. Önce Allende'nin Cumhurbaşkanlığına getirilmesini, o güne dek oluşmuş politik teamülleri ve yasaları zorlayarak önlemeye çalıştılar, olmadı. Ordudan bekledikleri olumsuz tavır da gerçekleşmedi. Halk Birliği'nin kitlelerden sağladığı büyük destek, emperyalistlerin ve yerli işbirlikçilerinin tüm oyunlarını boşa çıkardı. Allende hükümeti kurdu ve geniş halk kitlelerinden yana programını hızla uygulamaya koydu.

Halk hükümeti bakır madenciliği endüstrisini, büyük tekelleri, millileştirdi, bankaları devletleştirdi, eski burjuva hükü-

met zamanında yapılmış iğreti toprak reformunu yeniden ele aldı ve işçilerin, diğer emekçi, yoksul halk kesimlerinin hayat düzeyini, eğitim ve sağlık durumlarını iyileştirmek için bir dizi tedbire girişti.

Amerikan emperyalistleri bütün bu gelişmelerden büyük telaşa kapıldılar. Şili'de devrim hareketi başa götürülebilirse, hareket diğer Latin Amerikan ülkelerine sıçrayabilirdi. Millileştirilen Amerikan tekelleri, bu gidişi durdurmak için her türlü yola başvuruyorlar; bir yandan Şili'deki gerici güçleri organizeye yardımcı olurken, diğer yandan Amerikan hükümetini sert tedbirler almaya, hata Şili'ye karşı askerî harekete başvurmaya zorluyorlardı. Özellikle İTT (Uluslararası Telgraf ve Telefon Şirketi) 'nin bu konuda yaptıkları, sarfettiği milyarlar, gizli yazışmalar bugün açığa çıkmış ve herkesin bildiği şeylerdir. Amerikan hariciyesi de bunun için elinden geleni ardına koymadı. Bugün Amerikan Dışişleri Bakanı olan Kissinger başta olmak üzere, CİA, Allende'nin halkçı hükümetinin devrilmesi için yoğun çaba harcadı.

İçerde ise, tekelci sermaye çevreleri, büyük toprak sahipleri, ulaşım ve haberleşme araçlarını ellerinde bulundurmaktan yararlanarak halk hükümetine karşı yoğun, yıkıcı bir propagandaya girişmişlerdi. Devlet kademelerinde, orduda, poliste etkindiler. Ekonomik alanda sabotajlara giriştiler. Bunlar, ellerindeki büyük imkanlardan ve sol saflardaki çekişme ve hatalardan da yararlanaak, küçük burjuva kesimleri, ara tabakaları yanlarına çekmeyi başardılar.

Allende hükümeti, ilk yıllarda gerici güçlerin oyunlarını. dış müdahale planlarını ve iç darbe teşebbüslerini etkisiz kılmayı başardı; ancak karşı devrimci güçlerin azgın saldırılarının gitgide genişlemesini de önleyemedi. Ve 11 Eylül darbesi patlak verdi.

Darbeyi haber alan Allende, 11 Eylül sabahı başkanlık sarayına geldi ve savunma tedbirleri aldı. Cuntacı generalllerin, teslim olması, bunun karşılığında yurt dışına çıkmasına izin verileceği tarzındaki tekliflerini reddetti ve çarpışacağını söyledi. Radyoda halkına seslendi, zorbalığa boyun eğmemelerini söyledi :

«Bu tarihî sınavda halka sadakatimi, hayatımı da esirgemeyerek ispatlayacağım. Düşmanın gücü ağır basıyor ve bu savaşta onlar üstün gelebilir. Fakat toplumsal süreçler kaba kuvvetle de, kanlı cina-

yetlerle de durdurulamaz. Halk kendini korumalı, fakat intihar etmemelidir. Halk kendinin ezilmesine, yok edilmesine izin veremez, ancak aşağılanmaya da izin veremez. Bu ağır ve acı durum elbette başkaları tarafından aşılacaktır. Haytımı boş yere vermediğime eminim...»

Çarpışmalar başladıktan sonra Başkan Allende, sarayı savunan yirmi yirmibeş kadar yürekli muhafız ve arkadaşıyla birlikte kahramanca dövüştü. Saatlerce faşist birliklerini saraya sokmadılar. Saray daha sonra uçaklar tarafından ağır şekilde bombalandı, yakıldı ve zorbalar, saraya girdiklerinde ancak Başkanın ve arkadaşlarının cesetlerini buldular.

Başkan Allende ve arkadaşları, hiç kuşkusuz, devrimci inançları için hayatlarını veren yiğitler olarak, ilerici insanlığın yüreklerinde yaşayacaklardır.

Darbeyi izleyen günlerde Şili'li emekçiler, devrimciler faşist zorbalara karşı koydular, direndiler. Ancak faşist darbeyi boşa çıkaracak kadar örgütlü ve güçlü değildiler. Bu nedenle direniş hareketi yenilgiye uğramaktan kurtulamadı. Faşist zorbalar, Şili'de çağımızın en iğrenç, en kanlı cinayetlerini işlediler. Onbinlerce kişi öldürüldü. Ve daha fazlası toplama kamplarına alındı. Şili halkının üzerine bir zulüm yönetimi çöktü.

Tüm ilerici, demokratik insanlık bu cinayetleri lanetlerken, ABD'nin CİA gözlüklü yöneticileri sustular ve tabi içten içe ellerine kına yaktılar. Şili deneyi şunu bir kez daha gösterdi ki, hürriyet ve barış sözlerini kullanan dünya burjuvazisi hiçbir zaman bu sözlere inanmaz ve o hürriyet diye yalnızca kendi yönetimini, kendi diktasını düşünür. İktidarı tehlikeye girdiği zaman tüm yasaları, tüm demokratik kurumları çiğneyip geçmekte, oluk gibi kan akıtmakta tereddüt etmez.

Şili Devrimi bir yenilgiye uğradı, doğru. Ama hiç kuşku yok ki bu geçici bir yenilgidir. «İlerde bu acı durum elbette başkaları tarafından aşılacaktır.» Tarih süreci ileriye doğrudur. Tüm zulüm ve sömürü yönetimleri elbette er geç yıkılacaktır. Ama devrim süreci dosdoğru bir çizgi de izlemez, zigzaklıdır; bu süreçte yenilgiler ve geriye dönüşler de vardır. Ama hiçbir yenilgi, hiçbir geriye dönüş, ne denli ağır ve uzun süreli olursa olsun, insanlığın ileriye doğru gelişimini durduramaz. Şili'de halkın tekrar iktidara geleceği, ve bu kez çok sağlam bir şekilde geleceği, faşizmin ülkeden sökülüp atılacağı günler gelecektir.

Kuzey Kore Cumhurbaşkanı'nın Ajans Frans Pres'e verdiği demecin tam metni, Beyrut'ta yayınlanan El-Sayyad dergisinden aynen çevrilmiştir.

KİM İL SUNG KONUŞUYOR

Soru — Sayın Başkan, Asya kıtasının geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Cevap — Çinhindi halklarının kahramanca mücadeleleri sayesinde, Asya'daki durum bugünlerde değişmiş bulunmaktadır. Aslında Çinhindi halklarının zafere ulaşmaları doğaldır. Zira bir halk birlik olup saldırganlara karşı cesaretle savaşırsa, zafere ulaşması kaçınılmazdır.

Şunu söyleyebiliriz ki Amerikan emperyalistleri, Asya'ya karşı giriştikleri saldırıda ezici bir yenilgiye uğramışlardır. Onlar, II. Dünya Savaşından buyana dünyayı egemenlikleri altına almaya ahmakça çalıştılar. Oysa bu çağda artık öyle bir egemenlik kurulamazdı. Öyle egemenliklerin kurulduğu çağlar geride kalmıştır. Nitekim ilkin Kore'de yenildiler. Tarihlerinde uğradıkları ilk onur kırıcı yenilgiye Kore Savaşında uğradılar. Ondan sonra Çinhindi'nde silâhlı müdahaleye giriştiler. Fakat Çinhindi halklarının kahramanca mücadeleleri karşısında ikinci bir ağır yenilgi bekliyordu onları. Örneğin Kamboçya'ya saldırıp orayı ateşe vermek isteyen onlar oldu. Sonunda kaybedenler de yine kendileri oldu.

Amerikalı emperyalistler şimdi, Çinhidi'nde uğradıkları onur kırıcı iğrenç yenilgilerini örtbas etmek için bir dizi bahane uydurmaktadırlar. Örneğin Asya'daki karargâhları olarak Güney Kore, Tayvan, Japonya ve Filipinler'i ellerinde tutmak zorunda olduklarını iddia etmektedirler. Ve, diğer «müttefikleri»ne karşı sözde «taahhütler»ini yerine getirmek için, bundan böyle «taviz» vermeyeceklerini bağıra bağıra söylemektedirler.

Ne var ki Asya halkları, emperyalist saldırılara göz yummayacaktır. Aslında Amerika Birleşik Devletleri, uzun süreden beri «çöküş dönemi»ne girmiştir. Şimdi de bu yolda ilerlemektedir. Bugünlerde tehlikeli bir ekonomik buhran içindedir. Kollarını uzatmaması gereken yerlere kadar uzatmıştır.

Gerçi ABD'nin askerî alanda tamamen iflas ettiğini söylemeye belki cesaret edemeyiz. Ama Asya halkları artık uyanmıştır ve emperya-

lizme karşı giriştikleri mücadele iyice sertleşmiştir. Asya halkları Asya'ya sahip olmak istiyorlar.

Örneğin Güney Kore'de halk, mücadelesini her gün biraz daha sertleştirmektedir. Japonya halkı da, topraklarında yabancı üs bulunmasına karşı çıkmaktadır. Tayland'da da, Amerikan egemenliğinden kurtulmak için yoğun bir mücadele verilmektedir. Basın haberlerinden anlaşıldığı kadarıyla, Filipinler de Amerika Birleşik Devletleri çizgisine bağımlı olan politikasını yeniden gözden geçirmeye hazırlanmaktadıar.

Kısacası, Asya halklarının durumu iyidir. Asya halkları, Amerikan emperyalizminin saldırgan politikasına karşı güçlü mücadelelerini sürdüreceklerdir. Bu mücadelenin amacı, Asya halklarının barışçı, bağımsız, gelişmiş bir yeni Asya kurmaktır.

Soru — Sayın Başkan, bölünmüş Kore'nin yakın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Amerikan Başkanı, son zamanlarda, Seul hükümetine ekonomik ve askerî yardım yapacağını tekrarladı. Kissinger de, Birleşik Devletler'in Güney Kore'yi «koruyacağını» ve kuvvetlerinizin Güney Kore'ye doğru ilerlemeleri halinde Amerikan kuvvetlerinin müdahale edeceklerini söyledi. Bu durum karşısında izleyeceğiniz tutum ne olacak?

Cevap — Koreliler binlerce yıl boyunca birlik içinde ve homojen bir ulus olarak yaşamışlardır. Amerikan emperyalizminin Kore'nin güneyini zorla işgal etmesinin ise 30 yıllık bir geçmişi vardır. Başka bir deyişle, Amerikan emperyalizmi, tek vücudumuzu iki parçaya ayırmıştır.

Kore halkı, kuzey yarısındakiler de, güney yarısındakiler de, vatanını birleştirmek istemektedir. Emperyalistler ise, Kore'yi «iki Kore»ye ayırmak ve uşaklarını kullanarak Güney Kore'yi bir sömürge ve bir askerî üs olarak ellerinde tutmak için dolaplar çevirmektedirler. Fakat Kore'nin «iki Kore»ye ayrılması mümkün değildir. Çünkü ne Kuzey'de, ne de Güney'de halk bölünmeyi benimsememektedir. Bölünmeden yana olanlar, Birleşik Devletler'in Güney Kore'deki uyduları olan gerici bir azınlıktır. Ama şimdi Güney Kore'de halkın bütün sınıf ve zümreleriyle giriştiği demokratik mücadele, demokrasinin topluma yayılması mücadelesi günden güne tırmanmaktadır. Bu mücadeleye gençlik, aydınlar, hattâ din adamları katılmaktadır. Onlar, Güney Kore'de demokrasinin kurulmasını ve Güney'in ülkenin kuzey yarısıyla birleşmesini istiyorlar

Birleşik Devletler ise, Güney Kore'deki halkın mücadelesini durdurmak için, Kuzey'den Güney'e karşı hayalî «saldırı tehlikesi» yaratmaktan ve bu konuda yaygaralar koparmaktan hiç bir zaman usanmayacaktır. Birleşik Devletler, Güney Kore halkının demokrasi mücadelesi sonucunda demokratik bir kişiliğin yönetime geçmesini ve böylece halkın demokrasi mücadelesinin zafere ulaşmasını önlemek amacıyla bu yaygaraları koparmaktadır. Çünkü o durumun, Kore'yi barışçı yoldan birleştirmekle sonuçlanabileceğinden endişe etmektedir. Oysa Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, «Güney'e saldırmak» gibi bir niyeti bulunmadığını birkaç kez açıklamıştır. Bu, Kuzey ile Güney arasındaki ortak bildiride de açıkça ilân edilmiştir.

Kuzey ile Güney arasındaki ortak bildiri şu hususları ifade etmiştir:

1 — Kore'nin dış güçlerin müdahalesi olmaksızın, bağımsız bir şekilde birleştirilmesinin gerçekleştirilmesi gereği.

2 — Birleşmenin, silâh gücüne başvurmaksızın, barışçı yollarla gerçekleştirilmesi gereği.

3 — Birleşmenin, düzen ve dinsel inançlar arasındaki ayrım bir kenara itilerek, tüm ulusun birliği ve ittifakı ile gerçekleştirilmesi gereği.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ayrıca, Birleşik Devletler'e, ateşkes antlaşmasının bir barış antlaşmasına dönüştürülmesini de önerdi. Devrim Yüksek Konseyi, Amerikan Kongresine bu konuda bir mesaj gönderdi. Fakat Birleşik Devletler, bu mesajı karşılık bile vermedi. Kuzey ile Güney arasında, yukarıda belirtilen üç ilkeye dayanan ortak bildirinin yayınlandığı günün ertesinde, Amerika'lı emperyalistler, Güney Kore yöneticilerini, ortak bildiriyle bağdaşmayan davranışlarda bulunmaları için kışkırtmaya başladılar.

O halde, Birleşik Devletler'in sonunda varmak istediği amaç nedir?

Güney Kore'yi askerî bir üs, mallarını satacak bir pazar ve sömürge olarak elinde tutmak.

Amerika'lı emperyalistler ve onların uyduları, Güney Kore'deki demokrasi istemleri hareketini «Güney'e yönelen saldırı tehlikesi» yaygarasını koparарak bastırmaya çalışıyorlar. Oysa bizim, «Güney'e saldırı» gibi bir niyet taşımadığımızı iyi biliyorlar.

Güney Kore'de faşizm, bugün son kertesine ulaşmıştır. Güney Kore yöneticileri yurtseverleri kitle halinde tutuklayıp hapishane derinliklerine atmak, onları işkenceye tâbi tutmak ve suikastlarla öldürmek, askerleri harekete geçirerek fakülteleri ve üniversiteleri işgal etmek, kapatmak gibi, inanılamayacak suçları sayılamayacak ölçülerde işlemektedirler. Bütün bunlar, Park Çung ve avenesi tarafından işleniyor görünmektedir. Ne var ki, gerçekte onları perde arkasından harekete geçiren ve yöneten Birleşik Devletler'dir.

Bildiğiniz gibi, baskı yapıldığı yerde direniş başgösterir, direnişin başgösterdiği yerde de devrim patlar. Tarihin gelişimi bize şunu haber veriyor ki, baskı ve ezme politikasının sorunları çözmesi mümkün değildir. Herhangi bir ülkede faşist yönetimin uzun ömürlü olduğu görülmüş mü? Tarihin eski ve yeni dönemlerinde böyle bir örneğe rastlamamıza imkân yoktur.

Kore'nin birleşmesi sorununa gelince; biz bu sorunun barışçı yoldan çözülmesini istiyoruz ve bu isteğimizde herhangi bir değişiklik yoktur.

Çünkü devrim ihraç edilemez. Bizler, devrim yapan bizler, işte bu ilkeye bağlıyız. Güney Kore'de devrimi, bizzat Güney Kore halkının başlatması gerekir. Onun yerine biz başlatamayız.

Yurdun birleşmesi konusundaki özel politikamızda herhangi bir değişiklik olmamıştır. Biz, Güney Kore'de demokratik hareketin başarıya ulaşması ve demokratik bir kişiliğin yönetim mekanizmasını ele alması halinde, Kuzey ile Güney arasında, düzen ve ideolojilerinin ayrı olma-

larına rağmen, konfedere bir birlik ve hükümetin kurulması gereğine inanıyoruz. Beş noktada toplanan önerimizin bir noktası da işte budur. Ve ben, Kore sorununun bu yolla çözüleceğine inanıyorum.

Ne var ki, bugün düşman, istihkâm yapmaya hız vermiş ve toplarını bize doğru çevirmiş bulunmaktadır. Ayrıca «9 numaralı olağanüstü durum» ilân etmiştir. Hattâ Güney Kore'de savaş durumu bile ilân etmiştir. Bütün bunları da, gûya biz Güney'e saldırmaya hazırlanıyormuşuz gibi bir hava yaratarak, ucuz propagandalar dalgalandırarak yürürlüğe koymuştur.

Biz ise, gördüğünüz gibi dış gezilere çıkıyoruz. Askerlerimiz de tarım işlerinde köylülere yardım ediyorlar. Bunlar, Amerika'lı emperyalistlerin bizim hakkımızdaki sözlerinin yalan olduğunu ve onların yalan uydurma batağında bulunduklarını göstermeye yetmiyor mu?

Onlar, Güney Koren'in Kuzey Kore tarafından saldırıya uğradığı takdirde, Birleşik Devletler'in bu «hayalî saldırı»ya karşı koymak için bütün «sert» vasıatları kullanacaklarını söylüyorlar. Hattâ nükleer silâh kullanacakları tehdidini bile savuruyorlar. Bize gelince; daha önce açıkladığımız gibi biz bu sözleri bize yöneltilmiş bir tehdit ve güç gösterisi olarak kabul ediyoruz.

Amerika'lı emperyalistler, korkudan tir-tir titreyen uşaklarını ayakta tutmak için kollarına damar iğnesi yapmaya çabalıyorlar. Başka bir deyişle, bu tür sözler, ölüm döşeğindeki bir hstaya oksijen verilmesine benziyor.

Bununla birlikte, Amerikalılar, uşak yöneticileri bir savaş çıkarmaya kışkırtırlarsa, biz bunu karşılamaya da hazırız. Ama Birleşik Devletler, şu anda ne ekonomik cephede, ne de askerî cephede döğüşecek durumda değildir. Durumu buna elvermiyor. Ne var ki, bu, mutlaka savaşın patlama tehlikesinin bulunmadığı anlamına gelmez. Çünkü Amerikalılar emperyalisttir ve onlara karşı çok uyanık bulunmak zorunludur. Savaşın çıkıp çıkmayacağı sorunu, bize değil Birleşik Devletler'e bağlı bir sorundur.

Birleşik Devletler, uşaklarını bir savaş çıkarmaya kışkırtabilir. Bu durumda, yaktıkları ateşte ölünceye kadar yanacaklardır. Çin'e yaptığım ziyaret sırasındaki konuşmamı bilmem okudun mu? «Düşman bize karşı savaşı alevlendirirse biz aradaki askerî çizgiden başka bir şey kaybetmeyeceğiz. Kârımız ise tüm Kore'yi birleştirmek olacaktır».

Ama biz iyimseriz. Düşman, savaş ateşini yakamayacaktır.

Birlik sağlanınca ve Kore'de birleşik bir halk hükümeti kurulunca, bunun, değişik bir ideolojiye sahip bulunan Japonya üzerindeki etkisinin ne olacağını sormuştun bana. Bu konudan kısaca sözedeceğiz:

Japon hükümeti, şimdi Birleşik Devletler'le birlikte, «iki Kore»yi amaçlayan komployu hazırlamaktadır. Japonya da Güney Kore'yi kendi malları için pazar haline getirmek ve oradaki ucuz el emeğini istediği biçimde sömürmek istemektedir. Bazı Japon yöneticileri, Güney Kore' nin Japonya için «dalgakıran» rolü oynamaya devam etmesi için Kore'

nin bugünkü gibi bölünmüş olarak kalmasını zorunlu gördüklerini söylemektedirler.

Oysa biz Güney Kore'ye komünizmi zorla kabul ettirmek niyetinde değiliz. Biz Kore'nin kuzey yarısındaki düzenle güney yarısındaki düzen arasında, bu iki düzen değişmeden, konfedere bir birlik kurulmasını öneriyoruz. Ayrıca birliği gerçekleştirmek için Güney ile Kuzey arasında işbirliği yapılmasını istiyoruz. Biz, Kuzey'de ve Güney'deki düzenler korunarak, dış sahneye birleşmiş ve tek ad almış bir devlet olarak çıkmayı öneriyoruz. Önerdiğimiz konfedere birliğin içeriği işte budur.

Japonya ülkemize komşu olduğu için birçok Japon, ülkemizin barışçı yoldan birleşmesini istemektedirler. Fakat Japonya'adaki tekelci kapitalistler ve gerici güçler, «iki Kore» yaratmak yoluyla, Güney Kore'yi pazar haline getirmek ve Amerika'nın bu yoldaki çizgisine sıkı sıkıya tutunmak istemektedirler.

Kore'de çıkacak yeni bir savaş Japonya'nın da girip girmeyeceği konusuna da bakmamız gerekir. Aslında, Japonya'ya faşizm tam egemen olmadıkça bu ülkenin yeni çıkacak bir Kore Savaşına katılacağını söylemek güçtür. Ama faşizm tam egemen olursa, o zaman böyle bir maceraya atılabilir. Japonya II. Dünya Savaşından çok zarar gördüğü ve onur kırıcı bir yenilgiye uğradığı için, Japon halkının büyük çoğunluğu savaş istememektedir. Yine de, Japonya'nın Kore'nin birliği için tehlike teşkil etmediğini söylemek mümkün değildir. Japon gericileri ülkemizin birleşmesini engelledikleri sürece, onları engel olarak kabul etmek zorunludur, engel teşkil etmediklerini söylemek de imkânsızdır.

Kore'nin birleşmesi için yabancı müdahalenin ortadan kalkması gerekir. Kore, büyük devletler arasında yer almaktadır. Bu nedenle Kore'nin Kore halkının eliyle birleşmesi ve bu birleşmenin yabancı müdahalelerden uzak, bağımsız bir şekilde gerçekleşmesi gerekir.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı korumak için gerçekleştirmeye çalıştığı amaçlardan biri de, Birleşik Devletler'e ve Japonya'ya kuyruk olmak durumuna düşmemesi ve bağımsız bir yol izlemesi için Güney Kore halkını etkilemektir.

Soru — Sayın Başkan, Afrika'ya yaptığınız ilk resmî ziyaret sırasında edindiğiniz izlenimler nedir?

Cevap — Afrika ülkelerine yaptığım ziyaretler sırasında edindiğim izlenimler hakkında, Cezayir ve Moritanya'da yaptığım konuşmaları okursanız iyi bilgi edinmiş olacaksınız.

Biz, Afrika kıtasının emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmasından sonra, bu ülkelerin yeni bir hayat kurmak için bütün güçleriyle çalıştıklarını görmekten gerçekten mutluluk duyduk. Edindiğim en derin izlenim ise, Afrika ülkelerinin yeni toplumlar kurmak ve kalkınmış, bağımsız devletler haline gelmek için gayretle, coşkuyla çalışmalarıdır. Gerçekten de partilerinin, hükümetlerinin ve liderlerinin çevresinde toplanan Afrika ülkeleri, yeni toplumlar kurmak için azimle çalışmaya girişmişler ve siyasal bağımsızlıklarını savunmak, ekonomide kendi kendilerine yeterli olmak için özellikle dev çabalar harcamaya başlamışlardır.

Ben, bu çabaların içinden, Afrika'nın parlak geleceğini görüyorum.

Sonra beni etkileyen en önemli gelişmelerden biri de, Afrika halklarının Kore halkıyla dayanışma isteklerini dile getiren görünüşler oldu. Cezayir ve Moritanya'da halk tarafından büyük coşkuyla karşılandım. Bu, o iki ülke halkının Kore halkına duyduğu uluslararası dostluk ve dayanışmanın açık bir ifadesidir.

Ayrıca, Afrikalı dostların, halkımızın yurdunu barışçı yoldan birleştirmek yolunda giriştiği mücadeleyi desteklemelerinden de cesaret aldım.

Afrika'nın kurtulmuş halkları, emperyalizmin baskısından sonsuza dek kurtulmak için mücadeleyi sürdürüyorlar. Ve bu mücadeleleri, Üçüncü Dünya halklarının sağlam bir dayanışma içinde mücadele ettikleri takdirde, ulusal bağımsızlıklarını korumaya, ekonomik alanda kendi kendilerini yeter duruma gelmeye ve yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurmaya muktedir olacakları yolundaki inancımızı güçlendirmiştir.

Ben, Kore halkı ile Afrika halkları arasındaki dayanışma ve işbirliğinin gelecekte sürekli olarak güçleneceğine inanıyorum. Afrika'ya yaptığım ziyaret sırasında birçok yeni izlenim edindim ve birçok şey öğrendim.

Biz, gelecekte Afrika'yı yeniden ziyaret etmek arzusundayız. Çünkü Afrika'da, bize ziyaret için çağrıda bulunan birçok ülke vardır.

Afrika'ya yapacağımız ikinci ziyaret gününü heyecanla beklerken, bütün Afrika halkları için, tam kurtuluşları ve Afrika birliğini gerçekleştirmeleri yolundaki mücadelelerinde daha büyük başarılar dileriz.

El-Sayyad dergisi
2 Temmuz 1975 tarihli sayısı

Harun Karadeniz'i Kaybettik

Harun Karadeniz, İstanbul Teknik Üniversitesi öğrenci birliği başkanlığı yapmış, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği (TMMOB) üyesi, yurtsever, yiğit devrimci bir arkadaşımızdı.

Harun'un ölümüyle gerici egemen çevrelerin siyasi katliamlarına bir yenisi eklenmiş bulunuyor. Onu gerici burjuva iktidarları bilerek ölüme terkettiler.

Harun, 12 Mart sonrasında birkaç kez tutuklandı, işkence ve ağır baskılar gördü, itham edildi. Ancak mevcut yasaların bile hertürlü zorlanmasına rağmen onu mahküm edemediler. Ama aynı çevreler bu kez onu başka türlü ölüme mahküm ettiler. Cezavindeyken Harun'un elinde tespit edilen tümürün tedavisi için yaptığı bütün başvurmalar boşa gitti. Hastalık gelişerek koluna yayıldı. Doktorlar, tedavi için yurt dışına gitmesinin şart olduğuna dair rapor verdiler. Ancak tahliyesinden sonra da pasaport almak için yaptığı tüm müracaatlar reddedildi. Olay basına intikal ettikten sonra da onu pasaport vermemekte direndiler. Böylece o, bile bile ölüme gönderildi.

Sosyalistleri tek tek ölüme mahküm etmekle Türkiye'de kitlelerin devrimci mücadelesini engelleyeceklerini sanan burjuva iktidarları aldanıyorlar. Harun Karadeniz arkadaşın anısı, tüm yurtsever ve sosyalistlere güç verecek, onlara örnek olacaktır.

Binlerce Harun, bugün aynı inanç ve kararlılıkla işçi sınıfı ve onun müttefiklerinin ÖZGÜRLÜK, DEDOKRASİ VE SOSYALİZM mücadelesini omuzlamıştır.

Olaylar :

BASKI VE TERÖR HALKIMIZI YILDIRAMAZ

Irkçı burjuva yönetimlerinin, halkımıza karşı tavrı tek kelimeyle zalimcedir. Bu gün MC hükümetinin baskı, terör, anayasal demokratik hakları çiğneme yöntemleri giderek yoğunlaşmaktadır. Gerici iktidar halkımızın gelişen mücadelesini bastırmak için çeşitli oyunlar tezgâhlamaktadır.

Bu gün Doğu anadolu'da halkımız tam bir terör altında yaşamaktadır. Köyler basılmakta, meydanlarda toplatılan insanlar soyundurulmakta çırılçıplak gezdirilmektedirler. Sınır boylarında her gün kaçakçılık bahanesiyle masum insanlar kurşunlanmaktadır.

1970 lerdeki Demirel yönetiminin komando baskısı günümüzde aynı şiddetini hurharca sürdürmektedir.

Son olarak geçtiğimiz günlerde SİİRT ve URFA illerine bağlı bir çok köylere baskınlar düzenlenmiş, halka zalimce işkenceler uygulanmıştır. İşte SİİRT'e bağlı ERUH ilçesinin GÜMÜŞYAZI köyünde olanları Şiirt CHP teşkilatının olayla ilgili yayınlamış olduğu bildiride görelim.

«İlimizde bir hafta zarfında tüyleri ürpertecek biçimde olaylar cereyan etmektedir. Geçen Cuma günü Eruh ilçesi Gümüşyazı köyüne baskın yapan askerî komandolar, masum ve suçsuz bazı vatandaşları bütün köylülerin gözü önünde çırılçıplak soyarak iptidai usullerle ve hunharca döğmekten çekinmemişlerdir. Bu Çarşamba günü akşamı da belli usul ve yöntemler kullanarak meçhul şahıslar merkez ilçede üç masum vatandaşın evine girerek ilk karşılaştıkları kişiyi komaya sokup, tesirsiz hale getirdikten sonra üzerindeki ve evdeki kıymetli ziynet eşyaları alıp kollarını sallayarak oradan uzaklaşabilme cürret ve cesaretini gösterebilmektedirler.

Şimdi soruyoruz : Herkesin gözü önünde sebepsiz yere suçsuz vatandaşı bayıltıncaya kadar döven sorumluları kim korumaktadır? Ve bu zihniyet ne zamana kadar devam edecektir? Yeni usul ve yöntemlerle cana kast edilerek soyulan vatandaşların güvenini kim sağlayacaktır? Huzur ve refah vaadeden Cephe hükümetinin takkesi düşmüş, suç üstü yakalanmışlardır.

Herkesin bir eli kalbinde diğer eli kulağındadır. Hiç kimse yarınına güvenle bakamamaktadır. Kuvvetlinin zayıfı ezdiği, irticanın hortlatıldığı bir dönemde yaşıyoruz».

Aynı olayın bir benzeride aynı günlerde Viranşehirde sahnelenmektedir. 17/7/1975 günü Urfa ili Viranşehir kazasına bağlı ALİSARİK köyü

karakol komutanı Mehmet Erdem, ŞABO köyünden Mehmet Tanrıverdi adındaki şahsı sebep göstermeksizin boynuna ip geçirilip çırılçıplak köy meydanında gezdirilip hayvani hareketler yaptırılmış, neticede üç gün işkenceye tabi tutulduktan sonra serbest bırakılmıştır. Adı geçen şahıs dilekçeyle Viranşehir C. Savcılığına şikayette bulunmuş, Savcılık tarafındal adli tabibe sevki neticesinde üç gün iş ve gücüne mani şekilde dövüldüğüne dair raporla saptanmıştır.

Bu hususta, ayrıca köylüler İçişleri Bakanlığına, Jandarma Genel Komutanlığına, Urfa Jandarma İl Komutanlığına, İl makamına birer telgrafla durum bildirilmiştir.

Diğer yandan Doğu Anadolunun bir çok yerlerinde de faşist provakatörler pervasızca halka saldırmakta «KÜRTLER ve ALEVİLERİN» bu topraklarda artık yaşayamayacaklarını söyleyerek çeşitli saldırılara girişmişlerdir.

Halkımızın ırkçı şöven iktidara karşı olan tepkisini hazmedemeyen faşistler baskı yoluyla kitleleri sindireceklerini umuyorlar.

Cepheci liderlerin gezilerinden sonra saldırılarını yoğunlaştıran saldırganlar Kahraman Maraş'ın Suçatı köyünde Alevi Sunni ayrılığını kullanarak halka saldırarak bir çok köylüyü döğmüşlerdir. Bu arada köy öğretmenini de yere yıkarak döğen saldırganlar halka «vurun şu komüniste» «hani verdiğiniz söz ne oldu? Niçin vurmuyorsunuz» «bu köyde Türklerle Kürtler bir arada yaşayamaz ya biz gideceğiz ya da sizi kovacağız» «bu köyde Kürtlerle Aleviler yaşatılmaz bunların Türkiye'de yerleri yoktur çünkü komünisttirler» «biz liderimiz Türkeşin dediklerini Türkiye de bu köyden başlatarak gerçekleştireceğiz». Şeklinde sözlerle sloganlarla halkı kışkırtmışlardır. Daha sonra hem şuçlu hem güçlü durumda olan faşistler köy öğretmenini «Anayasaya ve Başkabana sövdüğü» gerekçesiyle şikayet etmişlerdir. Kahraman Maraş Savcılığınca ifadesi alınan Devrimci öğretmen serbest bırakılmış, ancak saldırganlıkları apaçık olan faşistler hakkında ne gibi bir işlem yapıldığı belli olmamıştır.

Faşist baskı ve terör kampanyası kendisini IĞDIR da da aynı iğrenç çehresiyle göstermiştir. Irkçı faşistler uzun zamanlardır Iğdır da provakasyonlar yaratarak orda oturan Kürt ve Azeri halkını karşı karşıya getirmeyi amaçlayarak, kendi ırkçı faşist ideolojilerini sürdürmek istemektedirler. Günlerce bu saldırının provasına hazırlanan faşistler Erzurum'dan Konyadan getirdikleri komandolarla Iğdır içinde gösteri yapıp «Bozkurtlar geliyor» «Başbuğ Türkeş» diye bağırarak halkı tahrik etmişlerdir. Daha sonra da kendileri gibi düşünmeyenlere saldırarak bir çok kişiyi dövüp yaralamışlardır bununlada yetinmeyen saldırganlar 100'e yakın iş yerini tahrip ederek yağmalamışlardır.

Faşistler bütün bu eylemlerini güvenlik kuvvetlerinin koruyucu kanatları altında yapma cürretini göstermiştirler. Halka açıkça ateş edilmesine rağmen, herhangi bir müdahale ile karşı karşıya kalmadıkları gibi yer yer destek te görmüşlerdir.

Bu olayların nereden kaynaklandıkları, kimlerden destek gördüğü üzerinde uzun uzun düşünmeye gerek yok sanırız.

Çünkü olaylardan hemen sonra Iğdır'a giden AP. Milletvekili Cemil Ünal ve AP. yanlısı bağımsız Milletvekili Yasin Bozkurt saldırganlara

hitaben yaptıkları konuşmada «sizler bizim bozkurtlarımızsınız, biz sizinle iftihar ediyoruz. Yeterki siz her zaman bunları ezin ve hiç bir şeyden çekinmeyin biz daima sizin arkanızdayız» diyerek olayların tahrikçisi ve hazırlayıcısı olduklarını çekinmeden söylemişlerdir.

Bütün bunlar şu gerçeği bir daha göstermektedir ki, emperyalizm ve onun «Sadakat Dilencisi» yerli uşakları halkımızın baş düşmanlarıdır. Onlar halkların kardeşliğinden dostluğundan ödleri kopan çirkin çıkarcılardır. Onlar kendi gerici ırkçı ideolojilerini halkların düşmanlığı üzerine inşa eden Musoluni, Hitler artığı faşist sapıklardır.

İşçi sınıfına emekçi yığınlara karşı baskı aracı olan sıkı yönetimin kalkmasından sonra işçi direnişleri bütün yurda yayıldı.

Bu gün baskıya, yasaklara bakmayarak işçi direnişleri, grevler zincirleme birliğini izliyor. Sendikal örgütlenme özgürlüğü için yapılan direnişler yanında, işten atılan arkadaşları için toplu grevler işçi sınıfının mücadelesini daha da yükseltmektedir. Son günlerde Bereç'te, BMC de, Bankalarda, Kausen de binlerce işçi direnmektedir. Gerici iktidar temsil ettiği sınıfların çıkarları doğrultusunda kendisine düşeni fazlasıyla yapmakta, halklı direnişleri panzerlerle, jandarma baskısıyla dipçikle kırmak yoluna gitmektedir.

SUNGURLAR fabrikasındaki direniş işçilerin sarı cevher iş'ten çıkıp Disk'e bağlı Maden İş'e geçmeleri üzerine işverenin baskı yapması nedeniyle gelişti. Bu arada işten çıkarıldıkları için oturma grevi yapan işçilerin üzerine ateş açılarak iki kişi ağır şekilde yaralandı. Ayrıca işçiler, işverenin «insanlık dışı» diye niteledikleri davranışını kınamak için açlık grevine başlamışlardır.

GAMSEN sendikasının Türkiye Garanti Bankasının İstanbul, Ankara, İzmir ve Eskişehir'deki 51 şubesinde sürdürdüğü grev devam etmektedir. Grev'in kademeli olarak diğer şubelerde uygulanması beklenmektedir.

Türkiye Kömür İşletmeleri Afşin Elbistan Grup başkanlığında çalışan ve bir süredir grevde bulunan 23 kişiden 9'u, işverenin şikayeti üzerine polis tarafından göz altına alınmıştır.

BEREÇ pil fabrikasında günlerce devam eden direniş sona ermiş 1300 cıvarında işçi iş başı yapmışlardır. DİSK'e bağlı Petkim-İş sendikası genel başkanı Mehmet Kılıç yaptığı basın toplantısında işvereni çağ dışı bir anlayış içinde olmakla suçlamış, toplum polisinin işverenin ücretli fedaileri gibi hareket ettiklerini ve işçileri gerekçesiz hunhurca dövdüğünü söylemiştir.

Ve yurdun her tarafına yayılan işçi direnişlerini kırmak için hakim sınıflar işçilerin yaralanmasını öldürülmelerini dahi göze almıştır.

Bütün bu yapılanların anlamı, sömürü, vurgun, pahalılık, işsizlik halkın yoksullaşmasını arttıracak zorbaca tedbirlerdir.

Bunlar azılı halk düşmanı, yerli yabancı tekellerden, toprak beylerinden yana bir politikanın halkımız üzerindeki zalimce uygulamalarıdır.

Özgürlüğe, bağımsızlığa, demokrasiye, uyanan halkımızın mücadelesi MC nin ipliğini pazara çıkarmıştır. Onun halk düşmanı suratını teşhir etmiştir. Hakim sınıflar bir yandan işçilerin mücadelesini ezmeye,

polis ve jandarma baskısıyla, gerici saldırganlarla sindirmeye çalışırken, diğer yandan Doğuda halkımız üzerinde zaten fiilen var olan sömürü ve zulmü daha da hunharca sürdürmektedir. Hakkari'de, Eruh'ta, Viranşehir'de, Maraş'ta, Iğdır'da ve dört biryanda estirilen baskılar faşist şövenist uygulamaların ve ulusal baskının son örnekleridir.

Irkçı terörist politikanın halkımızı sindireceğini düşünen hakim sınıflar umduklarını bulamayacaklardır. Bu gün halkımızın demokrasi, bağımsızlık, sosyalizm mücadelesi hiç bir kuşkuya yer vermeyecek kadar kararlı ve bilinçli bir şekilde yükselmektedir.

TÖB-DER BASIN BÜLTENİ

TÖB-DER Genel Başkanı Cemil Çakır son siyasal gelişmelerle ilgili görüşlerini yayınladığı basın bülteni ile açıkladı. Aşağıda bültenin geniş özetini evriyoruz.

Emperyalizm ile bütünleşen egemen sınıfların ittifakı sonucu oluşturulan «Milliyetçi Cephe» faşizan baskılarını, sürgün, açığa alma, işten el çektirme, kurşunlama hatta öldürme işlemlerini ilerici ve devrimci öğretmenler üzerinde yoğunlaştırmıştır.

...... Böyle bir dönemde örgütlenme özgürlüğümüze yönelen ve öğretmenlerin üzerinde uygulanan, gün geçtikçe dozu arttırılarak sürdürülmeye çalışılan faşizan baskıların temelinde yatan gerçeklerden bazıları şunlardır.

AMBARGONUN KADIRILMASI ASLINDA EMPERYALİZM VE EGEMEN SINIFLARIN ÇIKARLARIYLA ÇELİŞMEZ.

Aylardanberi «kalkıyor, kalkacak, Ford şöyle dedi, Kissinger böyle söyledi, kalkmadı, üstlere el kondu» diye kamuoyunu meşgul etmede bir araç olarak kullanılmaya çalışılan ambargo meselesi, emperyalizmin ve egemen güçlerin üzerinde durduğu ciddi bir sorun değildir.

Aslında emperyalızmin ve egemen güçlerin ambargonun kalkmasından kaybı değil, kazancı vardır. Çünkü, ambargo konusu bahane edilerek uluslararası tekellerin denetiminde gelişecek olan «Savaş sanayin'i» kurma çabaları giderek yoğunlaşmaktadır. Uluslararası tekellerin denetiminde kurulacak olan «savaş sanayi» emperyalizmin genel felsefesine ters düşmemektedir. Özellikle 1950-1960 döneminden sonra bazı sanayı kolları geri bırakılan ülkelere kaydırılmıştır. Silâh sanayiinin de bu sürecin sonunda ve aynı yöntemlerle geri bıraktırılmış ülkelere kaydırılması aslında yüksek düzeyde olan sömürünün daha da yoğunlaştırılmasını sağlamak içindir.

Bu durum emperyalist-kapitalist sömürü yöntemlerinin tarihsel gelişimi içinde ve emperyalizmin çıkarları doğrultusunda biçim değiştirmesinden başka birşey değildir. Bu nedenle «Ulusal Savaş Sanayi» adı altında tamamen emperyalizme bağımlı bir sanayinin kurulması hem emperyalizmin, hem de egemen güçlerin çıkarlarına sözüm ona «yardım» mekanizmasından daha uygun gelmektedir.

BÖYLE BİR SANAYİ EMPERYALİZME VE EGEMEN GÜÇLERE ÇOK YARAR SAĞLIYACAKTIR.

Emperyalizme bağımlı «ulusal savaş sanayi» adı altında bir sanayinin kurulması girişimleriyle halkın şöven duyguları istimar edilecek emekçi sınıf ve tabakaların sırtından elde edilecek fonlarla bir yandan egemen güçler daha fazla güçlendirilirken, diğer yandan yıllardan beri yüzlerce can verilerek sürdürülen anti-emperyalist mücadele hedefinden saptırılmaya çalışılacaktır...

...Devrimcilere düşen görev dünya emperyalist-kapitalist sistemi ayakta tutmaya ve ezilen halkların bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini kanla boğdurmaya yönelik silâh yarışına karşı çıkmak, emperyalizmin bu oyununa gelmemek olmalıdır. Temelinde dünya halklarını birbirine kırdırarak sömürü düzenini sürdürmek olan emperyalizmin oyunlarını iyi değerlendirmek ve kitleleri bu doğrultuda uyarmak her yurtseverin ve her devrimcinin görevidir. İnsan emeği, halkların kırdırılması yönünde değil, fakat özgür, daha mutlu bir dünyanın kurulması için kullanılmalıdır. İşte ilerici ve devrimci öğretmenlerimizin ekonomik ve demokratik mücadele örgütü olan TÖB-DER'in benimsediği görüş budur...

EMPERYALİZMİN VE FAŞİZMİN BASKILARINA KARŞI SÜREKLİ GÜÇBİRLİĞİ İÇİN MÜCADELE ETMEK İLERİCİ-DEMOKRATİK VE DEVRİMCİ ÖRGÜTLERİN BAŞTA GELEN GÖREVİDİR.

Emperyalist-kapitalist ve faşist baskılar altında ezilen emekçi sınıf ve tabakaları temsil ettiğini iddia eden tüm örgütlerin tutarlı bir çizgi üzerinde sürekli güçbirliği yaparak faşizan baskılara karşı koyması, bu örgütlerin en güncel acil görevi olmuştur. Böyle bir güç birliğinden sözde nedenler ileri sürerek kaçmak, buna yanaşmamak halkımıza yapılacak kötülüklerin en büyüğüdür.

... Halkımız, kayıtsız, şartsız kendi gücü ile, kendi öz örgütü ile hem kendini hem de tüm emeğiyle geçinenleri gerçek mutluluğa, gerçekten insanca yaşama koşullarına ulaştıracaktır. Kendi örgütlü gücü ile emperyalizmin ve faşizmin baskı, tahakküm ve sömürüsünden ülkemizi ve tüm emeği ile geçinenleri kurtaracaktır. Yoksa, iki buçuk dakikada «Milliyetçi Cephe» yi oluşturanlarla ittifak kurup maaşlarını arttıran ve bir çırpıda ceplerine binlerce lirayı indirenler değil. Ezilmişlikten, baskıdan ve sömürüden bahsederek seçilip, sonra kendi çıkarları için ittifak kurarak ceplerini dolduran zihniyet değil. Sermayenin akıllı koruyucularının kuyruğuna halkı takmaya çalışan, onları bir umut bir kurtarıcı olarak göstermek istiyen zihniyet değil.

özgürlük yolu
aylık siyasi dergi

10 Lira